

ŠIAULI UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA

JULIJA VYŠNIAUSKAIT

Švietimo vadybos ir Vaikų teisių apsaugos vadybos studijų programos magistrantė

IKIMOKYKLINIŲ UGDYMO PASLAUGŲ ŠEIMAI IR VAIKUI
KOKYBĖS RAIŠKA

PRIEINAMUMO PRINCIPO KONTEKSTE

MAGISTRO DARBAS

Mokslinis vadovas:

Soc. m. (edukologijos)

habil. dr., prof. A. Juodaitytė

Šiauliai, 2010

Darbas originalus.....Juliya Vyšniauskaitė

(studento parašas)

TURINYS

VADAS.....	3
1. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGŲ KOKYBĖS PRIEINAMUMO ŠEIMAI IR VAIKUI TEORINIAI PAGRINDAI.....	9
1.1 Paslaugų kokybės valdymo bei prieinamumo principo šeimai ir vaikui raiškos ypatybės	9
1.1.1. Paslaugų kokybės apibūdinimas.....	10
1.1.2. Ikimokyklinio staigo kaip švietimo organizacijos valdymo ypatybės.....	12
1.1.3. Ikimokyklinio ugdymo staigo tikslai ir uždaviniai paslaugų kokybės šeimai ir vaikui prieinamumo kontekste	14
1.2. Ikimokyklinio amžiaus vaiko teisės reglamentuojantys statymai ir teisės aktai.....	16
1.2.1. Ikimokyklinio staigo veiklos ir ugdymo kokybės apibrėžtys Lietuvos Respublikos švietimo dokumentuose.....	20
1.2.2. Strateginiai švietimo dokumentai reglamentuojantys ikimokyklininį veiklą ir ugdymo kokybę (Konteksto analizė)	22
1.3. Ikimokyklinio ugdymo prieinamumo galimybės Lietuvoje.....	29
1.3.1. Nauja liberali šiuolaikinio ugdymo filosofija kaip kokybiško ugdymo pagrindimas	36
1.3.2. Užsienio valstybių patirtis realizuojant ikimokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumą šeimai ir vaikui.....	37
2. TYRIMO METODOLOGIJA IR METODAI.....	42
2.1. Filosofinės ir vadybinės teorijos	42
2.2. Tyrimo organizavimas ir metodai	44
3. EMPIRINIS TYRIMAS: IKIMOKYKLINIS STAIGOS PASLAUGŲ ŠEIMAI IR VAIKUI KOKYBĖS RAIŠKA PRIEINAMUMO PRINCIPU.....	46
3.1. Tyrimo patirties analizė	46
3.2. Vadovų patirties analizė	68
IŠVADOS.....	90
LITERATŪRA.....	93
PRIEDAI.....	97

VADAS

Aktualumas. Šalies ekonominio, socialinio, kultūrinio gyvenimo kaita: globalizacija, darnus vystymasis, informacinis visuomenės plėtra, vertybių nuostatų kaita – pareigoja švietimo bendruomenę labai atidžiai derinti ugdymo tikslus su vaikų, šeimų, bendruomenės ir valstybės poreikiais.

Ikimokyklinis amžius nepaprastai svarbus žmogaus tapimui, socializacijai. Spartus fizinis augimas, intensyvus psichinių funkcijų plėtojimas vaikų daro jautrų, lengvai pažeidžiamą. Kaip tik ikimokykliniame amžiuje susiklosto asmenybės pagrindai, kurie vėliau mažai kinta. Dėl to suaugusio žmogaus asmenybės problemų ištakos glūdi jo vaikystėje. Ikimokyklinio ugdymo paslaugos labai svarbios ugdant vaikus kaip asmenybes. Jos papildo vaikų ugdymą šeimose, skatina jų socialinį, pažintinį vystymąsi, praturtina vaikų bendravimo su kitais patirtį, padeda pasiruošti mokymuisi mokykloje. Vaiko ugdymas ikimokyklinio ugdymo staigoje puoselėja visas vaiko galias (intelektualines, emocines, fizines), lemiančias asmenybės brandą ir socializacijos kėmą, skatina vaiko savarankiškumą, iniciatyvumą, kūrybiškumą, atskleidžia ir ugdo vairius gebėjimus, puoselėja individualybą, užtikrina ikimokyklinio ir pradinio ugdymo tęstinumą (Ikimokyklinio ugdymo koncepcija, 1989).

Šiandien ikimokyklinio ugdymo paslaugos Lietuvoje yra nevienodai prieinamos miesto ir kaimo gyventojams, skirtingi socialiniai sluoksniai ir visuomeninio statuso šeimoms. Tai parodo atlikto tyrimo „Ikimokyklinio ugdymo pasirinkimo galimybės Lietuvoje“ (2004) rezultatai, kuriais remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo planą 2007-2012 programai (Žin., 2008, Nr. 106-4344). Šios programos paskirtis – „... didinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumą visoms gyventojų grupėms, mažinant socialinį atskirtumą ir skirtumus tarp savivaldybių; užtikrinti lanksčias ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugas, atitinkančias ilgalaikis ekonominis visuomenės plėtros perspektyvas; laiduoti gerą ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybę ...“ (Ikimokyklinio ugdymo pasirinkimo galimybės Lietuvoje, 2004)

Svarbiausia ir pagrindinė priemonė, leidžianti užtikrinti harmoningą ikimokyklinio amžiaus vaiko raidą, yra darni ir palanki šeimos aplinka, o svarbiausia paslauga šeimai – užtikrinti ikimokyklinio institucijų paslaugų prieinamumą, lygiateisiškumą ir kokybę.

Verta pabrėžti, kad ypatingas dėmesys skiriamas ikimokyklinio ugdymo paslaugų teikimui, prieinamumui ir kokybei. Ikimokyklinio ugdymo kokybės ir prieinamumo problema šiandienos švietimo vadybos moksle ir ugdymo praktikoje dažnai yra gvildinama ir yra pakankamai

reikšminga kuriant ugdymo turinį. Todėl ugdymo programos, kuriančios naują visuomenės edukacinę kultūrą, yra kuriamos atsižvelgiant naujus teorinius – filosofinius ugdymo kokybės pagrindus. Taigi, kai ikimokyklinio ugdymo kokybiškų paslaugų tiekimas ir jo preinamumas XXI a. tapo praktiškai neatsiejamomis savybėmis, svarbu ir aktualu yra išanalizuoti, kiek ikimokyklinio staigos vykdo kokybišką darbą, pasiremdamas pagrindiniais kokybės vadybos principais ir kiek šiomis paslaugomis gali pasinaudoti skirtingi socialiniai statuso turintys šeimos.

Temos iširtumo apžvalga

Ikimokyklinio staigos ugdymo kokybės tema išties yra aktuali ir nagrinėjama. Pastaruosiu metu pasirodė daug mokslinių medžiagų, skirtos atskleisti esmines problemas susijusias su vaikų ugdymo kokybe. Darbe buvo pasiremta itin gausia autorių nuomonių vairovė, tam, kad darbo problema būtų visiškai atskleista ir išanalizuota.

Ikimokyklinio ugdymo pokyčius, vykusius nuo švietimo reformos pradžios, tyrinėjo A. Juodaitytė (2002) – analizavo ir apibendrinė požiūrio vaiko ir vaikystės teorinius aspektus; E. Jurašaitė (2004) – analizavo ikimokyklinio staigos pedagogines profesines kompetencijas turinčių bei jų reikškes pokyčius, gyvendinant reformuoto ikimokyklinio ugdymo programas. Kai kurios tendencijos apibendrinamos tik moksliniuose O. Monkevičienės (2008) straipsniuose. Autorė apžvelgė ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo turinio kaitos tendencijas. Išanalizavo nacionalinio lygmens programų esmines idėjas, stengdamasi atskleisti ugdymo turinio modelius bei aprašyti jų požymius. Savo ugdymo filosofijos mokyklą kūrė Bitinas B., Jovaiša L. Jų darbai iki šiol Lietuvoje nenurungiami ir reikšmingi Lietuvos mokslui. Jie sukurė vieningas sistemas. Jovaiša L. (2003) *Hodegetika* aptarė ugdymo, lavinimo, formavimosi koncepcijas.

Kalbant apie teorinius valdymo, paslaugų kokybės aspektus, tai vertingos buvo Žalimienė (2003), Želvio (2003) Martišauskienė (2008) žvalgos.

Tvarkingumo švietime ir vaikų rengimo mokyklai pozicijų sustiprinimas slygoja ir priešmokyklinio ugdymo kaita, padeda veikti konservatyvias, nesikeičiančias suaugusiųjų pažiūras, kurios, net ir esant ženkliai pokyčiams bendroje švietimo sistemoje, priešmokykliniame ugdyme ilgą laiką išlieka nepakitusios. Guas A. (1994.) *Vaikų darželio pedagogika* teigia, kad vaikų darželio pedagogai nuolat turi domėtis šeimos gyvenimu. Kuo intensyvesnis bus bendradarbiavimas ir stipresni ryšiai su šeima, tuo lengviau ir sėkmingiau vaikų darželis galės gyvendinti savo uždavinius.

Ikimokyklinio ugdymo kokybės problema šiandienos švietimo vadybos moksle ir ugdymo praktikoje dažnai yra gvildinama ir yra pakankamai reikšminga praktiškai modernizuojant ir

konstruojant ugdymo turinį. Šiuo požiūriu vertingas yra Neifacho S. (2004) darbas, kuriame aptariami ikimokyklinio ugdymo staigvaldymo kaitos tendencijos.

Ikimokyklinio ugdymo kokybės problemą gvildeno tokie autoriai kaip Želvys R. (2003). Jis akcentavo organizacijos ir vadybos tobulinimą, taip užtikrinant kokybišką paslaugą prienamumui šeimai ir vaikui.

Iš užsienio šalių išskirtini Baecker G., Bepink R., Hofermann K., Naegele G. (2000), Fullan M. (1998), Stoner J. A. F., Freeman R. E., Gilbert D. R. Jr. (2000). Šie autoriai analizavo vadybinius klausimus, išskirti kontrolės svarbą, akcentuodami tai, kad kontrolė, tai procesas užtikrinantis, kad realiai veikla atitiktų planuojamą.

Ikimokyklinio ugdymo kokybę Lietuvoje grindžiama normatyviniais dokumentais, kurių pagrindą sudaro vaikų kompetencijos: socialinė, sveikatos saugojimo ir stiprinimo; pažinimo; komunikavimo ir meninė. Tačiau ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybė nėra apibrėžta ar pakankamai pagrįsta nei normatyvine, nei interpretacine, nei kontekstine prasmėmis (Martišaunskienė, Juodaitytė 2008)

Užsienio šalyse ikimokyklinio ugdymo institucijos nuolat tarpusavyje konkuruoja, plečiamą paslaugų tėvams ir vaikui sistemą. Tėvams yra teikiamos pedagoginės konsultacijos, pedagogai sujungia konsultacijas, padeda vaikui mokantis namuose, vyksta konstruktyvus tėvų švietimo organizavimas.

Tačiau Lietuvoje taip pat siekiama plėsti paslaugas tėvams, pamažu pradeda ryškėti konkurencijos tendencijos dėl vaikų skaičiaus ir kokybiško ugdymo. Tačiau nėra ištirta kaip besikeičiančiose sąlygose galima valdyti ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę, prienamumo šeimai ir vaikui principo pagrindus. **Tai suponuoja darbo mokslinį problemą. Kaip užtikrinti kokybišką ikimokyklinio paslaugų kokybės valdymą šeimai ir vaikui prienamumo principo kontekste.**

Temos aktualumo pagrindimas iškelia šio darbo **objektą** - ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę.

Hipotezė – tikėtina, kad ikimokyklinio ugdymo staigvaldymo teikiamos kokybiškos paslaugos šeimai ir vaikui yra realizuojamos prienamumo principo kontekste.

Darbo tikslas. Ištirti ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę šeimai ir vaikui prienamumo principo pagrindu.

Uždaviniai:

1. Išanalizuoti prieinamumo esmę, atskleisti užsienio šalių kokybišką ikimokyklinį paslaugų tiekimo patirtį.
2. Atlikti empirinį tyrimą ir nustatyti ikimokyklinio ugdymo staigų vadovų patirtį, teikiant kokybiškas ugdymo paslaugas šeimai ir vaikui prieinamumo principo kontekste.
3. Parengti rekomendacijas ikimokyklinio staigų paslaugų kokybės valdymui, remiantis prieinamumo šeimai ir vaikui principu.

Tyrimo metodai: teorinis literatūros analizė, dokumentų turinio analizė; anketinis apklausa raštu (su atvirais ir uždariais klausimais); modeliavimas.

Tyrimo imtis: tyrimo imtis sudarė 90 žmonių iš jų: 23 vadovai ir 67 ugdytiniai vaikai.

Tyrimo organizavimo etapai: tyrimas buvo organizuotas dviem etapais:

Pirmajame etape buvo analizuojama pedagoginė, vadybinė, psichologinė literatūra, interneto duomenų bazės. Literatūros studijavimas ir analizė leido aiškiau suformuluoti darbo temą, tyrimo tikslus ir uždavinius.

Antrajame etape atlikta tyrimo duomenų kiekybinė ir kokybinė analizė. Remiantis gautais rezultatais tikrinta tyrimo hipotezė, suformuluotos darbo išvados.

Darbo struktūra. Darbo struktūrą sudaro: santrauka lietuvių kalba, santrauka anglų kalba, vadas, trys skyriai, išvados, naudotos literatūros sąrašas, priedai. Darbo apimtis – 96 lapai.

MAGISTRO DARBO SANTRAUKA

IKIMOKYKLINI UGDYMO PASLAUG ŖEIMAI IR VAIKUI KOKYB S RAIŠKA PRIEINAMUMO PRINCIPO KONTEKSTE

Julija Vyšniauskait

Kokyb s vadyba yra tokia jos kategorija ir metodai, kuriuos pasirinkusi organizacija nuolat tobul ja, siekdama kuo veiksmingiau patenkinti vartotoj poreikius, gerindama paslaugas ir mažindama kaštus. Tai viena naujausi ir efektyviausi vadybos koncepcij , kuri leidžia nuolat tobulinti organizavimo procesus (Stancikas, Bagdonien , 2004). Ikimokyklinis ugdymas yra reikšmingas ne tik s kmingai vaik socializacijai, bet ir t vams kaip rinkos dalyviams. Ta iau reikia pripažinti, kad nors ikimokyklinio ugdymo svarba yra nenugin yjama, šios paslaugos n ra visapusiškai prieinamos Ŗeimai ir vaikui.

Darbo mokslin problem - kaip užtikrinant ikimokyklini ugdymo paslaug Ŗeimai ir vaikui prieinamum , užtikrinti kokybišk ikimokyklini paslaug valdym ir kokyb . Darbo tikslas: iširti ikimokyklini ugdymo paslaug kokyb Ŗeimai ir vaikui prieinamumo principo kontekste. Uždaviniai: išanalizuoti prieinamumo esm , atskleisti užsienio Ŗali kokybišk ikimokyklini paslaug tiekimo patirt , atlikti empirin tyrim ir nustatyti ikimokyklini ugdymo staig vadov patirt , teikiant kokybiškas ugdymo paslaugas Ŗeimai ir vaikui prieinamumo principo kontekste.

Nustatyta: Ikimokyklinio ugdymo paslaugos kokyb teoriškai gali b ti grindžiama bendrosiomis kokyb s valdymo ir paslaugos koncepcijomis, bei Lietuvos Respublikos Ŗvietimo dokumentuose suformuluotais kokyb s valdymo kontekstais. Empiriniu tyrimu buvo atskleista kokias ikimokyklinio ugdymo paslaugas orientuojasi t vai ir kokios problemos atsiranda d l kokybiško ikimokyklinio ugdymo paslaug prieinamumo.

Tyrimo hipotez pasitvirtino iš dalies. Ikimokyklin s staigos siekia teikti kokybiškas paslaugas, ta iau nepakankamai orientuojasi Ŗi paslaug prieinamum Ŗeimai ir vaikui, nes tam trukdo savivaldybi politika.

SUMMARY OF MASTER'S DEGREE WORK

QUALITY EXPRESSION OF EDUCATIONAL PRESCHOOL SERVICES FOR FAMILIES AND CHILDREN IN THE CONTEXT OF PRINCIPLE OF AVAILABILITY

Julija Vyšniauskait

Quality management is such category and methods and if it was chosen by an organization it helps organization to constantly develop, satisfy needs of consumers more efficiently and improves services and decreases costs. This is one of the most recent and effective management conceptions that allow constantly develop organizational processes (Stancikas, Bagdonien , 2004). Preschool education is important not only for successful socialization of children but also for parents as participants of the market. However, these services are not entirely available to families and children even if preschool education importance is undeniable.

The scientific problem of the work is the question of ensuring availability of preschool education services for families and children and ensuring efficient management and quality of preschool services.

Purpose of work is to examine quality of preschool education services for families and children. Tasks: to analyze essence of availability, to reveal experience of foreign countries providing quality preschool services, to perform empirical research and indicate experience of heads of institutions of preschool education in providing quality education services for families and children in context of principle of availability.

It was determined that quality of preschool education services theoretically can be based by general conceptions of quality management and services and quality management contexts formulated in educational documentation of the Republic of Lithuania. Empirical research indicated what kinds of institutions providing preschool education services are chosen by parents and what kinds of problems arise regarding availability of quality preschool education services. Research hypothesis was partially supported. Preschool institutions attempt to provide quality services; however, institutions do not provide sufficient attention to availability of these services for families and children because of politics of municipalities.

1. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGŲ KOKYBĖS PRIEINAMUMO ŠEIMAI IR VAIKUI TEORINIAI PAGRINDAI

Ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės problema šiandienos švietimo vadybos moksle ir ugdymo praktikoje dažnai yra gvildenama ir yra pakankamai reikšminga praktiškai modernizuojant ir konstruojant ugdymo turinį. Ikimokyklinio ugdymo staigos proceso kokybės vertinimas – daugialypis ir nenutrūkstamas procesas, reikalaujantis asmeninio bei profesinio švietimo paslaugų teikimo tobulėjimo (Gumuliauskienė, Gedminienė, 2008). Jų ugdymo proceso tematika yra viena aktualiausių tematikų šiandieninėse ikimokykliniose staigose, rodo išskylančios problemos bei autorių gausia analizuojama kokybės problematiką. Vaikai ikimokyklinio ugdymo staigose praleidžia didesnę savo laiko dalį, ugdymo staigos tampa vis labiau reikšmingos tokio amžiaus vaikams, todėl ypatingai mes reikia skirti ikimokyklinio ugdymo paslaugų teikimui, įplėtimui, prieinamumui ir kokybei.

1.1 Paslaugų kokybės valdymo bei prieinamumo principo šeimai ir vaikui raiškos ypatybės

Šiandien tiek Lietuvoje, tiek Vakarų Europos šalyse, tiek visame pasaulyje nuolat diskutuojama apie tai, koks turėtų būti ugdymas, kokios vaikų mokymo gairės turėtų būti nubrėžtos. Akivaizdu, kad švietimas nėra vienos ar kitos valstybės valdžios nuosavybė. Tai kiekvienos valstybės piliečių turtas, todėl žmonės turėtų diskutuoti, tartis ir nuspręsti, kaip šis turtas valdyti, kad jis kuo geriau tarnautų vaikų gerovei.

Šiuolaikinė Lietuvos ikimokyklinio amžiaus vaikų ankstyvojo ugdymo politika reikalauja garantuoti vaikui galimybę pasinaudoti valstybės teikiamomis paslaugomis, teikti didesnę paramą dirbančioms šeimoms, kurti vairesnes, tėvų ir vaikų poreikius atitinkančias ugdymo ir socialinių paslaugų formas, ieškoti vairių, finansinės paramos ir nedideles pajamas turinčioms šeimoms, modeli ir kt. Analizuojant literatūros šaltinius bei stebint vaikų ugdymo praktiką užsienio valstybėse, ryškėja ikimokyklinio ugdymo ir su juo susijusių paslaugų vaidmuo. Ikimokyklinio ugdymo ir globos institucijų kirkimas vertinamas kaip visuomenės socialinės gerovės rodiklis. (Monkevičienė, Glebuviene, Jonilienė, Montvilaitė, Stankevičienė, Mauragienė, Tarasonienė, 2008).

Pateikiami vairūs finansavimo modeliai, didinamas finansavimas ankstyvajam vaikų ugdymui. Užsienio šalyse lygiaverčiais pagrindais funkcionuoja valdiškos ir privačios ikimokyklinio

amžiaus vaikų ugdymo ir priežiūros institucijos. Kuriami vaikų kasdieninė priežiūra, globos ir ugdymą garantuojantys modeliai (pvz. atvykstantys namus vaikų priežiūra tojai, auklės, po staigins žaidimai, globos, mokymosi grupės ir kt.). Ryškia valstybės finansuojamų ugdymo institucijų darbo kokybės sistemingo inspektavimo tendencija. Akivaizdu, jog visuomenės politinė, edukacinė, kultūrinė ir socialinė terpė lemia šiuolaikinės švietimo misijos suvokimą, kuris realizuojamas konkrečiais būdais. Akcentuojant sąveiką tarp šeimų, ugdymo bei socialinių paslaugų teikiančių institucijų ir bendruomenės, keičiasi tradicinė ankstyvojo institucinio ugdymo samprata.

Analizuojant paslaugų kokybę priešingai šeimai ir vaikui, tai vis dar aktuali yra pagalbos rizikos grupės vaikui būtinybė, ugdymo ir socialinių paslaugų skurstančiai šeimai ir jos vaikams garantija, talentingų vaikų ugdymas ir kt. Akivaizdi ir aktuali šeimai ir vaikams teikiama socialinė ir ugdymo paslaugų vairovės bei priešingumo problema. Šeimoms socialiniai užsakymai atliepiami nepakankamai, vaikų biologiniai, kultūriniai, materialiniai ir kiti poreikiai tenkinami iš dalies.

1.1.1. Paslaugų kokybės apibrėžimas

Kokybės vadyba yra tokia jos kategorija ir metodai, kuriuos pasirinkusi organizacija nuolat tobulina, siekdama kuo veiksmingiau patenkinti vartotojų poreikius, gerindama paslaugas ir mažindama kaštus. Tai viena naujausių ir efektyviausių vadybos koncepcijų, kuri leidžia nuolat tobulinti organizavimo procesus (Martišauskienė, 2008)

G. Baecker (2000) kokybę apibrėžia trimis būdais:

1. *Struktūrinė kokybė* – pagrindinės savybės, pagal kurias teikiama paslauga;
2. *Proceso kokybė* reiškia asmenis orientuotą paslaugų teikimo būdą ir apimtį;
3. *Rezultato kokybė* nusako laipsnį, kuriuo pasiekiamas paslaugų tikslas, atsižvelgiant į teikėjo ir gavėjo pasitenkinimą.

Paslaugų kokybę apibrėžiama kaip esminis būdingas jos savybės: kaip, didesnę vertę už mažesnius pinigus, skirta vartotojui, hierarchinai bei užsibrėžto tikslo, uždavinių pasiekimas. Skiriami du paslaugų kokybės tipai – *bendroji* ir *individuali* paslaugų kokybė (Žalimienė, 2003).

Vienas iš XXI amžiaus bruožų yra vairių gyvenimo sričių (socialinių paslaugų, technologijų) bei kokybės gerinimas. Nuolat keliami aukšti reikalavimai šiuolaikinio žmogaus (vaiko), privalančio orientuotis plačiame mokslo sričių kontekste, naujų veiklos rėšių ir būdų ugdymui. Žmogaus (vaiko)

ugdymo kokybė turi atitikti tuos kultūros kriterijus, kurie jau yra tapę realybe, todėl būtina šiuos moninti ir išsaugoti šiuos pasiekimus kelia aukštesnius reikalavimus (Martišauskienė, 2008).

Pasak R. Želvio, kokybė galima apibrėžti kaip tam tikrą standartą atitiktą ar paslaugos tobulinimo laipsnį. Tačiau kokybė galima apibrėžti ir kaip kliento reikalavimų tenkinimą ir viršijimą (Martišauskienė, 2008). Šiandieninės ikimokyklinės staigos turi dvejopą paskirtį – talkinti šeimai, ugdančiai vaiką, ir bendradarbiauti su šeima, ugdantį vaiką darželyje (Juodaitytė, Martišauskienė, 2008). Kuriant demokratinį ir humanistinį vaikų ugdymo modelį, ikimokyklinio ugdymo institucijose itin svarbus tampa paslaugų kokybės valdymas. Vaikų darželio klientai – vaikai, tėvai bei dirbantis personalas, yra tarsi sumažintas visuomenės prototipas, kuriame siekiama vaikų ugdymo kokybės. Tėvai ir pedagogai siekia, kad būtų užtikrinta vaiko gerovė. Vaikas kryptingai ugdomas tada, tik konstruktyviai veikiant bendrai visiems šios mažos visuomenės segmentams – ikimokykliniems staigų vadovams, dirbančiam personalui ir tėvams. Glaudus ryšys, garantuos vaiko ugdymo kokybę.

Šiuolaikinė ikimokyklinė staiga yra prie modernizacijos slenksio, todėl efektyvus edukacinis, socialinis pokyčių valdymas yra susijęs su pedagoginių inovacijų sklaida, ugdymo institucijos tobulinimu. Sielos vairoios vaikų ugdymo kryptys: estetinė, sveikatinimo, etnokultūrinė, komunikacinė ir kt. staigos tapo savarankiškesnės ir gijo galimybes projektuoti individualias ugdymo programas, kuriose gali aktyviai dalyvauti ir tėvai. Tokiu būdu ikimokyklinės staigos siekia traukti tėvus teikiamų paslaugų kokybės valdymui. Ikimokyklinio ugdymo paslaugos labai svarbios ugdant vaikus kaip asmenybes. Tėvams ikimokyklinio ugdymo staiga – didelis palengvinimas ir pinantis vaiku ir kartu savo darbine, profesine veikla. Ikimokyklinė staiga plėtra sudaro sąlygas vaiko tėvams sėkmingai derinti darbą ir vaiko priežiūrą, ir tai sudaro prielaidas darbinio pajamų atsiradimui, o ne socialini išmokų vyravimui šeimoje (Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus staigos užsakyto tyrimo “Ikimokyklinio ugdymo staigų Lietuvoje sistemos paslaugų problemos” apibendrinimas, 2006).

Teikiamam ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę negalima apibūdinti vienareikšmiškai, todėl reikia išsiaiškinti, nuo ko priklauso paslaugų kokybė, santykio tarp paslaugos vartotojo (tėvo) ir teikėjo (pedagogo, ikimokyklinės staigos) supratimą, vaiko priežiūros, ugdymo, finansavimo galimybes ir kt. Ikimokyklinei staigai, kaip ir visoms organizacijoms, būdingas visuotinis kokybės siekis. Visuotinis kokybės vadybos teorija numato, kaip gerinti paslaugas, tenkinant vartotojų poreikius, todėl tinka ikimokyklinės staigos veiklos ir ugdymo kokybei užtikrinti.

1.1.2. Ikimokyklini staig kaip švietimo organizacij valdymo ypatybės

Šiuolaikini ikimokyklini ugdymo staig vadovai gyja tik edukologijos išsilavinim , ta iau ikimokyklin je ugdymo staigos vadovo veikloje, vis didesnis vaidmuo tenka ne pedagoginiams, o vadybiniams geb jimams staigos savivaldos skatinimui, personalo ugdymui, bendruomen s b rimui, strategijos numatymui, darbo organizavimui, kontrolei ir kt. Šiuolaikin s ikimokyklin s ugdymo staigos pagrindin funkcija – tapti tokia ankstyvosios ikimokyklin s vaikyst s staiga, kur b t užtikrinamas vaiko, kaip žmogaus ir naujo pasaulio pilie io ugdymas. Siekiant vykdyti ši funkcij b tina tobulinti ikimokyklini ugdymo staig valdym : numatant valdymo optimizavimo strategines kryptis, j gyvendinimo kelius, b dus ir kt.

Siejant ikimokyklines staigas ir j efektyv valdym , labai svarb vaidmen pradeda vaidinti švietimo vadyba. **Organizacij vadyba** – tai veikla, kuria organizuotai siekiama užsibr žt Švietimo sistemos ir atskir švietimo organizacij tiksl (Želvys, 2001).

Visuomenei žengus inovacin s kaitos laikotarp , kaitos vadyba pasidaro ypa svarbi. Švietimo staigos vadovo vaidmuo, visuomen s demokrat jimo procese išaugo kokybiškai nauj lygmen , vadovas – vadybininkas, administratorius, valdytojas, lyderis. staigos vadovas turi b ti strategas, matyti staigos ateit , mok ti planuoti, koordinuoti, motyvuoti žmones, mokyti ir mokytis, spr sti konfliktus, užb gti jiems už aki , valdyti stres , vykdyti kontrol (Arbatauskas, 1996; Želvys, 2001; Targamadz , 2001). Vadovas privalo sukurti ikimokyklin s tsaigos strategij t.y. detalus, visapusiškas, kompleksinis planas, užtikrinantis staigos vizijos, misijos gyvendinim ir tiksl siekim . Strateginis planavimas – nenutr kstantis staigos procesas skirtas ikimokyklin s staigos galutiniams tikslams gyvendinti, panaudojant visus staigos išteklius. Šiandienin ikimokyklin staiga atsid rusi nuolatin s kaitos procese, nor dama išlikti ir teikti aukštos kokyb s paslaugas turi b ti labai lanksti. Nuo to priklauso paslaug kokyb , kuri turi b ti prieinama visiems, nes pagal lygiateisiškumo ir preinamumo principus, kokybiškos paslaugos vienodai prieinamos visiems.

Strateginis planavimas Arbatausko (1996) teigimu, ikimokyklinei staigai yra naudingas, nes: padeda numatyti ir kontroliuoti aplinkoje vykstan ius poky ius; padeda staigos žmon ms takoti ateit ; išlaikyti veiklos t stinum ; vienija staigoje dirban i žmoni veikl ir nukreipia j svarbiausio tikslo link; suskaldo dideles problemas valdomus vienetus; visiems staigos darbuotojams leidžia surasti priimtini paaiškinim , kod l reikia atlikti vienus ar kitus darbus; padeda nustatyti ir patikslinti aktualius tikslus ir strategij jiems gyvendinti.

Kontrol . Grup mokslinink iš JAV Stoner, Freeman, Gilbert (2000) teig , jog kontrol , tai procesas užtikrinantis, kad reali veikla atitikt planuojam . Vadovas turi žinoti, ar organizacijos nari veiksmai iš tikro padeda gyvendinti iškeltus uždavinius. J manymu, kontrol s funkcija susideda iš trijų pagrindini element : atliekamo darbo standarto nustatymo, darbo vertinimo, jo palyginimo su nustatytais standartais. Radus nukrypim nuo standart keičiami veiksmai. Kontrol s funkcija vadovui padeda organizacij išlaikyti pasiektame lygyje ir kelyje. Labai panašiai apib dina ir Želvys (2001). Kontrol – tai procesas, kurio metu nustatoma, kiek atlikta veikla atitiko lauktus rezultatus ir esant reikalui atliekami koreguojami veiksmai. Jis skiria keturis esminius kontrol s proceso etapus: standart ir metod veiklos kokybei vertinti k rimas, veiklos kokyb s vertinimas, nustatymas ar veiklos kokyb atitinka standartus, koreguojami veiksmai. Kontrol reikalinga tam, kad pad t steb ti vidinius ir išorinius poky ius ir nustatyti j tak organizacijai. Paskutiniaisiais metais švietimo sistemoje vis labiau sigali standartai ir kiti vertinimo kriterijai, leidžiantys objektyviau vertinti švietimo institucij veikl .

Vienas žymiausi šiuolaikin s kaitos teoretik Fullan (1998) suformulavo pagrindinius veiklos principus, kurie taikytini ir ikimokyklin s staigos valdyme ir atkreip d mes tai, kad: kuo sud tingesn kaita, tuo mažiau j galima reguliuoti; kaita n ra linijinio pob džio, ji kupina neapibr žtum ir netik tum ; Kaita ikimokyklin je staigoje geriau palaikoma ir vyksta kai ateina iš organizacijos vidaus. Jos perspektyvos geresn s kai ji k rybiškai adaptuojama ir pritaikoma staigos reikm ms. Svarbiausi asmenys ikimokyklin s staigos kaitos procese vadovai: direktorius(), direktoriaus pavaduotojas(a).

Išanalizavus literat r galima teigti, kad švietimas depolitizuojant, panaikinamas švietimo valstybinis monopolis, atsiranda pasirinkimo laisv ir decentralizuojamas švietimo sistemos valdymas. Tai s lygoja spart poky i daug jim ir tuo pa iu iškelia daugyb problem visose švietimo sistemos srityse bei pakopose, galiausiai jos sugr žta pradin atspirties tašk – vadov , vadovavim , valdym , vadyb , kuri priklauso nuo valstyb s strategin s švietimo politikos. S kmingai kaitos s lygomis dirbantis ikimokyklin s staigos vadovas prival t tur ti šiuos sugeb jimus: nuolat mokytiis pats ir sudaryti s lygas mokytiis kitiems, telkti komandas ir dirbti grupin darb , efektyviai komunikuoti, kurti palanki organizacijos kult r . O svarbiausia privalo atsižvelgti vaikus ir šeimas, kad visi gaut kokybišk ugdymo paslaug , kad švietimo sistemoje neb t papirkin jim , korupcijos, taip suteikiant visiems lygias galimybes.

1.1.3. Ikimokyklinis ugdymo staig tikslai ir uždaviniai paslaug kokybės šeimos ir vaiko prieinamumo kontekste

XXI amžiuje, vis intensyviau žinant pasaulio pažangai, imta didesnę dėmesį skirti ikimokykliniam ugdymui. Šiame laikmetyje ikimokyklinio amžiaus vaikų gyvenime ateitis priklauso ne tik nuo šeimos; ypatingas vaidmuo tenka ikimokyklinėms institucijoms, kurių veiklos svarba pasiekia valstybinį lygį. Aptariant ikimokyklinio ugdymo pokyčius, svarbu tinkamai vertinti jo potencialias galimybes ir jas susieti su ateities perspektyvomis. Šiandieninis ikimokyklinis staigos turi dvejopą paskirtį – talkinti šeimai ugdant ikimokyklinio amžiaus vaiką ir bendradarbiaujant su šeima ugdant vaiką ikimokyklinėje staigoje.

Ikimokyklinis staiga – tai bendruomenė, kur vaikas užmezga intensyvius socialinius santykius su skirtingais suaugusiaisiais ir bendraamžiais, tai daro taką tolimesnei vaiko integracijai visuomenėje. Tad ši bendruomenė turi sudaryti maksimalias sąlygas, skatinančias kognityvinę, socialinę, dvasinę vaiko raidą. Kaip teigia P. Jucevičius (1998), kad demokratinėse šalyse atlikti ilgalaikiai lyginamieji tyrimai rodo ikimokyklinio ugdymo, kaip auklėjimo ir mokymo, startinio pagrindo reikšmę. Šia prasme svarbu, kad ikimokykliniam ugdymui neturėtų būti tokos skurdas, prievarta, atsilikimas, kad jis būtų stimuliuojamas tokio švietimo politikos idealo kaip lygios galimybių visiems. Kitaip sakant, turi būti tvirtinti lygiateisiškumo ir prieinamumo principai.

Subjekt lygiateisiškumo principas yra bendras principas, kuris draudžia bet kokią diskriminaciją. Taigi šis principas turi labai plačią reikšmę, iš esmės jis draudžia nevienodas elgesio panašiais atvejais arba vienodas elgesio nevienodais atvejais. Civilinės teisės subjektų lygiateisiškumas neturėtų būti sutapatinamas su jų lygybe. Lygiateisiškumas sudaro tik vienodas teisinės prielaidas veikti. Šis principas užtikrina civilinio teisinio santykio šalies interesų pusiausvyrą ir užkerta kelią vienos šalies piktnaudžiavimui savo teisėmis. (Civilinis kodeksas, 2002). Pagal šį principą ikimokyklinio ugdymo tikslai ir uždaviniai turi būti vienodai orientuoti visiems, tiek vaikams iš kaimo, tiek daugiavaikėms, tiek silpnos materialinės padėties šeimoms.

Prieinamumo principo esmę galima traktuoti vairiai. Pavyzdžiui daugelio ikimokyklinio staigų ugdymo programose **prieinamumo principas** apibrėžiamas kaip ugdymo turinys taikomas atsižvelgiant kiekvieno vaiko individualius gebėjimus, poreikius. (Kauno darželio - mokyklos "Rėtelis" ikimokyklinio ugdymo programa, 2009). Prieinamumo principas glaudžiai susijęs su kokybiška ikimokyklinio staigų veikla, nes būtent šis principas deklaruoja tai, kad turi būti atsižvelgta kiekvieno vaiko poreikius, lūkesčius, norus vėlgiant neišskiriant kokios nors šeimos vaikų.

Ikimokyklinio ugdymo paskirtis – padėti vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninius, socialinius, pažintinius poreikius. Šis ugdymas vyksta šeimoje ir ikimokyklinėje staigoje. Vaikų darželis yra organizuota vaikų ugdymo institucija, sudaranti jiems palankias sąlygas bristi, plėtoti psichofizines funkcijas, interesus. (Gudas, 1994) Ikimokyklinio ugdymo koncepcija svarbiausiu dalyku laiko vaiko brandinimui mokyklai, t.y. vis jo fizini ar psichiniai gali puoselėti, pozityvios socialinės ir emocinės patirties įgijimui, pažinimo motyvacijos žadinimui, kūrybiškumo skatinimui, o ne tik siaurą dalykinį parengimą mokytis, skaityti, rašyti ir skaičiuoti.

Keičiasi ne tik požiūris į ugdymą, bet ir socialinės sąlygos. Tai išryškino visuotinio priešmokyklinio ugdymo būtinybė. Šiandieninėje Lietuvos švietimo sistemoje neabejojama visuotinio priešmokyklinio ugdymo būtinybe. Visuotinis priešmokyklinis ugdymas - nauja nuoseklioji švietimo sistemos pakopa, keičianti ugdymo iki mokyklos struktūrą (Švietimo koncepcija, 1992). Priešmokyklinio ugdymo tikslas - padėti vaiko socializacijos, demokratinio bendravimo pamatus bei brandinti vaikų mokyklai, palengvinti jo perėjimą nuo ugdymosi šeimoje ar darželyje prie sistemingo ugdymo ir ugdymo mokykloje, t. y. **visiems vaikams sudaryti vienodas mokyklinio starto galimybes**. S. Neifachas nustatė, jog: „toks darbas, kuris sąlygojamas išreikštais tikslais, yra žanga mokykliniame darbe. Tai socialinės, emocinės, komunikacinės, pažintinės patirties (kompetencijos) įgijimas. Taigi priešmokyklinis ugdymas svarbus socialinei, kultūrinei patirčiai kaupti, jo adaptyvumui puoselėti, netolygumams lyginti“ (Neifachas, 2004).

Vykdamas švietimo reformą, kinta mokyklų, jų tarpe ir ikimokyklinio ugdymo staigų veiklos principai. **Vadinasi labai svarbu diegti patikimą ugdymo staigos veiklos kokybės nuolatinio vertinimo sistemą, užtikrinti šiuolaikišką kokybės valdymą** (Švietimo gairės, 2002). Ir šis naujas ikimokyklinio staigų kokybės suvokimas turi intergruoti du pagrindinius aspektus t.y. lygiateisiškumą ir prieinamumą. Visas ugdymo staigų veiklos organizavimas, pradedant vartotojų poreikių tenkinimu ir baigiant staigos valdymu, turi užtikrinti tikslo ir uždavinių gyvendinimą.

Taigi šiuolaikinio pasaulio kaita, spartus vaiko vystymasis keičia ikimokyklinio ugdymo sampratą, daro stipriai tak suaugusiųjų nuostatomis: 1) vaikas itin jautrus visiems socialiniams pokyčiams, kasdien kelia naujas uždavinius suaugusiems ir sau; 2) pažintinės galimybės itin didelės, nes vaikas žymiai lengviau negu suaugusysis pripranta prie didžiulio informacijos srauto; 3) vaikai kelia klausimus, kurie niekada suaugusiems nekyla, ir tave nepasirengę juos atsakyti; 4) gretindami save vaikystėje ir dabarties vaiką, tave jaučiasi suglumę; 5) vaikai tampa aktyvesni, savarankiški, todėl reikalingas suaugusiųjų atžvilgiu ir sunkiau auklėjami; 6) ugdytojas privalo nuolat vertinti vaikų poelgius,

pažinti vaik , pagr stai ir racionaliai naudoti pedagoginio poveikio priemones bei b dus, sudaryti aplink , skatinan i vaiko raid ; 7) vaiko statusas, vaikyst s trukm ir turinys kinta priklausomai nuo šeimos sociokult ros, pedagogini s lyg , aplinkos kaitos ir ugdymo: bendr amžiaus socialin grup vaikas atsineša pro ius ir gyvenimo stili iš savo šeimos, o iš grup s perima kit patirt ; kaip vaikui pavyks integruotis vaik socialin je grup je, mokykloje, o paskui tautos visuomen je priklauso nuo to, kokia j supa ugdomoji aplinka, kok status jis gaus tarp kit asmen savo vaikyst s laikotarpiu ir kaip j v liau priims tikroji visuomen . („Ikimokyklinio ugdymo pasirinkimo galimyb s Lietuvoje“, 2004).

Visus šiuos išš kius turi pad ti gyvendinti kokyb s vadyba, nes ikimokyklinio ugdymo veiklos kokyb s vadybos pagrindai gali užtikrinti tolesn staigos veiklos tobul jim . Jei ikimokyklin staig pavykt diegti kuo daugiau kokyb s vadybos princip , tai galima b t tik tis toki rezultat : aukl tojos gis nauj vadybos žini ir mok jim , geb s jas taikyti praktin je veikloje; išsiaiškins veiklos tobulinimo galimybes, realizuojant ilgalaik ugdymo staigos strategij ; mok s taikyti švietimo vadybos žinias darbe su vaikais, t vais/glob jais bei kolegomis ir galiausiai geb s vertinti ir sivertinti savo ir ugdymo staigos veikl .

Šiuo metu pla iai diskutuojama apie ikimokyklinio ugdymo staigos poky ius bei rezultatus. Ypa tai aktualu, kai kuriamos ir tikrinamos naujos ugdymo koncepcijos. ia svarbi viet užima vaiko santykiai su ikimokykline staiga kaip su ugdymo ir ugdymosi aplinka, kur formuojasi socialin patirtis per ugdymo turin , gytas kompetencijas. takoje ši diskusij kyla klausimai: koks ugdymo turinys atitinka šiuolaikinio ugdytinio poreikius? Ar ugdymo procese užtikrinama ugdymo kokyb ? Ar b tina patobulinti arba atnaujinti ugdymo turinio modeliavimo proces ? Taip pat labai svarbu išsiaiškinti ar vis socialini grupi šeim , skirting region , gyvenam j viet , tautybi vaikas gali pretenduoti vienod kokybišk ugdym ikimokyklin se staigose. Tai n ra retoriniai klausimai, o problemos reikalaujan ios tiksling , krypting visuomen s, valstyb s, švietimo institucij ir j darbuotoj veiksm .

1. 2. Ikimokyklinio amžiaus vaiko teises reglamentuojantys statymai ir teis s aktai

Pagrindin s vaik teis s yra išd stytos „Vaik teisi konvencijoje“, kuri Lietuvos Respublikos Seimas ratifikavo (Žin., 1995 07 21, Nr. 60-1501), sipareigodamas tarptautinei bendruomenei r pintis savo vaikais ir užtikrinti, kad nacionalin teis atitikt Jungtini Taut Vaiko

teisi konvencijos reikalavimus, užtikrint vaiko teises, j apsaugos ir dalyvavimo visuomen s gyvenime vertybes, skaitant ir pa ius mažiausius, nors už juos atsakinga šeima. Vaikas, ypa labai mažas, yra pažeidžiamas, tod l jam reikalinga speciali pagalba, kad gal t naudotis savo teis mis. Valstyb turi sudaryti palankias s lygas šeimai auginan iai vaikus, kaip teigiama JT vaiko teisi konvencijos preambul je „šeimai, kaip pagrindinei visuomen s l stelei ir nat raliai vis jos nari , ypa vaik , augimo ir gerov s aplinkai, turi b ti suteikiama apsauga ir pagalba, kad ji gal t priiimti visas pareigas visuomenei“ (Žin., Nr. 60-1501).

D. Kabašinskait (2002), remiantis Vaiko teisi konvencija išskyr tris vaik teis s kryptis: **apsauga** – tai teis šeimos glob ir specialist pagalb , teis b ti apsaugotam nuo socialinio ir individualaus žalojimo; **dalyvavimas**: teis socialin erdv , teis pareikšti nuomon individualiai ir kolektyviai. Akivaizdu, kad šios trys kryptys susij su mažo vaiko teise gauti ankstyv ugdym .

Dar iki Vaiko teisi konvencijos sigal jimo Lietuvoje, maž vaik vystymusi r pinosi ir keit jo samprat ikimokyklinio ugdymo kaita. Lietuvos ikimokyklinio ugdymo kait l m Lietuvos švietimo reformos konceptuali j pagrind k rimo procesai. Švietimo reformos realizavimo programa, vardijusi 1988-1992 m. atliktus darbus ir numatanti perspektyvinius darbus 1993-1997 m. laikotarpiui (Lietuvos švietimo koncepcija, 1992), Švietimo prioritetai, išskelti 1998-2002 m. laikotarpiui, strategin s švietimo gair s, nusakan ios globalios žini visuomen s išš kius švietimui ir jo prioritetus (Švietimo gair s, 2002). Parengti ikimokykliniam ir priešmokykliniam ugdymui aktual s dokumentai: Lietuvos vaik ikimokyklinio ugdymo koncepcija (1989), Priešmokyklinio ugdymo koncepcija (Marcelionien , Monkevi ien , Šeibokien , 2000), „Vaiko gerov s valstyb s politikos koncepcija“ (Žin., 2003, Nr. 52-2316), „Ikimokyklinio ugdymo program kriterij aprašas“ (Žin., 2005, Nr.52-1752). Min tuose dokumentuose nusakytos esmin s Lietuvos švietimo kaitos kryptys, aktualiausi ikimokyklinio ugdymosi klausimai. Konvencijoje pabr žiamas holistinis vystymosi pob dis, o Švietimo reforma tvirtino holistinio ugdymo samprat .

O. Monkevi ien (2008) teigia, kad ikimokyklinio ugdymo kaitai takos tur jo ir Lietuvoje pl tojami tarptautiniai projektai, akcentuojantys vairias naujoves: „Sveikas darželis“(2005) – pabr žiantis sistemini s staigos kaitos vaiko saugumo ir sveikatos labai svarb , „Egmonto projekt metodas“(1992) – išryškinantis projektin ugdymo kokyb s siekimo keli , „Gera pradžia” (1996) – pabr žianti vaiko poreikius orientuoto ugdymo ir šeimos traukimo ugdymo proces svarb , „Zipio draugai“(1999) – pateikiami vaiko kasdieni sunkum veikimo strategijas ir b dus. Šios ikimokyklinio ugdymo kaitos id jos buvo palankus kontekstas nauj ikimokyklinio ugdymo(si) modeli paieškai, j

teorini pagrind pl totei ir praktini gyvendinimo keli žvalgoms. Svarbiausias valstyb s žingsnis traukiant ikimokyklin ugdym atsinaujinim ir modernizavim , bei atsižvelgiant vaiko interesus, kaip socialines teises, teis moksl , teis laisvalaik ir poils , 2005 metais pareng „Ikimokyklinio ugdymo program kriterij apraš ” (Žin., 2005, Nr.52-1752). Kuris iš esm s pakeit požir ikimokyklin ugdym , o kartu ir prasmina strategini švietimo dokument ir tarptautini projekt s kmingiausias id jas. Šis dokumentas – realus žingsnis, siekiant gyvendinti vaik poreikius ir teises paiose staigose.

Vaiko interesai, kaip viršenyb s principas tvirtintas Jungtini Taut vaiko teisi konvencijos 3 straipsnio 1 dalyje „imantis bet koki vaik lieian i veism , nesvarbu, ar tai daryt valstybin s ar priva ios staigos, užsiiman ios socialiniu apr pinimu, teismai, administracijos ar statym leidimo organai, svarbiausia – vaiko interesai” (1995). Tai pamatinis vaiko teisi apsaugos principas – vaiko interes viršenyb s principas, kurio esm ta, kad sprendžiant klausimus, visada b tina vertinti sprendim ar bet kok kit veism vaiko interes atžvilgiu bei užtikrinti, kad jie neb t pažeisti. Šis principas tvirtintas ne viename Lietuvos Respublikos vaiko teisi apsaugos pagrind statymo (1996) straipsnyje: 4 straipsnio 1 dalis nustato asmen pareig visur ir visada pirmiausia atsižvelgti vaiko interesus. Patys vaiko interesai taip pat ginami atskirais Vaiko teisi apsaugos statymo straipsniais, b tent: vaiko teis b ti sveikam (8 str.), vaiko teis asmenin gyvenim , asmens nelie iamyb ir laisv (10 str.), vaiko socialin s teis s (14 str.), vaiko teis laisvalaik ir poils (16 str.), vaiko teis moksl (34 str.) (Šimonis, Januškien , 2001).

Lietuvos Aukš iausiojo Teismo senatas 1999 m. gruodžio 31 d. nutarimo Nr. 24 „, statym taikymo teism praktikoje nagrin jant vaikinimo bylas” 17 punkto 2 dalyje pažym jo, kad vaiko interesai – tai pirmiausia statymuose numatytos vaiko teis s ir galimyb šias teises gyvendinti konkre ioje situacijoje. Taigi tik atkreipus d mes visas pagrindines vaik teises ir sudarius galimybes jas gyvendinti, galima kalb ti apie tinkam teis s taikym , nepažeidžiant pagrindinio vaik teisi apsaugos principo – vaiko interes viršenyb s. Tok šio principo taikym , atsižvelgdamas visas vaiko teises, pabr ž ir Jungtini Taut Vaiko teisi komitetas, nurod s, kad aiškinant vaiko interesus, turi b ti atsižvelgta visos Vaiko teisi konvencijos dvasi , visas joje tvirtintas vaiko teises (Šimonis, Januškien , 2001).

Dabartiniu metu svarb vaidmen vaiko teisi apsaugos srityje vaidina 2000 metais naujai steigta Vaiko teisi apsaugos kontrolieriaus staiga. Tai institucija, kuri kontroliuoja kaip

gyvendinamos vaiko teisės, ar jos nėra pažeidžiamos. Vaiko teisių apsaugos kontrolieris skiria Seimas ketveriems metams (Žin., Nr. 64-2328).

Gerinant ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo statusą, Lietuvos Respublikos Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija (2003) siekia, jog šeima ir valstybė dalintųsi vaiko užtikrinimo atsakomybe, vaikui garantuojant teises ir galimybes priežiūrai, išsilavinimui, saugiai aplinkai: 3.1.9. straipsnyje deklaruoja, kad „*paslaugos vaikui ir šeimai plėtros bei kokybiškos gerinimo investicijos yra pirmasis valstybės uždavinys*“, 3.1.10. straipsnyje pažymi „*sprendžiant daugialypes problemas, su kuriomis susiduria vaikai ir jų šeimos, plėtojamos vairi šios paslaugos. Sudarant sprendimus, susijusius su pagalba šeimai ir vaikui, planus, skatinamas tarpžinybinis bendradarbiavimas, lėšų kooperavimas, pasitelkiamos vairi šios specialistų komandos. Užtikrinamas visapusiškas darbuotojų, kurie dirba su vaikais, mokymas ir parama*“, o 3.1.11. straipsnyje „*valstybė garantuoja vaiko teisę augti savo šeimoje, planuodama ir teikdama paslaugas šeimai, kuri patiria sunkumų priežiūrai ir daliai vaikų*“. Bendrose nuostatose teigiama, kad vaikas turi jaustis orus ir saugus dėl savo rasinės, kultūrinės ir tautinės tapatybės. Koncepcija – tai vaiko politikos ateities žvalgos, kurios remiasi tarptautiniais dokumentais (Žin., Nr. 52-2316).

Nepaisant priimtų tarptautinių ir nacionalinių teisės aktų, steigiamų institucijų, dalyvaujančių vaiko teisių apsaugoje, dar nėra gyvendinamos ikimokyklinio amžiaus vaiko teisės, suteikiant apsaugą, aprašymą ir dalyvavimą ikimokyklinio ugdymo institucijose, suteikiant kokybišką ugdymą. Apibendrinant teisės aktų apžvalgą, galima teigti, kad Lietuvoje yra nemaža teisinė bazė tam, kad apsaugoti vaiko teises. Atsakomybė už vaiko teisių gynimą ir apsaugą tenka vairioms institucijoms – tiek pačiai valstybei, tiek savivaldybėms, tiek nevyriausybinėms organizacijoms ir kitoms, kurios turi atsižvelgti galiojančius tiek tarptautinius, tiek nacionalinius teisės aktus ginant vaiko teises. Vertinant Lietuvos politikos rizikos vaikų atžvilgiu reikėtų paminėti tai, jog Lietuvoje vaiko problemų sprendimas dar netapo prioritetine valstybės politikos sritimi, nėra sukurtas koordinacinis mechanizmas vaikų politikos srityje. Nesuformuota atskira tiek nacionalinio, tiek vietinio biudžeto eilutė vaikų problemų sprendimui finansuoti, lėšos ir nesisistemingai rengiami bei gyvendinami Vaiko teisių pagrindinio statymo po statyminiai aktai, nesukurtos darbo su socialinės rizikos šeimomis, vaikų patyrusių smurtą rehabilitavimo sistemos, nevykdomos JT vaiko teisių komiteto išvados ir rekomendacijos ir kitos valstybės politikos lygio problemos. Šeimos politika kuriama atsitiktinai, dažnai nesiremiant neturimomis parengtomis strateginėmis nuostatomis. Ignoruojamas esminis

dalykas – vaiko dalyvavimas jo saugumo garantavime, kas patvirtina tai, kad visuomenė realiai neveikia vaiko teisių, bet jos yra deklaruojamos, ir nėra praktiškai gyvendinamos.

1.2.1. Ikimokyklini staig veiklos ir ugdymo kokybės apibrėžtys Lietuvos Respublikos švietimo dokumentuose

Europos komisija pateikia tokį vaikų ugdymo kokybės apibrėžimą: „Kokybė yra edukacinė realybė, nusakanti reliatyvius voka, grindžiama vertybėmis ir l kesiais, suprantama kaip dinamiškas, tęstinis ir demokratiškas procesas” (Quality Targets in Services for Young Children, 1996).

„Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcijoje“ (2008) nurodoma, kad kokybė yra visuma švietimo savybių, nuo kurių priklauso švietimo gebėjimas tenkinti asmens bei visuomenės poreikius, švietimo sistemai priskiriamas funkcijų atlikimas bei švietimo sistemai keliamas tikslų gyvendinimas. Vienokius ar kitokius švietimo kokybės aspektus nurodo sukurti kokybės reikalavimai.

Mokslinėje literatūroje pateikiami vairūs švietimo kokybės apibrėžimai: „poreikių atitikimas“, „nuolatinis tobulėjimas“, „plėtra“ ir pan. Lietuvos autoriai linkę pritariti Vakaruose populiariam požiūriui, jog kokybė – tai kliento poreikių patenkinimas (Lamanauskas, 2004)..

Europos Sąjungos komisijos pateikiama ugdymo kokybės samprata rodo, kad kokybė yra reliatyvus reiškinio supratimas, kuris remiasi vertybėmis ir l kesiais. Kokybės nustatymas turi būti dinamiškas, besitęsiantis ir demokratiškas procesas, kuris išryškina pagrindinius keltus uždavinius atliepimą (Quality targets in services for young children, 1996).

vairiuose dokumentuose ir mokslinėje literatūroje randama vairių švietimo kokybės sampratų. „Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcijoje“ (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. lapkričio 24 d. sakymas Nr. ISAK-3219) teigiama, kad „Švietimo kokybės samprata yra kontekstuali ir kintanti. Dėl jos susitariama, ji koreguojama atsižvelgiant tam tikru laikotarpiu vyraujančius asmens ir visuomenės poreikius, švietimo misijos sampratą ir švietimui keliamus tikslus“.

Lietuvos Respublikos švietimo statyme (2003) nurodoma, jog už švietimo kokybę atsako švietimo teikėjas. Pagal kompetencijų švietimo programas formuoja ir ją kokybė laiduoja valstybės, mokyklos steigėjas ir švietimo teikėjas.

Už ikimokyklinio ugdymo(si) turinį, remiantis LR Švietimo ir Mokslo ministro 2005m. balandžio 18 d. sakymu Nr. ISAK – 627 “D 1 ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo”, atsako ikimokyklinio ugdymo teikėjai, t.y., ikimokyklinio ugdymo turinio sudarymas decentralizuotas. Už priešmokyklinio ugdymo(si) turinio kokybę atsako valstybės (yra parengta nacionalinė “Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa”), steigėjas bei švietimo teikėjas (priešmokyklinio ugdymo(si) turinys konkretizuojamas ir jo įgyvendinimas planuojamas ugdymo staigose).

A. Juodaitytė, D. Martišauskienė (2009), išanalizavusios LR švietimo dokumentus pateikė suvestinį ugdymo kokybės sampratų juose lentelę. Lentelė rodo vaikų ugdymo(si) kokybės sampratų lauk švietimo dokumentuose.

Dokumentai	Ugdymo kokybės ir valdymo prasmi kontekstai
LR Vaikų teisių apsaugos statymas (1996)	Vaiko teisių kokybiškų ugdymų
LR švietimo statymas (2003)	Vaiko poreikių (pagrindinių) tenkinimas, tėvų teisių ir pareigų: galimybė pasirinkti vaiko ugdymo(-si) programas, dalyvauti ugdyme ir gauti informaciją apie vaiko ugdymosi procesą, rezultatus.
Ikimokyklinio ugdymo koncepcija (1989)	Efektyvaus ugdymo sąlygos: vaiko ugdymas šeimoje, žinios apie socialines paramos šeimai būdas ir suaugusiųjų švietimą, gebėjimas taikyti žinias, palaikyti ryšius su visuomene, ugdytojams bendradarbiauti tarpusavyje bei su kitomis socialinėmis grupėmis.
Valstybinė švietimo strategijos 2003-2012 m. nuostatos (2003)	Ikimokyklinio ugdymo paslaugų plėtotė, prieinamumas, Šeimos pedagoginio informavimo ir konsultavimo sistemos sukūrimas.
Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija (2005);	Socialiniai, kognityvini, kultūrinio vaiko kompetencijų ugdymas kaip skatinantis tolesnio vaiko ugdymosi prielaidą.
LR Specialaus ugdymo statymas (1998)	Vaiko galimybių užtikrinimas pasirenkant

	pageidaujamos veiklos krypt , pagalba vaikui gyjant joje papildom kompetencij .
Ikimokyklinio ugdymo mokykl vidaus audito metodika (2005)	Vaik kult ra kaip kokybiško ugdymosi (proces) esmin s lyga. Vaik darželio mikroklimato kokyb kaip s lyga ugdytoj (t v ir pedagog) darniai veiklai. Kokybiško bendradarbiavimo požymiai: aktyvus, prasmingas t v dalyvavimas vaiko ugdymo(-si) procesuose

1 lent. Švietimo ir ikimokyklinio ugdymo kokyb s ir valdymo prasmis kontekstai LR Švietimo dokumentuose (Juodaityt , Martišauskien , 2009)

vairiuose dokumentuose ir mokslin je literat roje randama vairi švietimo kokyb s samprat . Daugiaprasmiškum atspindi samprat vairov ir Lietuvos švietimo dokumentuose. Visi kokyb s konceptai yra orientuoti vaiko gerb v . Tod l rekomenduotina, kad visos ikimokyklin bei priešmokyklin ugdym teikian ios institucijos vadovaut si šaisi dokumentais, bei juose pateiktomis ikimokyklinio ugdymo kokyb s sampratomis.

1.2.2. Strateginiai švietimo dokumentai reglamentuojantys ikimokyklinin veikl ir ugdymo kokyb (Konent analiz)

Svarbiausiuose Vyriausyb s nutarimuose, kuriuose aptariamos ikimokyklinio ugdymo mokyklos problemos, visuose Lietuvos Respublikos ikimokyklinio ugdymo institucij veikl reglamentuojan iuose dokumentuose pabr žiama, kad ikimokyklinis ugdymas turi puosel ti visas vaiko galias (intelektualines, emocines, fizines), lemian ias asmenyb s brand ir socializacijos s km , skatinti vaiko savarankiškum , iniciatyv , k rybiškum , atskleisti ir ugdyti vairius geb jimus, puosel ti individualyb , užtikrinti ikimokyklinio ir pradinio ugdymo t stinum .

Ikimokyklinio ugdymo kait l m Lietuvos švietimo reformos konceptuali j pagrind k rimo procesai (Monkevi ien , 2008), Švietimo reformos realizavimo programa, vardijusi 1988–1992 m. atliktus darbus ir numatanti perspektyvinius darbus 1993–1997 m. laikotarpiui, Švietimo prioritetai, išskelti 1998–2002 m. laikotarpiui, Strategin s švietimo gair s, nusakan ios globalios žini visuomen s išš kius švietimui ir jo prioritetus. Parengti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo modeliavimui aktual s dokumentai: Lietuvos vaik ikimokyklinio ugdymo koncepcija,

Priešmokyklinio ugdymo koncepcija, „Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija“, „Ikimokyklinio ugdymo programos kriterijų aprašas“. (Monkevičienė, 2008) Min tuose dokumentuose nusakytos esminės Lietuvos švietimo kaitos kryptys, aktualiausi ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo klausimai.

Naujausias dokumentas, reglamentuojantis ikimokyklinį veiklą – nutarimas dėl Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007–2012 metų programos gyvendinimo. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007–2012 metų programos paskirtis – didinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumą visoms gyventojų grupėms, mažinant socialinį atskirtį ir skirtumus tarp savivaldybių; užtikrinti lanksias ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugas, atitinkančias ilgalaikis ekonominis visuomenės plėtros perspektyvas; laiduoti gerą ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybę, formuoti mokymosi vis gyvenimo pradmenis ir mažinti pasitraukimo iš mokymosi proceso riziką.

Tam, kad visapusiškai atskleisti temą buvo pasirinkta atlikti Lietuvos Respublikos strateginį dokumentą, reglamentuojantį Lietuvos ikimokyklinį staigų veiklą kontrolierių analizę. Atlikus analizę būtų galima atsakyti klausimus, kaip yra suprantama kokybė ir kokiomis sąlygomis ji gali būti valdoma. Visų pirma reikia pabrėžti, kad ikimokyklinio ugdymo kokybės klausimams Lietuvoje nėra parengta specialusis dokumentas, išskyrus Ikimokyklinio ugdymo mokyklų vidaus audito metodiką (2005).

Aiškinantis kokybės sampratę reikšmingas tiek tekstas, tiek kontekstas, kurių prasmę analizė padeda suvokti pageidaujama veiksmų sistemą ir logiką, orientuotą vertybių sistemą. Todėl dokumentai bus analizuojami iš esmės. Lietuvos Respublikos švietimo dokumentų turinio analizė atlikta, pasitelkus 5 esminius dokumentus:

1. Lietuvos Respublikos Vaiko teisių pagrindų statymas (1996);
2. Lietuvos Respublikos švietimo statymas (2003);
3. Lietuvos Respublikos valstybinės švietimo strategijos (2003 - 2012) nuostatos (2003);
4. Ikimokyklinio ugdymo koncepcija (1989);
5. Ikimokyklinio staigų vidaus audito metodikos (1989); (Juodaitytė A. Martišauskienė D. 2008)

Analizuojami dokumentai apima 1989 – 2008 m. Lietuvos švietimo ir ikimokyklinio ugdymo reformos procesus.

1. Lietuvos Respublikos Vaiko teisi pagrind statymas (1996);

Prasminis vienetas	Teiginiai
Vaiko atstovai: t vai, t viai, glob jai	„teis ti vaiko atstovai yra t vai, t viai, glob jai“
Vaiko socialin s teis s: teis moksl , teis žodžio laisv , teis naudotis humanitarine informacija, teise dalyvauti visuomen s gyvenime.	„teis moksl , žodžio laisv , naudotis vairi humanitarine informacija, dalyvauti visuomen s gyvenime.“

2. lent. (Juodaityt , Martišauskien , 2008)

1994 – aisiais Lietuvoje prad ta kurti Vaiko teisi apsaugos tarnyb sistema. 1996 metais kovo 14 d. priimtas Lietuvos Respublikos vaiko teisi apsaugos pagrind statymas, numatantis pagrindines vaiko teises, laisves ir pareigas. Nuo tada intensyviai inicijuojami nauji bei tobulinami ir papildomi galiojantys LR statymai, ginantys vaikus iki 18 met . Pradedama steigti nevyriausybin s vaik gynimo organizacijos. (Jonynien , 2005). Išskirti prasminiai vienetai – subkategorijos tai ir rodo. Šiame statyme akcentuojama, jog ugdymo kokyb s procesas ir rezultatas tampa svarbus tam tikroms žmoni grup ms – *t vams, t viams, glob jams*. T vai pagal š statym tampa netik atstovais - tai kartu jiems uždeda ir tam tikra atsakomyb , užtikrinant vaiko gerb v . Lietuvos Respublikos teisi pagrind statyme nurodoma, jog vienas svarbiausi ugdymo kokyb s dalyvi yra vaikas. O kokybiškas ugdymas – tinkamos augimo s lgygos (materialine, psichologine, socialine prasm mis). Šias s lygas eina ir vaiko teis s, kuri viena pagrindini yra laisv ir pri jimas prie humanitarinio pob džio informacijos.

Taigi Lietuvos Respublikos teisi pagrind statymas garantuoja s kming ir kokybišk vaiko ugdym , nes aptaria vaiko atstovus, atstov pareigas, vaiko laisves ir teis s. Šie visi veiksniai garantuoj ir kokybišk vaiko socialin aktyvum . Tai garantuoja, kad vaikas išaugs pilnaver iu visuomen s nariu.

2. Lietuvos Respublikos Švietimo statymas (2003);

Prasminis vienetas	Teiginiai
Ugdymo tikslas: vaiko prigimtiniai, kult rinai, etniniai, socialiniai, pažinimo	„pad ti vaikui tenkinti prigimtinius, kult ros, taip pat ir etninius, socialinius, pažintinius poreikius“.

poreikiai;	
Informacijos turinys ir prieinamumas: informacija apie vaiko b kl , ugdymo poreikius, vaiko pažangum , vaiko elges .	„gauti informacij apie vaiko b kl , ugdymo ir ugdymosi poreikius, pažang , elges “.
Kokybiško vaiko ugdymo veik jai: švietimo paslaug tiek jai, mokytojai, specialistai, teikiantys speciali , psichologin pagalb , sveikatos prieži ros specialistai.	„bendradarbiauti su švietimo teik ju, mokytojais, kitais specialistais, teikianiais speciali j , psichologin , socialin , speciali j pedagogin pagalb , sveikatos prieži r , sprendžiant vaiko ugdymosi klausimus“

3. lent. (Juodaityt , Martišauskien , 2008)

Vadybiniu poži riu ugdymo kokyb – vaiko esmini poreiki užtikrinimas, bendradarbiavimas tarp ikimokyklin s staigos darbuotoj ir t v , informacijos išsamus pateikimas. Ikimokyklin staiga ir ugdymo kokyb yra suvokiama kaip t vams teikiam paslaug sritis. (Juodaityt , Martišauskien , 2008). Šioje vietoje paslaugos vartotojas yra suprantamas vienpusiškai. Akcentuojamas vienas esmini kokyb s užtikrinimo princip - tai yra vaik orientuoto ugdymosi krypties b tinumas. Pasidaro neaiški t v dalyvavimo, bendradarbiavimo su ugdymo institucija kokyb s prasm . Analizuojamas tik bendradarbiavimas su t vais turinys ir nurodoma jo paskirtis.

3. Valstybin s švietimo strategijos (2003 - 20012) nuostatos (2003);

Prasminis vienetas	Teiginiai
Ikimokyklinio ugdymo paslaug pl tot	„išple iamos ikimokyklini staig ugdymo paslaugos“
Šeimos informavimas, konsultavimas	„sukuriama šeim pedagoginio informavimo ir konsultavimo sistema“

4. lent. (Juodaityt , Martišauskien , 2008)

Šiuose nuostatose išskiriamos dvi esminės kategorijos susijusios su ugdymo kokybe: tai ugdymo paslaugų plėtotė ir šeimos konsultavimas ir informavimas. Tokiu būdu „Valstybinės švietimo strategijos (2003 - 20012) nuostatose visas dėmesys yra skiriamas ikimokyklinio ugdymo paslaugų plėtočiai, pabrėžiant, kad „išplečiamos ikimokyklinio staigų ugdymo paslaugos“ ir „sukuriama šeimų pedagoginio informavimo ir konsultavimo sistema“. Tačiau pastebima tai, kad kokybės sampratų sudaro daugiau veiksmų. Šiuose nuostatose stokoja platesnės paslaugų kokybės sampratos. (Juodaitytė, Martišauskienė, 2008).

4. Ikimokyklinio ugdymo koncepcija (1989);

Prasminis vienetas	Teiginiai
Ugdymo atmosfera: rėpėsis, meilė, supratimas šeimoje/ikimokyklinėje staigoje	„tokia atmosfera turėtų būti šeimose ir šeimai talkinančiose ikimokyklinėse staigose“
Vaiko ugdymo specifika: vaiko patyrimas, vaiko nuostatos, vaiko proai	„atsižvelgti vaiko ugdymo šeimoje specifiką, vaiko patyrimą, nuostatas, proai“
Tv dalyvavimas ikimokyklinėje veikloje: lankymasis ikimokyklinėje staigoje ir problemų sprendimas; šeimos ir darželio sąveikos principai	„t vaikai gali lankytis grupėje, dalyvauti veikloje, kartu su auklėtoja spręsti iškilusias pedagogines problemas. Šeimos ir darželio sąveika turi būti grindžiama abipuse pagalba ir supratimu“
Slygos vaiko ugdymui staigoje: natūrali, džiugi aplinka, globos užtikrinimas, saugumas ir fizinis, psichinis vaiko sveikatos stiprinimas	„ikimokyklinėje staigoje turėtų būti sudaryta vaikui natūrali džiugi aplinka, užtikrinama jo globa. Be to, turi saugoma ir stiprinama fizinis ir psichinis vaiko sveikata“
Ryšiai su visuomene: ryšiai su vairiomis institucijomis; kryptingas tarpinstitucinis bendradarbiavimas	„užmegzti konstruktyvinius ryšius su vairiomis institucijomis bei kryptingai bendradarbiauti“

Vaiko ugdymo efektyvumas:efektyvumo pagrindimas, efektyvumo rodymai	„rodyti t vams ir visuomenei kvalifikuoto vaik ugdymo efektyvum ir jo reikalingum “
---	---

5. lent. (Juodaityt , Martišauskien , 2008)

Ikimokyklinio ugdymo koncepcijoje kokyb apibr žiama per tokius esminius vienetus: „Vaiko ugdymo atmosfera“, „Vaiko ugdymo specifika“, „T v dalyvavimas ikimokyklin je veikloje“, „S lygos vaiko ugdymui ikimokyklin je staigoje“, „Ryšiai su visuomene“, „Vaiko ugdymo efektyvumas“. Šioje koncepcijoje ypa daug d mesio skiriama vaik ugdymo s lygoms, t v dalyvavimui ikimokyklin je veikloje, taip atsiranda ryšis tarp dviejų institut – darželio ir šeimos. Taip yra sukuriama gera ugdymo aplinka, vaikas gerai jau iasi tiek darželyje, tiek ir namuose. Esant konstruktyviam bendradarbiavimui n ra didel s takoskyros tarp ikimokykiln s ir šeimos erdv s. Be to, šiame dokumente ypa pabr žiami ugdymo staigos ryšiai su šeima bei kitomis institucijomis, sprendžian iomis vaiko socialines problemas. Kontekstualizuojama tokia ikimokyklinio ugdymo staigos paskirtis – socialin – edukacin pagalba šeimai. Ta iau stokojama turinio, atskleidžian io, jog ikimokyklin staiga yra ugdymo paslugas teikianti vaikams švietimo organizacija. (Juodaityt , Martišauskien , 2008).

Taip pat yra akcentuojama vaiko prigimt atitinkan ios aplinkos reikalingumas (nat rali, džiugi). Ikimokyklinio ugdymo koncepcijoje „ugdymo kokyb s“ s voka nevartojama ji pakei iama s voka „ugdymo efektyvumas“. Ugdymo efektyvumas priklauso nuo vaiko interes , sveikatos, sugeb jim . (Janušien , 2009)

5. Ikimokyklini staig vidaus audito metodikos (1989);

Ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito metodika, reglamentuoja ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito model , mokyklos vidaus sivertinimo organizavimo ir vykdymo proced ras, reikalavimus vidaus audito vykdymui. Metodika taikoma ikimokyklinio ugdymo mokyklose: lopšeliuose, lopšeliai-darželiai, darželiuose, mokyklose-darželiuose ir kitiems švietimo teik jams, vykdančioms ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas. (Lietuvos Švietimo statymas, 2006)

Prasminis vienetas	Teiginiai
Vaik kultūra: mokyklos kultūros dalis, vaik kultūros pripažinimas, vaik kultūra yra vertyb . Vaikai aplinkos k r jai.	„vaik kultūra yra svarbi mokyklos kultūros dalis. Bendruomen s nariai pripaž sta vaik kult r kaip vertyb , vaikus aktyvius savo aplinkos k r jus“.
Ugdymo aplinka: jauki, estetiška, saugi, pritaikyta vaikui, bendruomen s nari poreikiams	„aplinka jauki, estetiškai, saugi, pritaikyta bendruomen s nari poreikiams“
Dalyvavimo r šys vaiko ugdymo procese: aktyvus, prasmingas.	“t vai aktyviai ir prasmingai dalyvauja ugdymo procese“

6. lent. (Juodaityt , Martišauskien , 2008)

Vaiko kokybiškam ugdymui bei pa i ugdytojui kokybiškai ir efektyviai veiklai didel taka turi ugdymo aplinka. Ši kategorij kontekstualizuoja tokios subkategorijos: jauki, estetiška, saugi, pritaikyta vaikui, bendruomen s nari poreikiams. Taip pat dokumente yra skiriamas d mesys vaiko kultūros puosel jimui. Nurodoma, jog pedagogai tur t suvokti vaik kultūros svarb ne tik j toleruoti, bet ir ugdyti kaip vertybin vaiko kokybiško ugdymo mat . Pedagogas orientuoja ugdymo proces pat vaik , skatina jo aktyv dalyvavima kultūros k rimo procese. Šiame dokumente akcentuojamas aktyvus ir prasmingas t v dalyvavimas ugdymo procese. Tai yra ypa svarbu, nes t vai ilg laik orientavosi tradicin šeimos ir ikimokyklin s staigos s veikos model , tod l kvietim dalyvauti vaik ugdymo procese supranta kaip ikimokyklinio ugdymo pedagogams privalomos veiklos delegavim t vams ir atmeta bendradarbiavimo galimyb kokyb s valdymo procesuose. Tiau dokumente pasisgendama kategorij , aptarian i b tent kokybiško ugdymo rezultat , kuriuos orientuojantis b t galima identifikuoti kokyb s svarb ikimokyklin s ugdymo staigos veiklai.

Apibendrinant dokument kontent analiz galima b ti pateikti tam tikrus pasteb jimus, b dingus visiems analizuotiems dokumentams. Kokyb s kontekst turinys atskleidžia kokyb s esm kaip tobulumo siek , kuris yra kontekstualizuojamas kaip vertyb , tod l daug d mesio yra skiriama ne gyvendint vertybi akcentavimui, vaiko teis s, vaikui tinkamos prieži ros organizavimas, vaiko

interes atstovavimas, specialist kompetencijos, paslaug tinklo pl tojimas, specialist pagalba vaikui ir šeimai pl tojimas. Galima teigti, kad visuose švietimo statymuose deklaruojami kokybišk paslaug principai, kurie grindžiami **kokybišku ugdymo prieinamumu šeimai ir vaikui**. Švietimo dokumentais – statym , strategin mis nuostatomis reglamentuojama ugdymo kokyb , vadybos ir pedagoginio darbo tobulinimas. Pastaruoju metu ir Lietuvoje sitvirtino nuostata, šiandien jau niekam nekelianti abejoni , kad ikimokyklinio ugdymo sistema holistiška, proteguojanti visumin asmenyb s ugdym . Visuose Lietuvos Respublikos ikimokyklinio ugdymo institucij veikl reglamentuojan iuose dokumentuose pabr žiama, kad ikimokyklinis ugdymas turi **“puosel ti visas vaiko galias** (intelektualines, emocines, valios, fizines), lemian ias asmenyb s brand ir socializacijos s km ; skatinti vaiko savarankiškum , iniciatyv , k rybiškum , atskleisti ir ugdyti vairius geb jimus, puosel ti individualyb , pad ti vaikui suvokti bendr sias žmogaus vertybes ir puosel ti jo dor , kaip b tin demokratin s gyvensenos pagrind ; užtikrinti ikimokyklinio ir pradinio ugdymo t stinum ” (“D l ikimokyklin s ugdymo staigos nuostat ,” 1998).

Deja, nors yra nemažai statym , reglamentuojan i ugdymo kokyb ir prieinamum , ta iau tik juos tobulinant galima garantuoti ugdymo prieinamum ir lygias galimybes. Ikimokyklinio ugdymo prieinamumas, kokyb ir veiksmingumas šiandien nepakankami. Kokybišk paslaug prieinamumas ir lygiateisiškumas n ra tvirtinti pagrindiniuose vaiko teisi apsaugos norminiuose dokumentuose, tai savo ruožtu palieka erdv pl totis neteisingam kokybišk paslaug tiekimui ir gavimui. Ikimokyklinis ugdymas vis dar per menkai prieinamas socialin s atskirties, socialin s rizikos šeim ir kaimo vietov se gyvenantiems vaikams. Taigi pagrindin problema, kaip užtikrinti prieinamum vis sluoksni vaikams.

1.3. Ikimokyklinio ugdymo prieinamumo galimyb s Lietuvoje

Pl tot s **prieinamumas parodo, kad** švietimo sistema yra teisinga, ji užtikrina lygias mokymosi galimybes, sykiu sudaro s lygas mokytis skurdo bei negalios ištiktiems asmenims; kiekvienam asmeniui laiduoja bendrojo išsilavinimo bei pirmosios profesin s kvalifikacijos sigijim ir sudaro s lygas tobulinti, papildyti, atnaujinti turim kvalifikacij ar gyti nauj (Gedvilien , Zuzevi i t , 2007)

R. Žakaitien pažym jo (2006), pastaraisiais metais ženkliai išaugo švietimo prieinamumas, ta iau dar nesukurta socialiai teisinga, kiekvienam prieinama švietimo sistema, o mažiausiai pasiekta

ikimokykliniame ugdyme. O kaip rodo tarptautini mokini pasiekim tyrimai, kad vienas iš mokymosi s km s veiksnį yra ankstyva mokymosi starto pradžia.

Pažym tina, kad Jungtini Taut Vaiko teisi komitetas, vertindamas Lietuvos ataskait d l Vaiko teisi konvencijos nuostat gyvendinimo, 2006 m. kovo 17 d. išvadose išreišk susir pinim d l mažo vaik , lankan i ikimokyklinio ugdymo staigas, skai iaus. Lietuvai buvo rekomenduota pagerinti ikimokyklinio ugdymo prieinamum šalyje, skaitant ir kaimo vietov se gyvenan ius vaikus. Stebint paskutini j met ikimokyklini staig steig j skai i visoje Lietuvoje, tai jis yra maž jantis. (1 pav.)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Savivaldyb s	694	682	668	652	652	648	645	648	634
Privatus asmuo	3	2	1	1	1	3	5
Bendra su užsienio m.	1	1	1	1	1	1	1

1 pav. Ikimokyklini ugdymo staig steig jai Lietuvoje 2001 – 2009m.

Šaltiniai: Lietuvos Respublikos statistikos departamentas, 2009; Lietuvos statistikos departamentas, 2001-2009m.

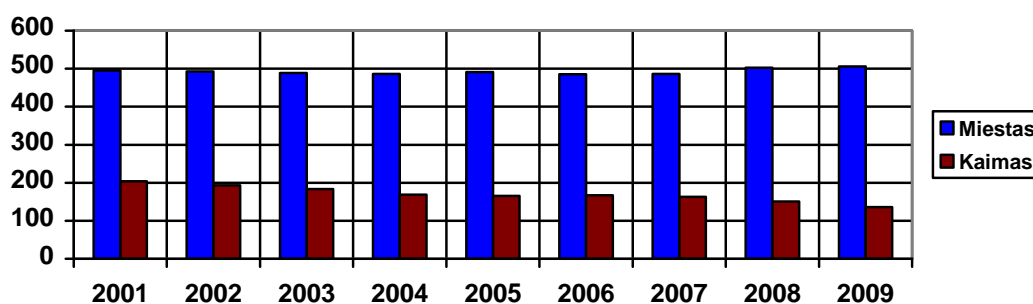
Kalbant apie Klaip dos miesto ikimokyklini staig situacij , tai b t galima teigti, kad situacija yra visai nebloga. Statistikos departamento vaik lankan i nuo 1 iki 6 met skai ius išreiktas procentais yra 76, 2 % (Lietuvos Respublikos statistikos departamentas, 2009) Pri mimo ikimokyklines staigas tvarka reglamentuota Ikimokyklini ugdymo staig nuostatuose. Vaikai ikimokyklines staigas priimami t vams (vaiko glob jams) pateikus prašym , vaiko sveikatos b kl s pažym jim ir gimimo liudijimo kopij . Priimant grupes, kuriose tr ksta viet , pirmiausia atsižvelgiama prašymo padavimo dat ir nustatytus prioritetus. Pirmumo teis turi ne gal s, taip pat socialiai remtin ir daugiavaiki šeim vaikai. staig nuostatuose numatyti ir kiti individual s atvejai. Vaik grup s komplektuojamos vadovaujantis nustatytais grupi komplektavimo normomis kiekvienais metais rugs jo m nes ir gali b ti papildomos per mokslo metus, atsiradus laisv viet . T vai, kuri vaikai nuo rudens lankys darželius, jau geguž s-birželio m nesiais tur t savo pageidavimus suderinti su ikimokyklin s staigos ved ja ar darželio-mokyklos direktore. T vams sudaromos optimalios s lygos rinktis ugdymo staig , atsižvelgiant j pa i darbo grafik , vaiko sveikatos b kl , geb jimus bei polinkius.

Klaip dos mieste pagal 2010 met duomenis veikia 43 darželiai (Klaip dos miesto savivaldyb , 2010), kurie yra išsid st po vis Klaip d , tod l t vai gali pasirinkti jiems priimtinausi . Kalbant apie laisvas vietas, pasteb ta tai, kad ikimokyklini ugdymo staig grup s užpildomos

netolygiai. 16 - likoje darželi pagal 2010 balandžio 1 dienos suvestin n ra visiškai laisv viet .
 Perpildytos ikimokyklin s staigos yra: "Atžalynas", "Bitut ", "Boruž l ", "Giliukas", "Gintar lis",
 Marijos Montessori mokykla-darželis, "Nykštuko" mokykla-darželis, "Pakalnut s" mokykla-darželis,
 "Radast l ", "Saulut s" mokykla-darželis, "Svirpliukas", "Varpelio" mokykla-darželis,
 "Versm s"specialioji mokykla-darželis, "Volung l ", Regos ugdymo centras, Tauralaukio pagrindin
 mokykla. Ta iau, nepaisant kai kuri komplektavimo sunkum , siekiama užtikrinti, kad ikimokyklinis
 ugdymas b t prieinamas visiems mažiesiems klaip die iams toje staigoje, kuri labiausiai atitinka jo ir
 šeimos poreikius. Mieste veikia ir specializuotos reabilitacin s staigos, kuriose vaikai su vairiomis
 negal mis integruojami sveik j vaik bendruomen .

Ikimokyklinio ugdymo paslaugos realiai n ra prieinamos visoms, ypa kaimo vietov se
 gyvenan ioms ir mažas pajamas turin ioms šeimoms ir savivaldybi taryb priimtuose sprendimuose
 d l mokes io už vaikus, lankan ius ikimokyklinio ugdymo staigas, nepakankamai atsižvelgia šeim
 finansines galimybes. (Apie ikimokyklini ugdymo staig Lietuvoje sistemos ir teikiam paslaug
 problemas, 2009)

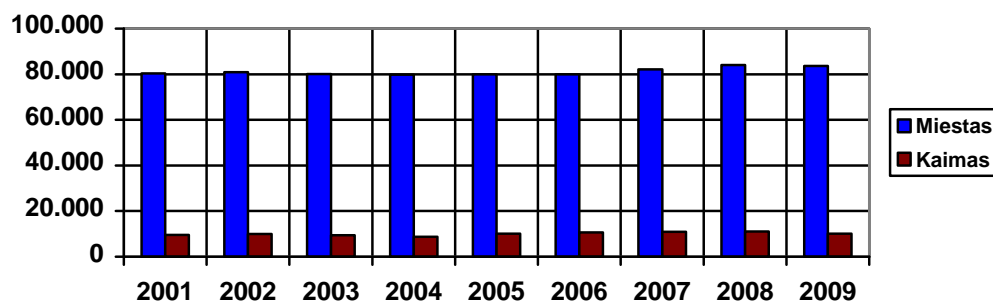
Statistikos departamento duomenimis ikimokyklinio ugdymo staig skai iaus dinamika
 2001–2009 metais labai ženkliai skyr si tarp miesto ir kaimo. (2 pav.)

2 pav. Ikimokyklinio ugdymo staig skai iaus dinamika 2001–2009 metais.

Šaltiniai: Lietuvos Respublikos statistikos departamentas, 2009; Lietuvos statistikos departamentas, 2001-2009m.

Analogiškai tokia pati situacija yra ir su paiais ikimokykliniais staig aukl tinais (3 pav.)

3 pav. Ikimokyklinio ugdymo staig aukl tinių skaičiaus dinamika 2001–2009 metais.

Šaltiniai: Lietuvos Respublikos statistikos departamentas, 2009; Lietuvos statistikos departamentas, 2001-2009m.

G. Šeibokienė (2007) taip pat teigia, kad šiandieninis ikimokyklinis ugdymas Lietuvoje yra nevienodai prieinamas miesto ir kaimo gyventojams, organizavimo formos yra nepakankamai lanksios, todėl tėvams, auginantiems mažus vaikus, sunku derinti šeimos ir darbo pareigas. Kinta visuomenės požiūris vaikystės kokybės kriterijus: anksčiau kokybiška vaikystė buvo siejama su gera priežiūra, o dabar vis labiau tėvai nori visapusiško ugdymo, aplinkos atitinkančios ne tik higienos normas, bet ir moderni ugdymo programų gyvendinimo reikalavimus.

Vaikų darželiai yra labai svarbūs visam vaiko vaikystės laikotarpiui, bet ypač svarbus ikimokyklinis amžius, nes šiuo laikotarpiu ikimokyklinis staigos vaidina svarbų vaidmenį formuojant vaiko psichologiją prieš pereinant kitą gyvenimo etapą. Statistikos departamentas ištyrė vaikus, lankančius ikimokyklines staigas pagal amžį mieste ir kaime. (4 pav.)

Vaikai, lankantys ikimokyklines ugdymo staigas 2008 m. Lietuvoje pagal amžiaus grupes	Kaime	Mieste
Iš viso 1-6 met	23,7%	75,3%
Iki 3 met	6,2%	32,0%
3-6 met	32,2%	99,2%

4 pav. Vaikai, lankantys ikimokyklines ugdymo staigas 2008 m. Lietuvoje pagal amžiaus grupes kaime ir mieste, %.

Šaltiniai: Lietuvos Respublikos statistikos departamentas, 2009; Lietuvos statistikos departamentas, 2001-2009m.

Kaip matyti iš lentelės kaimo vaikų nuo 3 – 6 metų lankomumas yra ypatingai mažas (32,2%). Vadinasi visa likusi dalis vaikų nėra tinkamai paruošiami mokyklai, o tai jau gali turėti neigiamas pasekmes ateityje.

Vaikų teisių kontrolieriaus staiga (2009) skiria pagrindines ikimokyklinio staigų problemas:

1. Vietų stygius;
2. Nekokybiškos paslaugos;
3. Šeimų diferenciacija, pagal jų materialinį statusą;
4. Apmokymų sistemos netobulumas;
5. Ypatingo ikimokyklinio ugdymo staigų trūkumas naujuose mikrorajonuose;
6. Ypatingo ikimokyklinio ugdymo staigų trūkumas kaimuose; (Apie ikimokyklinio ugdymo staigų Lietuvoje sistemos ir teikiamų paslaugų problemas, 2009)
7. Informacijos stoka

Ypač trūksta ikimokyklinio ugdymo paslaugų **kaimo vietovėse**. Nuo 2000 iki 2005 m. ikimokyklinio ugdymo staigų miestuose sumažėjo vos dešimta, o kaimo vietovėse – netgi keturiasdešimt aštuoniomis. Bet galima daryti prielaidą, kad itin mažas ikimokyklinio staigų lankymas kaimuose lemia ne tik nepakankamas šių staigų skaičius, vairs socialiniai reiškiniai: nedarbas, skurdas, tva piktnaudžiavimas alkoholiu, socialinis atskirtis, bet ir aplinkybės, kad šeimos neišgali mokėti už ikimokyklinio ugdymo paslaugas. Savivaldybės, nustatydamos mokesčio dydį tėvams, nepakankamai atsižvelgia šeimų finansines galimybes. Todėl valstybė kartu su savivaldybe turėtų užtikrinti, kad šeimai vaiko ikimokyklinis ugdymas nebūtų finansinė našta. Turėtų būti siekiama vis ikimokyklinio ugdymo staigas lankantiems vaikams kokybiško nemokamo maitinimo, vaikų, gyvenantiems kaimo, atokiose vietovėse, paveikimo klausimų sprendimo. Taip pat būtina užtikrinti ikimokyklinio ugdymo paslaugas teikiančių staigų vairovę, t.y. teikti ikimokyklinio ugdymo paslaugas, pavyzdžiui dienos, daugiafunkciniuose centruose, atskirose srityse besispecializuojančiuose centruose ir pan., tokiu būdu išplečiant tėvų galimybes pasirinkti ikimokyklinio ugdymo staigas, atsižvelgiant paslaugų kokybę, vairovę ir pan. (Apie ikimokyklinio ugdymo staigų Lietuvoje sistemos ir teikiamų paslaugų problemas, 2009)

Taip pat ikimokyklinio ugdymo staigų **trūksta** ypatingai sparčiai augančiuose naujuosiuose **mikrorajonuose**. Tai patvirtina ne vienerius metus esanti praktika, kuomet vaikas, jam gimus, rašomas eilartimiausioje ikimokyklinio ugdymo staigoje. Pažymėtina, kad tik dvi Vilniaus ir Šakių

rajon savivaldybės nurodė, jog į rajono planuose artimiausiu metu numatyta statyti po dvi ikimokyklinio ugdymo staigas.

Sunku ir miestuose gauti viet darželyje. Kol kas jokios **vieningos pri mmo sistemos Lietuvoje nėra**, todėl vos gimėk dikiai yra rašomi laukianie eiles ne viename, o iškart keliuose darželiuose. Taip susidaro dirbtinis eilės. Nepaisant to, t vai vis vien nėra užtikrinti, jog at jus laikui į vaikas pateks kuri nors ugdymo staig, taip pat jie neturi galimybes pasirinkti labiausiai pageidaujama ikimokyklini staig. Taip yra pažeidžiamas prieinamumo kokybiškas ikimokyklinės ugdymo paslaugas principas, nes t vams net nesuteikiama galimyb pasirinkti. Jei turi susitaikyti su esama situacija. Ilgos eilės sukuria ideali tarp ikimokyklini staig vadov piktnaudžiavimui tarnybine padtimi. J valia vaikai eilje gali būti kilnojami iš vietos viet. Praktiškai ne manoma patikrinti, ar kuris iš mažamei daržel pateko teis tai, neužimdamas kito vaiko vietos. Taigi, kaip ir min ta ankstesniuose skyriuose atsiranda tarp **kyšininkavimui**.

Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatose konstatuojama, kad užtikrinant švietimo planotės **prieinamum**, t stinum ir socialin teisingum siekiama išplasti ikimokyklinio ugdymo paslaugas, vis pirma sudaryti ikimokyklinio ugdymo galimybes socialin atskirt patiriantiems ir socialin rizikos šeim vaikams (Švietimo tyrim apžvalga, 2008).

Vaik teis kontrolieriaus tarnybos atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad t v ikimokyklinio ugdymo pasirinkimo galimybes apriboja ikimokyklinio ugdymo paslaug organizavimo nelankstumas, ikimokyklinio ugdymo staig **vairov s tr kumas**. T v nuomone, tur t b ti daugiau priva i, savaitini darželi, darželi, dirban i pagal netradicines programas. Jau iamas papildomo ugdymo, specializuotos pagalbos paslaug tr kumas, taip pat nevienodas vaik darželi tinklo pasiskirstymas apriboja t v pasirinkimo galimybes, sudaro nepagr stas eiles ir daug r pes i bei nepatogum t veliams, nes nauji mikrorajonai dažniausiai statomi be socialin infrastrukt ros. Statant naujus mikrorajonus ir nenumatant nei vienos ikimokyklinio ugdymo staigos, t vai priversti iš anksto vaik užrašyti artimiausi daržel („Vaik ikimokyklinio ugdymo situacija: problemos ir j sprendimo b dai“, 2007).

Aktuali problema, kai šeimos, auginan ios ikimokyklinio amžiaus vaikus, susiduria su profesin s veiklos ir šeimos pareig derinimo sunkumais. Lietuvos ikimokyklinio ugdymo staigos paprastai dirba tik darbo valandomis, kurios nesuderintos su t v darbo **laiku**. Daugelyje kaimo vietovi visiškai nėra ikimokyklinio ugdymo staig, o šeimos dažnai nepaj gia samdyti aukl s, todėl vaikai, augantys namie dažnai priži rimi ir ugdomi ne kvalifikuot specialist, o savamoksli aukli

arba t v , besiremian i gyvenimiškosios patirties pedagoginiais metodais. T vai, dažniausiai mamos, auginan ios vaikus namie, atsisako profesin s veiklos ir neretai tampa ilgalaik mis bedarb mis, netenka gytos kvalifikacijos, o tai ateityje apsunkina j sitraukim darbo rink . prastas ikimokyklini ugdymo staig darbo laikas apsunkina t v , dirban i pagal slenkant darbo grafik arba pamainomis, galimybes vaik ugdyti darželyje ir t sti profesin veikl . Ši problem pad t spr sti prailginto darbo laiko grup s, kuriose t vai gal t savo mažame ius vaikus palikti ilgiau nei prasta. Tikslinga b t , kad prailgino darbo laiko grup s veikt kiekviename Lietuvos darželyje. (Apie ikimokyklini ugdymo staig Lietuvoje sistemos ir teikiam paslaug problemas, 2009)

Dar viena problema **informavimo nepakankamumas**. Išskyla poreikis informacij pateikti diferencijuotai skirtingiems t v ir visuomen s sluoksniams, kad ji b t prieinama bei lengvai suprantama ir kokybiška.(Juodaityt , Gau ait , Kazlauskien , 2009.) Ugdym t vai sieja su kokyb s gerinimo siekiais, tod l mato informacijos reikšmingum . Problema – jau iama informacijos stoka. T vai labiausiai informuoti apie t veikl , kurioje jie patys dalyvauja, o mažiausiai informuoti apie tas veiklas, kuriose nedalyvauja/neturi iniciatyvos teis s. Informacija turi b ti diferencijuojama, atsižvelgiant šeimos socialines charakteristikas ir prieinamumo prie informacijos šaltini galimybes.

Apibendrinant galima išskirti pagrindines problemas: ikimokyklinio ugdymo staig skai iaus maž jimas, ikimokyklinio ugdymo prieinamumas kaimo vietov se, valstyb s finansin s paramos stoka vaik darželiams, pedagogin s psichologin s pagalbos prieinamumas ikimokyklinio ugdymo staigose, socialin atskirt patirian i šeim ikimokyklinio amžiaus vaik prieži ros ir ikimokyklinio ugdymo prieinamumo problema, specialiosios paskirties ikimokyklinio ugdymo staig (skaitant ir kit tip staigas, kuriose yra specialiosios paskirties grup s) skai iaus maž jimas, speciali j poreiki ikimokyklinio amžiaus vaik skai iaus did jimas ir j poreiki tenkinimas. Tokia didžiul gausa problem , palieka tik maž dal šeim , kurios gali gauti kokybiškas paslaugas, likusiai daliai šeim reikia susidurti su daugyb barjer ir gauti tik iš dalies kokybiškas ikimokyklini staig paslaugas. Konstatuojama, kad yra pažeidžiami prieinamumo ir lygiateisiškumo principai. Lietuva, kaip ES nar privalo konstruktyviai spr sti ši problem , nes Europos ekonomikos ir socialini reikal komitetas deklaruoja pagrindin id j , kad ikimokyklin s paslaugos turi b ti prieinamos, perkamos ir aukštos kokyb s ir teikiamos visiems vaikams.

1.3.1. Nauja liberali šiuolaikinio ugdymo filosofija kaip kokybiško ugdymo pagrindimas

Prasidjus atgimimui, nuo XX a. devintojo dešimtmečio pabaigos mažamei vaikų ugdymo institucijai sparčiai mažėjo. Dar atgimimo metu prasidjus požiūrio mažo vaikų ugdymui kitimas gerokai pakeitė vyriausybės veiksmus, o kartu ir šeimoniškus nuostatus bei elgseną ugdant vaikus. Visuomenė atkakliai reiškė nuomonę dėl sovietmečiu egzistavusio ikimokyklinio ugdymo atmetimo. Privatizacijos pradžioje, kol kinų sistemos nykimo laikotarpiu nemaža dalis ikimokyklinio ugdymo staig buvo uždaryta, ypač kaime (Stankienė, 2001).

Pastaruoju metu Lietuva išgyvena radikalią permą, šalyje vykstantys demokratiniai procesai tampa ikimokyklinio ugdymo sistemos pertvarka, orientuota į vaiką. Prasidjus nuolatiniams kaitos procesams ugdymo staig išgrobos ir priežiūros institucijos ilgainiui pavertė vaikų socializacijos ir ugdymo, vaikų rengimo mokyklai, t. y. bei visos visuomenės pedagoginio švietimo ir kultūrinimo institucija.

Kaip teigia Juodaitytė (2002), šiandieninis vaikas darželis turi daug vairių apibūdinimų ir vaidmenų: „Polifoninė institucija, skirta mažo vaikų socializacijai, savarankiškai, savojo „aš“ identifikacijai, pradini – universali į pasaulio ir aplinkos pažinimo metodų valdymui, vaiko grandži ir protingi visuomenės susidarymui, vaiko pripažinimui, tikroju tos visuomenės nariu, dalyviu bei kūrėju“ (Vengrijos nacionalinė švietimo koncepcija). „Vaikas darželis – tai socialinis vaikystės apsaugos institucija, kurioje vaikas orientuojamas tapti tikra asmenybe, sudaromos sąlygos tisti vaiko socializacijai tarp trijų svarbiausių grandžių: šeimos, darželio ir mokyklos“. (Rusijos ikimokyklinio ugdymo koncepcija). „Ikimokyklinis ugdymas patenkina pagrindinius vaiko saugumo, aktyvumo, saviraiškos poreikius. Jo uždavinys – skatinti jo savarankiškumą, iniciatyvumą, kūrybiškumą bei saugoti ir stiprinti vaiko sveikatą“ (Lietuvos švietimo koncepcija).

Lietuvos, kaip ir visos rytų Europos švietimo sistemos pagrindai sudaro naujos filosofijos šiuos monizmus ypatingai išskiriant antropocentriškus kultūros tradicijoms, ugdymo, humanizavimo, demokratizavimo principams, todėl vaikų darželio funkcijos plečiamos šiomis kryptimis: naujosios ideologijos visuomenėje vaiko atžvilgiu (vaikas visavertis žmogus).

Švietimo sistemos tobulinimo, orientuoto mokymosi vis gyvenime, šeimos edukaciniai teisi stiprinimui. Vaikas darželis veikiamas naujos švietimo filosofijos, kurios pagrindinis idėjus yra vaiko raidos pokyčiai „čia ir dabar“, ugdymo modelių lankstumas, orientacija į vaiko laimėjimus,

šeimos, kultūros ir tradicijų traukimas naujas vaikų ugdymo programas vaikų darželiuose. Vaikų darželis šiandien yra institucija, skirta ne tik mažiems vaikams, bet ir šiuolaikiniam, universali švietimo ir šeimos socialinės pagalbos institucija; naujos edukacinės politikos (mokymosi per visą gyvenimą) dalis, demokratinės gyvenimo principų plėtros institucija atvira pasaulio ir nacionalinei kultūrai. Juodaitytė (2002) teigimu, vaikų darželis naujos filosofijos ir kaitos kontekste vertinamas kaip: universalumas ir specifiskumas, vaiko kaip žmogaus ir naujojo pasaulio piliečio ugdymas ankstyvojoje (ikimokyklinėje) vaikystėje; antropocentrizmas ir pedocentrizmas, žmogus – svarbiausia vertybė, o vaikas yra suaugusių žmonių socialinio gyvenimo centras; antropocentrinė kultūra socialinės veiklos, individas, individas – grupė, individas – grupė – bendruomenė; sociocentrizmas ir individualizmas, visuomenė – vaikui ir vaikas – visuomenei, vaikas – individuali asmenybė; naujosios visuomenės gyvenimo struktūros ir jos organizacijų principai, laisvė, apsisprendimai, autonomija, asmeninio gyvenimo privatumas ir socialumas; socialinių grupių veikla ir diferencijavimas vaikų grupėje (socialiai silpnų grupių atsiradimas).

Apibendrinant, galima pasakyti, kad naujo tipo ikimokyklinė staigų sistema turi būti grindžiama liberalizmo, demokratijos, paslaugų pluralizmo, prieinamumo, lygiateisiškumo principais, kuriuos visus galima suvesti socialinio teisingumo sąvoką. Laikantis socialinio teisingumo principo būt pravartu ieškoti mechanizmo, kuris skatintų šeimas naudotis ikimokyklinio ugdymo paslaugomis, o ikimokyklinio ugdymo paslaugų teikėjus – stengtis sudominti toms paslaugomis. Tokios ikimokyklinio ugdymo sistemos gyvendinimas galėtų skatinti tėvams reikalingas paslaugas vairovės atsiradimui ir naudojimuisi. Taip užtikrinant paslaugų kokybę prieinamum visiems.

1.3.2. Užsienio valstybių patirtis realizuojant ikimokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumą šeimai ir vaikui

Mokslininkai pastebi, kad šeima ne visada pajėgi užtikrinti kokybišką vaikų ugdymo aplinką. Ikimokyklinio ugdymo institucijose vaikai, ugdydamiesi pagrindines socialines ir emocines savimones, socialinės atsakomybės, savitvarkos, bendravimo gėdži ir atsakingą sprendimą priimimo kompetencijas, vėliau pasiekia aukštesnius akademinio rodiklius, didesnius sėkmingų gyvenimų. Manoma, kad vaikas, kuris lankė ikimokyklinio ugdymo staigą, galės pademonstruoti geresnius gebėjimus bei gėdžius nei vaikas, kuris vaikystėje buvo namuose su mama (Pre-School Education in European Union: Current thinking and Provision, 1995).

Daugelyje šali greitai socialiniai ir ekonominiai pokyčiai verta tviskiau naudotis ikimokyklinio ugdymo paslaugomis, o tai, savo ruožtu verta nuolat gerinti ikimokyklinio ugdymo kokybę. Plėsti ir gerinti ikimokyklinio ugdymo sistemą ypač svarbu tose šalyse, kuriose daug pažeidžiam ir socialiai nuskriausti vaikai. Ikimokyklinis ugdymas vyksta panašiai visose šalyse, tačiau egzistuoja tam tikri skirtumai, ir skirtingos problemos. Pasirinkta paanalizuoti 4 skirtingas valstybi ikimokyklines ugdymo sistemas.

Priemonės	Šalys	ITALIJA	DIDŽIOJI BRITANIJA	JAV	DANIJA
Kokybiškos paslaugos indikatoriai					
Nacionalini ugdymo programk rimas		Ikimokyklinio ugdymo programos yra papildytos Redžo metodu. (<i>Emilijos Redžo požiūris ugdym pareigoja sukurti ugdymosi s lygas, kurios sustiprint ir palengvint vaik supratim apie „savo gebim styti sujungiant visas raiškias, bendravimo ir pažintines kalbas</i>). (Pažintis su Italijos švietimo sistema, 2009)	Pradėtos kurti naujos ugdymo programos, kurios siūlo pradėti dirbti su vaikais nuo kėdikystės arba, nuo tada, kai vaikas pradeda vaikšioti. Ši programa vadinasi „Sure start“, ir iškelia vaiko ugdymo svarbą nuo pirmųjų gyvenimo dienų.	Iškeliami nacionaliniai ugdymo tikslai, parengiamos nacionalinio lygmens ugdymo turinio gairės ir ugdytini pasiekimų standartai, remiantis jais suformuojamos regioninio lygmens ugdymo turinio gairės bei rekomendacijos ugdymo staigoms, o konkreti programa galutinai konstruojama ugdymo institucijoje	Danijos ikimokyklinės staigose vyrauja demokratija ir liberalus požiūris ugdymui. Nėra unifikuotų ugdymo programų, jas rengia ikimokykliniai staigų pedagogai kartu su tėvais, o tvirtina savivaldybės.
Tėvų poreiki ir lkesi tenkinimas/ informacijos užtikrinimas		Šeimos dalyvavimo savivaldybės ikimokyklinio ugdymo paslaugų gyvenime ir valdyme projektas yra giliai ir istoriškai sitvirtinęs.	Pabrėžiamas tėvų traukimas vaikų ugdymo procese. Tėvams yra teikiama informacija apie aplinkos darželius. Šiuo	JAV standartuose pabrėžiama, kad program tikslai turi būti aiškūs visiems – ne tik pedagogams, bet ir šeimai. (Early Childhood Curriculum, Assessment, and	Daug informacijos apie ikimokyklinį ugdymą tėvai gauna iš ikimokyklinių staigų interneto puslapių. Jos interneto svetainėse pristato savo institucijas,

	(Pažintis su Italijos švietimo sistema, 2009) Kiekvienas k diki centras ir ikimokyklin staiga turi Bendruomen s ikimokyklinio ugdymo taryb , kuri eina t vai, bendruomen s nariai, pedagogai, personalas ir pedagogikos koordinatorius.	metu internete veikia nemokama svetain , kurioje vedus savo gyvenamosios vietos adres , yra pateikiami j s apylink je esan i vaik prieži ros ir ugdymo centr kontaktiniai duomenys: http://schoolsfinder.direct.gov.uk/ .	Program Evaluation, 2007). švietimo ministerijos strateginiuose dokumentuose, skirtuose ikimokyklinio ugdymo kokyb s gerinimui, teigiama kad t v l kes iai kei iasi kasmet, tod l b tinas lankstumas juos atsižvelgiant – ugdymo staig programos turi b ti kei iamos kasmet. (Improving the Quality of Pre-school Education, 2009)	pateikia informacij apie vykdom ugdymo sistem , dienos režim ir kt. T vai, dar prieš atveddami vaik ugdymo staig , turi galimyb apie j susirinkti vis informacij .
Pirmenyb s / lengvatos	Pirmenyb paprastai tiekiamas t vams, kurie yra bedarbiai arba gaunantys mažas pajamas (pareišk jai privalo užpildyti form miesto rotuš je, pateikdami savo šeimos pajamas).	Privatus ir viešas sektorius yra prieinamas vaikams iki 5 met nemokamai. Tai mažina socialin neteisingum ir yra taip virtintas prienamumo principas. Taip pat Anglijoje jauniems besimokantiems t vams arba vaiko glob jams, kuri pragyvenimo pajamos yra žemos, vyriausyb skiria vaiko išlaikymo išmok (angl. Child Tax	JAV valdžia finansuoja ir suteikia galimyb lankyti darželius sunkiai finansiškai besivertan ioms šeim vaikams. Išskiriamos daugiavaik s šeimos, šeimos, kuri m nesin s pajamos yra žemiau nustatytos darbo užmokes io ribos, ir galiausiai lengvata taikoma vienišoms mamoms.	Visose savivaldyb se galioja broli seser nuolaidos: mokestis mažinamas antram vaikui prad jus lankyti ikimokyklinio ugdymo staig , stengiamasi, kad vienos šeimos vaikai patekt t pa i ikimokyklinio ugdymo staig , o v liau – mokykl . Kartais taikomas nulinis mokestis pagal socialiai remtin šeim prašym .

Kontrol / reguliavimas	Egiztuoja intucija, kuri yra atsakinga už ikimokyklini staig audito atlikim (Supreme Audit Institutions)	Credit). Didžioje Britanijoje, veikia kokybės reguliavimo principas („ <i>Regulation principle</i> “). Reguliavimo principas Anglijoje, yra pamatin priemon užtikrinanti kokyb ikimokyklin je mokymo sistemoje: Vaik prieži ros reguliavimas garantuoja, kad vaik prieži ros tiek jai veikia pagal kokybės standartus (West, 2006)	D l didel s gausos ikimokyklini staig JAV, atlikti kokybišk audit yra gan tinai sud tinga. Daugelis JAV darželi nesinaudoja naujomis ugdymo programomis ir bando pritraukti t vus savo vaikus leisti, d l žemesni kain , kurios ženkliai skiriasi nuo t darželi , kurie propaguoja kokybišk ugdym . Auditas šioje vietoje nieko negali padaryti, nes griežtai reglamentuota darželi veikla JAV.	Tiek pedagogai, tiek vadovai dirba labai atsakingai, j veikla visiškai pasitiki savivaldyb s , tod l staigos n ra tikrinamos. Savivaldyb s atstovai tik kart per metus lankosi ikimokyklinio ugdymo staigose ir jos veikt vertina bendraudama su staig vadovais, darbuotojais, jei reikia, – t vais. Tai vyksta demokratiškai, glaudžiai bendradarbiaujant tarpusavyje. Pagrindinis ikimokyklini staig vertinimo kriterijus – jos reitingas (kiek t v pageidauja ugdyti vaikus vienoje ar kitoje staigoje).
-------------------------------	--	---	---	---

7 lent. Užsienio valstybi ikimokyklinio ugdymo sistem ypatumai. Sudaryta darbo autor s.

Apibendrinant ger j užsienio valstybi patirt , akivaizdu, kad išryšk ja nemaža skirtum lyginant su Lietuvos ikimokyklini ugdymo sistema. Vis pirma užsienyje, ikimokyklinis ugdymas yra orientuotas du pagrindinius dalykus paslaug kokyb ir j prieinamum . B tent, tai yra gyvendinama per valstyb s finansavimo sistem , nes ikimokyklinis ugdymas yra nemokamas, arba dalinai mokamas, o sunkiai materialiai besiver ian ioms šeimoms yra suteikiamos lengvatos, dotacijos. Tiek Italijos, tiek JAV ir Didžiosios Britanijos ugdymo sistemas yra orientuotos liberali tvark ir naujoves, garantuojant visišk t v pasitenkinim . Ta iau Danijos valstyb s darželi sistema

akivaizdžiai atitinka prieinamumo šeimai ir vaikui princip . Daniijoje atsižvelgiama netik savo šalies gyventojus, bet ir kitatautius, taip užtikrinant visiems vaikams lygias teises. Finansavimo modelis taip pat yra labai palankus šeimoms, taipogi nepamirštama ir efektyvios tv informavimo sistemos. Lietuvai reikt pasisemti patirties iš toki šali , nors šalyje ir stengiamasi modernizuoti ikimokyklinio ugdymo sistem , tačiau darželiai vis dar yra „sustabar j“, vadovaujasi senais iš sovietmeio paveldtais ugdymo standartais ir šablonais, priimt statym gausa neužtikrina problem sprendim b d , egzistuoja korupcija, nelygyb ir užmirštamas pagrindinis dalykas – visapusiška ir pilnavertiška vaiko socializacija ir kokybiškas ugdymas. Užsienyje vaik prieži ros sistema yra labai plati. Egzistuoja daug priva i , valstybini darželi , be to veikia vair s vaik dienos, mokslo centrai, kur vaikai gali turiningai praleisti laik . T vai gali pasirinkti pagal savo poreikius ir galimybes. Svarbiausia, ne tik tai, kad egzistuoja platus ikimokyklini staig tinklas, bet ir optimalis lengvat paketas t vams.

2. TYRIMO METODOLOGIJA IR METODAI

XXI a. ugdymo sistemos internacionalizacijos tendencijos, n dienos europini ugdymo dimensij kontekstas suponuoja ugdomosios veiklos ir jos kokyb s poky i b tinyb . Kokyb tampa kiekvieno organizacijos nario atsakomybe ir r pes iu, efektyviai traukiant nuolatinio tobul jimo proces per edukacin – tiriam j veikl , kokyb s vadybos funkcij optimizavim vairiais lygmenimis. Visa tai skatina nauj ųiuolaikini vadybini – filosofini teorij atsiradim . Tyrimo metodologija buvo grindžiama trimis filosofin mis pozicijomis: visuotine kokyb s teorija, pragmatizmo teorija bei humanistine filosofija.

2.1. Filosofin s ir vadybinin s teorijos

Visuotin kokyb s teorija. Kokyb ir kiekyb – dvi esmin s ųmogaus b ties charakteristikos. Kokyb yra plati vairiapus s voka. Yra dešimtys kokyb s apibr ųim , jie gali b ti klasifikuojami pagal poųi r kokyb . Visuotin kokyb yra „kokyb vartotojui“ poųi rio svarbos akcentavimas objektams, subjektams visoje organizacijos veikloje (pagrindiniame darbe, aptarnavime, informacijoje, procesuose, padaliniuose ir t.t.). Visuotin s kokyb s filosofija orientuoja pa i organizacij nuolat siekti kokyb s tam naudojant vidin jos uųtikrinimo sistem , kai institucijos bendruomen geba savarankiškai vertinti ugdymo rezultatus, tobulinti ugdymo standartus, panaudodama efektyvias ugdymo kokyb s uųtikrinimo proced ras, leidžian ias atsiųvelgti ne tik vaik , t v , socialini partneri , visuomen s poreikius, bet ir ųi subjekt poreiki gyvendinimo kokyb s vertinimo tendencijas. ųvietimo institucij atsakomyb uų kokyb glaudžiai siejasi su pa ios kokyb s samprata. (Gedminien , Gumuliauskien , 2008). Ugdymo kokyb – „sutartini vert s poųymi visuma, rodanti, koku laipsniu, b dais bei priemon mis ųvietimo staiga pasiekiasavo paskir iai b ding nacionalin s ųvietimo sistemos ugdymo tiksl , tenkina ugdytini poreikius, padeda pasiekti mokiniams asmenyb s brandos, geba valdyti procesus ir s lygas“ (Gedminien , Gumuliauskien , 2008).

Pragmatizmas. Pragmatizmo iųtakos - antikin s Graikijos, Europos, Britanijos filosofin je mintyje, bet ių esm s jis yra XX amžiaus amerikie i m stytoj iųpl tota teorija, teigianti, jog ųvietimo sistemos vykdomas ugdymas tur t atitikti asmens laisv s ir demokratinio teisingumo id j dvasi . Pragmatizmo poųi riu ugdymas (mokymas) yra vaiko poreikius, interesus ir geb jimus atitinkan ios individualios patirties kaupimo organizavimas. J nuomone, mokymosi kokyb priklauso nuo

motyvacijos, kuri s lygoja mokini polinkiai ir interesai. Vieningos mokymo sistemos šios koncepcijos pagrindu n ra sukurta, ta iau egzistuoja daug mokymo kryp i , kurias jungia orientavimasis moksleivi poreikius. Koncepcijos ideologo J. Deweya nuomone, ugdymo tikslai tur t : kilti iš esam s lyg ; b ti nukreipti išlaisvinti veiklum ir b ti akivaizd s; b ti eksperimentiniai ir lankst s (Howard, Ozmon, Samuel, 1996). Pagrindinis tokio ugdymo metodas tur t b ti eksperimentavimas, tyrin jimas, nes tai pad t ugdyti “besikei iant žmog kintan ioje aplinkoje”. Vienas pagrindini pragmatizmo koncepcijos privalum yra tai, jog ji pagr sta humanistin s psichologijos metodologija ir yra orientuota ugdytinio asmenyb s formavim , jo individualumo sklaid . Demokratin s visuomen s nari ugdymo ideal atitikimas užtikrina jai tvirt viet ugdymo sistemoje.

Humanistin filosofija. Lietuvoje iki šiol tr ksta tyrim , vertinan i ikimokyklinio amžiaus vaik ugdymo kokyb . Toki situacij , gali takoti, kad ikimokyklinio amžiaus vaik prieinamumas kokybiškas ugdymo paslaugas galimas tik kai kurioms šeimos. Visa Lietuvos švietimo sistema, kaip ir ikimokyklinis ugdymas vadovaujasi humanistine kryptimi, bei ugdymo individualizavimu - atsižvelgiant amžiaus tarpsni ypatumus ir kiekvieno vaiko galimybes. Vaikui padedama atrasti save, savo norus, polinkius, galias, geb jimus, saviraiškos, k rybiškumo pradus, ryšius su kitais, ugdytis savit pasaulio pažinimo stili , išlikti savitam, unikaliai.

Kaip teigia A. Juodaityt (2001), ikimokyklinio ugdymo tobulinimas yra grindžiamas naujaisiais vaiko, vaikyst s ir šeimos sociokult riniais vertinimais. Vaikas yra suvokiamas atsižvelgiant vis socialin s s veikos su suaugusiais vairov , kuri pagrindu visuomen je yra pl tojama kult rin s veika su vaikais. Remiantis šiomis nuostatomis, tyrimas grindžiamas humanistine filosofine ugdymo kryptimi, kuri pabr žia vaiko teis tur ti visapusišk saviraiškos galimybi svarb ugdymo procese. Humanistin s filosofijos objektas unikali žmogaus asmenyb , atvira keitimuisi ir saviaktualizacijai.

Asmenyb s ir profesionalumo ugdymas yra amžina problema, dažnai tampanti diskusij , d l jos strukt ros, turinio ir funkcij , objektu. Ekspertai siekia, kad ugdymo turinys atitikt svarbiausi dabarties reikalavim - sugeb jim keistis, atsižvelgiant išor s ir vidaus aplinkos poky ius. Taigi ikimokyklin s ugdymo staigos, pasitelkdamos šiuolaikin organizacijos vadyb privalo užtikrinti kokybiškas paslaugas, o kartu per kokyb ir garantuoti ši paslaug prieinamum šeimai ir vaikui. Nes kaip skelbia pragmatizmo šalininkai – prieinamas ugdymas visiems – demokratinio teisingumo s lyga.

2.2. Tyrimo organizavimas ir metodai

Teorin je darbo dalyje išryškintoms nuostatomis vertinti, praktin je darbo dalyje atliekamas kokybišk ikimokyklini ugdymo paslaug šeimo ir vaikui prieinamumo tyrimas.

Atliekant magistro darbo tyrim , buvo siekiama atskleisti t v ir ikimokyklini staig vadov nuostatas apie kokybišk ugdymo paslaug prieinamum šeimai ir vaikui. Rengiant tyrimo metodik , pirmiausia išskeltas tyrimo tikslas.

Empirinio tyrimo tikslas. Empiriškai ištirti ikimokyklini staig vadov ir t v , kaip ikimokyklinio ugdymo paslaug varotoj , poreikius kokybišk ugdymo paslaug šeimai ir vaikui prieinamumo užtikrinimui.

Empirinio tyrimo metodas – standartizuotos anketos ir t vams, ir vadovams, kaip formalizuotas klausim rinkinys informacijai iš tiriam j gauti. Ji sudaroma remiantis tyrimo tikslais ir uždaviniais.

Duomen rinkimo instrumentai ir metodai. Pagrindinis tyrimo duomen rinkimo metodas buvo apklausa raštu, kadangi siekiant gauti pirminius duomenis ir vertinti kintamus tyrimo kriterijus, anketin apklausa yra palyginti lengvas ir nesud tingas tyrimo metodas. Be to, tyrimo metu gaut informacij lengviau susisteminti ir apdoroti.

Tyrimas grindžiamas anonimiškumu, kuriuo siekta gauti nuoširdžius ir atvirus tiriam j atsakymus. Nor ta, kad išsakyti teiginiai neb t nulemti pašalini nuostat , o atsipind t tiriamojo nuomon .

Klausimai t v apklausos anketoje yra atviri ir uždari, o klausimai vadov apklausos anketoje – uždari, sudarytojs klausim su teiginiais matricos, siekiant tiriam j tam tikro ši teigini sureitingavimo. Klausimai parinkti atsižvelgiant problem tuo tikslu, kad kiekvienas klausimas logiškais susisij s su apklausos tikslu. Juo siekta sužinoti kuo daugiau apie tyrimo objekt .

T v anketin s apklausos diagnostinis blokas

- T v žinios apie kokyb , ikimokyklinio ugdymo kokybiškas paslaugas;
- T v nuomon nuo ko priklauso ikimokyklinio ugdymo paslaug kokyb ;
- Ikimokyklinio ugdymo problematika; ar t vai, kaip paslaugos vartotojai gauna kokybiškas paslaugas?
- T v poreikiai bendražmogiškoms ugdymo vertyb ms; kokybei, metodams ir formoms, ugdymo proceso kokybei;

- Kokybišk ikimokyklini ugdymo paslaug prieinamumas;
- Kokybišk ikimokyklini ugdymo paslaug prieinamumo valdymo s lgygos ir trukdžiai;
- T v pasi lymai ikimokyklin s ugdymo staigos kokybišk paslaug prieinamumui šeimai ir vaikui gerinti.

Vadov anketin s apklausos diagnostinis blokas:

- Valdymo ir vadovo koncepcijos s vok apib dinimas;
- Ikimokyklin s staigos kokyb s požymiai;
- Ikimokyklinis ugdymas ir valdymo kokyb s sistemos diegimas;
- Kokybišk ikimokyklini ugdymo paslaug prieinamumas;
- Kokybišk ikimokyklini ugdymo paslaug prieinamumo valdymo s lgygos ir trukdžiai;

Matricos tipo klausimuose kiekvienas teiginys anketoje buvo pažym tas vienu iš penki galim atsakym : „Visiškai sutinku“, „Sutinku“, „Iš dalies sutinku“, „Nesutinku“, „Nežinau“. Tiriamojo nuomon „Visiškai sutinku“ (nesutinku) rodo patvirtinim , sitikinim . Kai tiriamasis renkasi atsakym „Iš dalies sutinku“, tai rodo, kad jis n ra sitikin s arba abejoja.

Gauti kiekybiniai tyrimo duomenys apdoroti Exel programa. Susisteminta informacija pateikta lentel se ir grafikuose.

Tyrimo geografija ir imtis. Atliekant empirin tyrim , svarbu tinkamai suformuluoti tyrimo imt , skirti d mes metodologiniams jos sudarymo parametrms.

Siekiant pagrindinio tyrimo tikslo tyrimui atlikti buvo pasirinktos Klaip dos miesto ikimokyklin s staigos, o tyrimo tikslne grupė pasirinkti ikimokyklini ugdymo staig vadovai ir ši staig ugdytini t vai.

Anketin apklausa buvo vykdoma 2010 m. kovo - balandžio m nesiais.

Imties t ris buvo nustatytas tikimybinu - paprastuoju atsitiktiniu b du, t. y. visi populiacijos elementai tur jo vienodas galimybes patekti imt . Taigi tyrimo imt sudar 90 žmoni iš j : 23 vadovai ir 67 ugdytini t vai.

3. EMPIRINIS TYRIMAS: IKIMOKYKLINI STAIG PASLAUG ŠEIMAI IR VAIKUI KOKYB S RAIŠKA PRIEINAMUMO PRINCIPLE

3.1. T v anketin s apklausos rezultat analiz

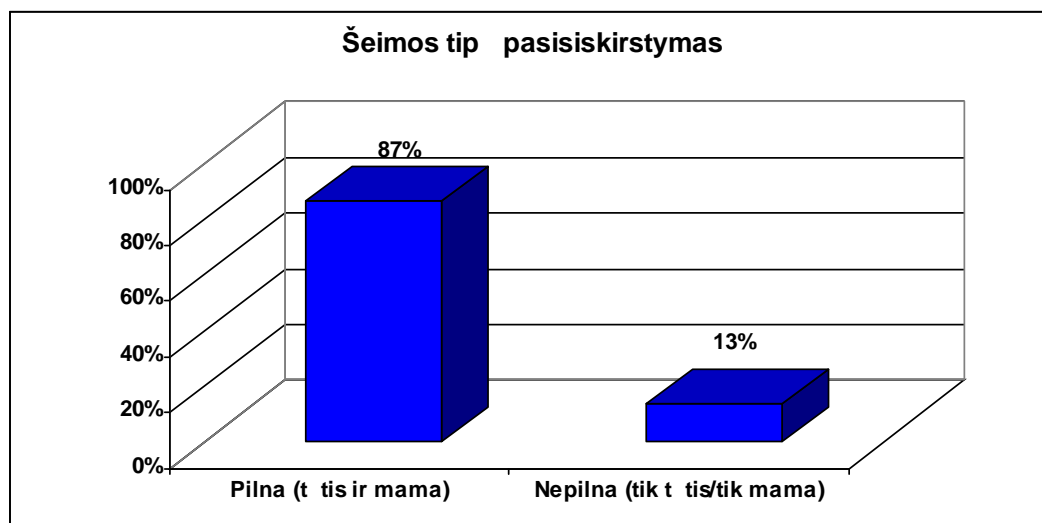
8 lentel

Tiriam j (t v) charakteristikos

T v amžius							
18 m. – 25 m.		26 m. – 35 m.		36 m. – 45 m.		46 m. – 55 m.	
N	%	N	%	N	%	N	%
13	19	46	68	6	8	1	1
T v išsilavinimas							
Vidurinis		Aukštesnysis		Aukštasis neuniversitetinis		Aukštasis universitetinis	
N	%	N	%	N	%	N	%
5	7	0	0	12	17	49	73

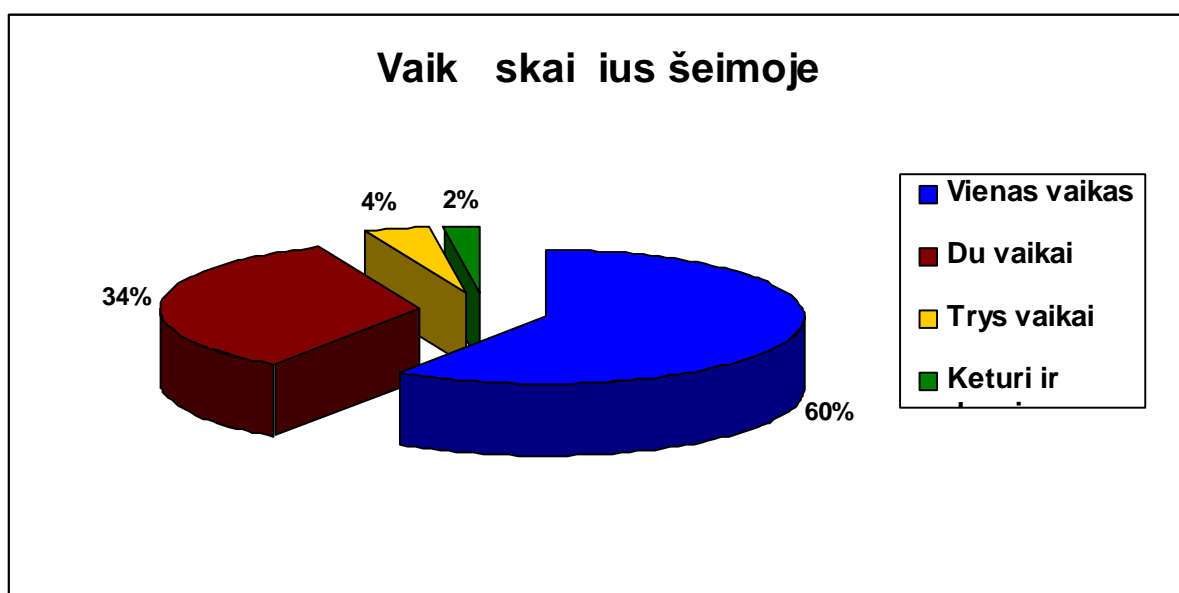
Iš pateiktos 8 lentel s matome, jog daugiausia tyrime dalyvavusi t v amžius 26 m. – 35 m. (68 %). Mažiausiai tyrime aktyv s buvo t vai, kuri amžius nuo 46 m. – 55 m. (1 %). Dom tasi ir t v išsilavinimu: dominuojantis t v išsilavinimas yra aukštasis (73 %), aukštasis neuniversitetinis užima (17%), vidurinis išsilavinim turi 7 % apklaust t v , o aukštesniojo netur jo nei vienas iš t v .

Kadangi tyrimas yra orientuotas šeim , vaikus, tai t v buvo paklausta apie j šeimos tip ir vaiku skai i šeimoje.

1 pav. Tėvų pasiskirstymas pagal šeimos tipą, 2010 m.

Kaip matyti iš 1 pav. apklausti tėvai daugiausia buvo iš pilnos šeimos, kur yra mama ir tėtis (87%), nepilnų šeimų tėvai sudarė mažą dalį (13%).

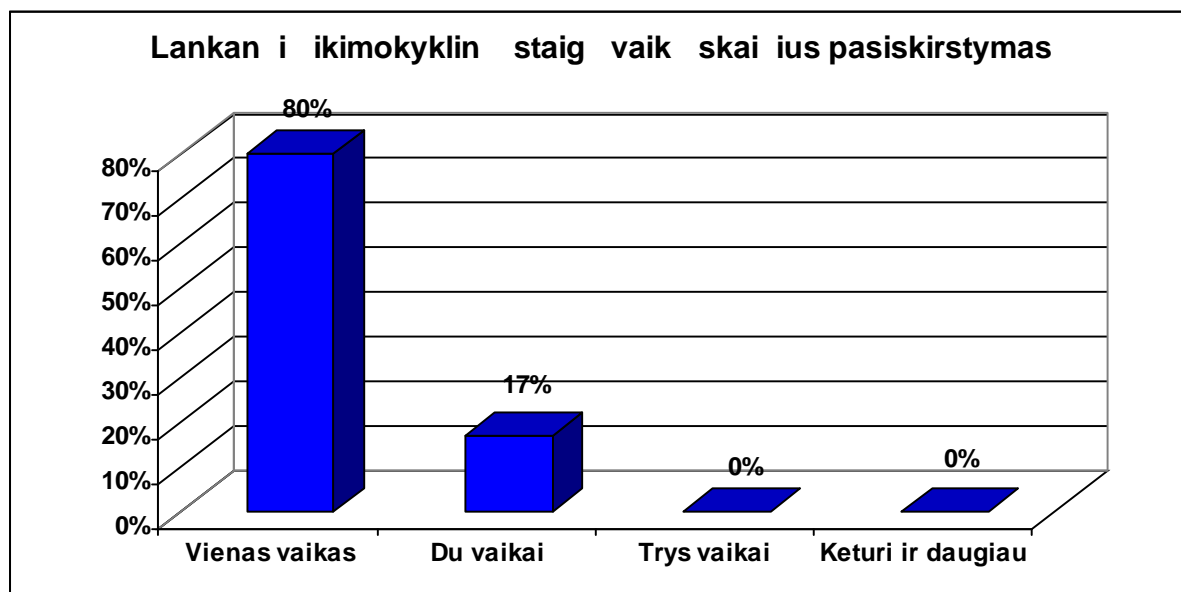

2 pav. Tėvų pasiskirstymas, pagal vaikų skaičių šeimoje, 2010 m.

Vaikų skaičius šeimoje yra labai svarbus rodiklis, rodantis visos šalies demografinius pakitimus, atsispindintis šeimos socialines problemas. Iš tyrimo paaiškėjo, kad daugiavaikių šeimų Lietuvoje mažėja. Didžioji dalis tėvų vardiavo, jog jų šeimoje auga vienas vaikas (60%). Šis skaičius yra per didelis, žvelgiant tiek iš visuomeninės pusės, tiek iš pačio vaiko. Gimstamumo mažėjimas tampa viena iš opiausių problemų. Augančio vaiko charakterį lemia daug veiksnių, bet tai, kad jis augo šeimoje vienas, neabejotinai yra labai svarbu. Du vaikus turi 34% apklausti tėvai. Tris vaikus – 4

%, o keturis ir daugiau vos 2 % šeim . Skai iai rodo, kad t vai nebesiryžta tur ti didel s šeimos.

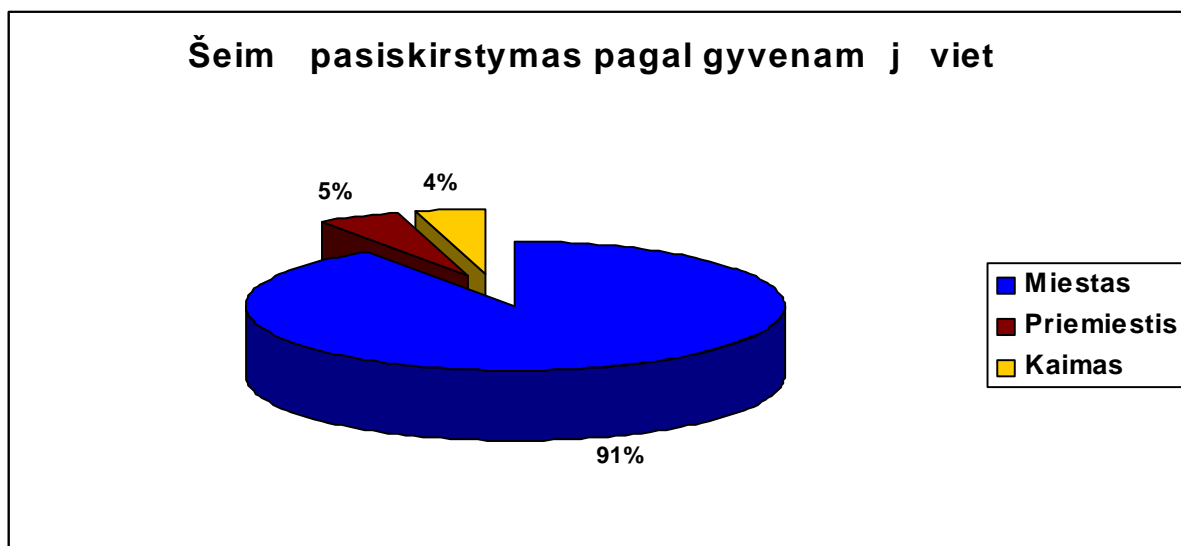
Svarbu buvo sužinoti, kiek vaik lanko ikimokyklin staig , nes tyrimui labiausiai yra aktualu ir reikšmiga gauti t v , kurie yra nemažai susid r su ikimokyklini ugdymo paslaug teikimo užtikrinimo ypatyb mis, problematika ir sunkumais. Toki t v atsakymai gali iš dalies atspind ti visos Lietuvos t v problemas ir l kes ius.

3 pav. T v pasiskirstymas pagal leidžiam vaik skai i ikimokyklin staig , 2010 m.

Iš diagramos akivaizdžiai matyti, kad daugiausia t vai ikimokyklinio ugdymo staigas leidžia tik vien vaik (80 %), likusi dalis apklaust j sudar t dal t v , kurie leidžia du vaikus (17 %). Trij ir keturi vaik neleidžia nei vienas apklaustas t vas (0 %).

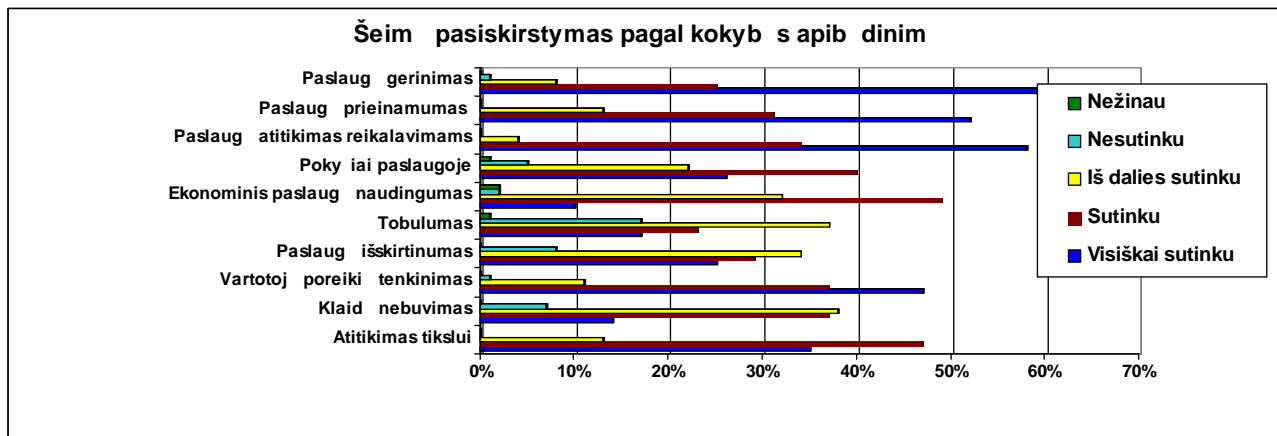
Kadangi tyrimas buvo orinetuotas prieinamumo princip , darbo autorei buvo vertinga sužinoti, kur t vai gyvena: mieste, kaime ar priemestyje.

4 pav. T v pasiskirstymas pagal gyvenamąjį viet , 2010 m.

Daugiausia apklaust j gyvena mieste (91 %), tik labai maža dalis yra s i k r priemiestyje (5 %) arba kaime (4 %). Nors ir nedidel apklaust j dalis yra ne iš miesto, bet tai yra vertinga informacija, nes svarbu išsiaiškinti, su kokiomis problemomis susiduria t vai gyvenantys kaime.

Siekiant tobulinti ugdymo proceso kokyb , siekiant geresni rezultat , svarbu išsiaiškinti paslaug gav j t.y. t v kokyb s apib dinimus.

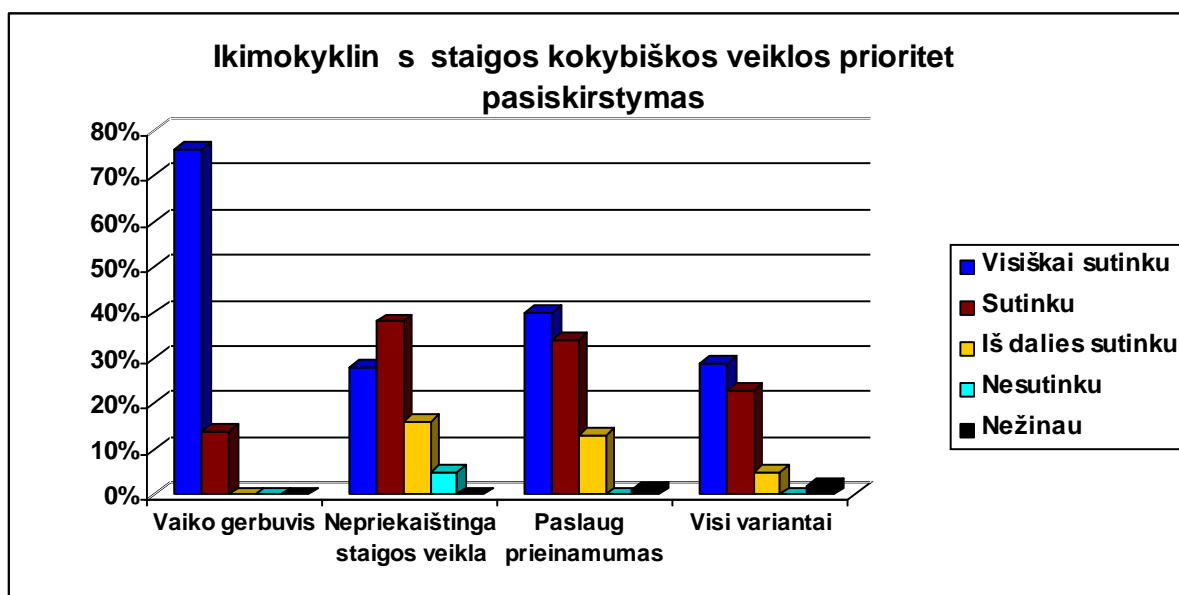

5 pav. T v pasiskirstymas pagal kokyb s apib dinim , 2010 m.

Žinodami, kaip t vai suvokia kokybiškas paslaugas, galime išskirti kokyb s užtikrinimo kriterijus, kuriems tur t b ti skiriamas didžiausias d mesys. Atlikus tyrim , išsiskyr keturi kokyb s apib dinimo kriterijai: paslaug gerinimas (62 %), paslaug prieinamumas (52 %), paslaug atitikimas reikalavimams (58 %), vartotoj poreiki tenkinimas (47 %). T vai visiškai sutiko, kad užtikrinant šiuos keturis aspektus, galimas kokybiškas paslaug teikimas. Daugelis sutiko, kad ekonominis paslaug naudingumas (40 %) ir atitikimas tikslui (47 %) yra tie principai, kuriais vadovaujantis yra kuriamos kokybiškos paslaugos. Iš pateikt kokyb s kriterij netinkamais buvo vardinti daugumos

t v : klaid nebuvimas (7%), tobulumas (17%) ir paslaug išskirtinumas (8%). Atlikus tyrim matyti, kad t v nuomon s skirtingos, tai nat ralu, nes kokyb , kiekvienas suvokia kitaip. Ta iau svarbu, kad paslaug prieinamumas daugeliui t v , buvo vienas iš svarbiausi kriterij , užtikrinant ikimokyklini staig prieinamum .

Konkretizuojant tyrim pereinama prie klausimo apie ikimokyklini paslaug kokyb s apib dinim , nes prieš tai buvusiame klausime kokyb s apibr žimas buvo labiau orientuotas visum . Tod l svarbu iširti, kaip t vai suvokia ugdymo kokyb .

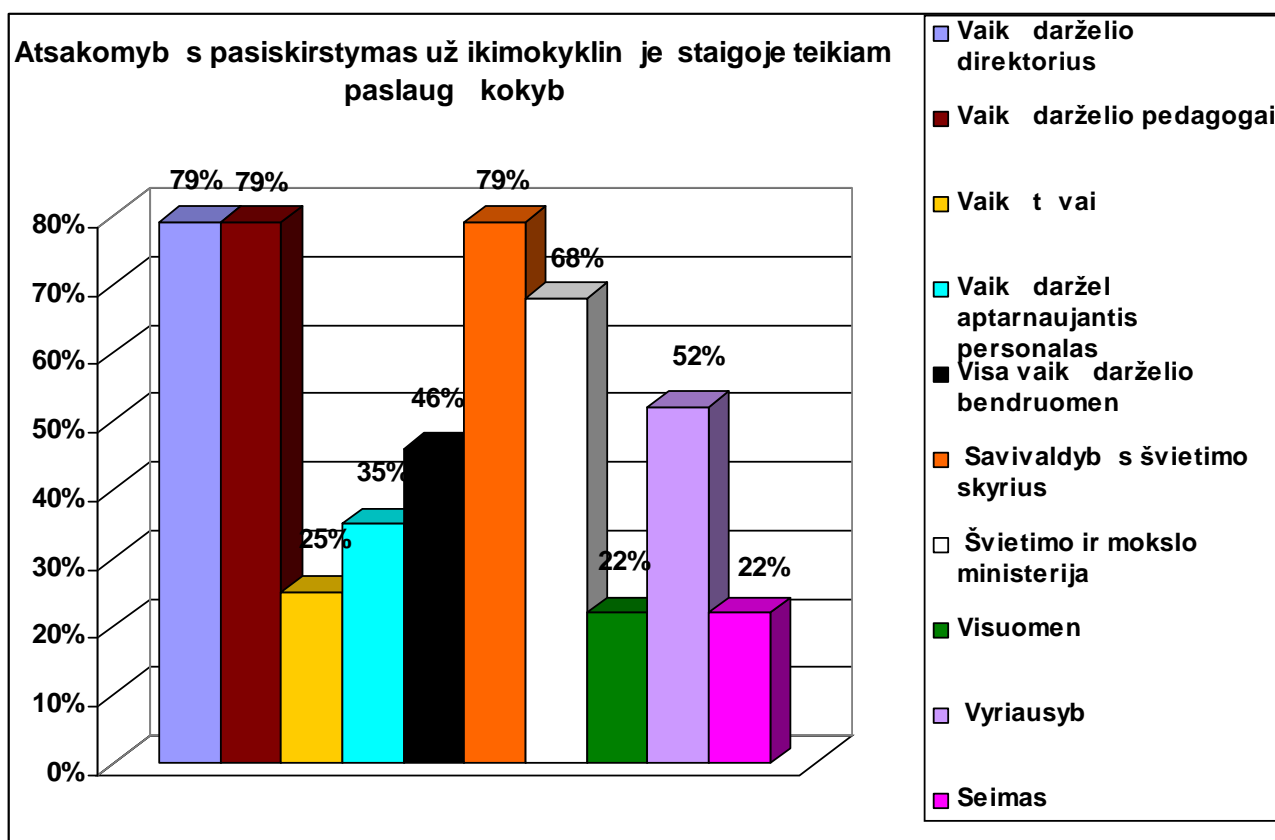

6 pav. T v pasiskirstymas pagal ikimokyklini paslaug kokyb s apib dinim , 2010 m.

Iš diagramos matyti, kad labiausia t vai išskiria du kriterijus ikimokyklini staig paslaug kokybei apib dinti: vaiko gerb vis (76 %) ir paslaug prieinamumas (40 %). Daugumai visi išskirti punktai: vaiko gerb vis, nepriekaištinga staigos veikla, paslaug prieinamumas yra svarb s (visiškai sutinka - 29 %, sutinka – 23 %). Jie yra teis s, nes kokyb negali b ti apsprendžiama vienu principu, tai yra junginys vairi norm , kriterij ir ypatybi . Pasteb ta, kad 5 % mano, jog nepriekaištinga staigos veikla, ne eina kokybišk ikimokyklini ugdymo paslaug kokyb s koncepcij .

Apie vaikus kalbama kaip apie ypating socialin grup ir pripaž stama vairi institut atsakomyb už juos. Iš pirmo žvilgsnio visa atsakomyb atrodo atitenka vaiko t vams, ta iau realyb je situacija kiek kitokia, nes šeima neretai deleguoja savo funkcijas ir atsakomyb už vaiko socializacij ugdymo staigoms. Šiuolaikinis ugdymo poky i laikotarpis ugdymo staigai ir šeimai kelia naujus reikalavimus, kuriuos išspr sti galima tik bendromis j gomis. Šiandien pagrindin vaiko ugdymo

atsakomybės našta užkraunama pedagogui ir ugdymo staigai, nes tėvai dažnai nesusimą apie savo pareigas, kurias turi atlikti, ugdydami vaikus. Tyrimo metu buvo pasidomėta tėvų nuomone, kas turi būti atsakingas už ikimokyklinę staigoje teikiamą paslaugą kokybę?

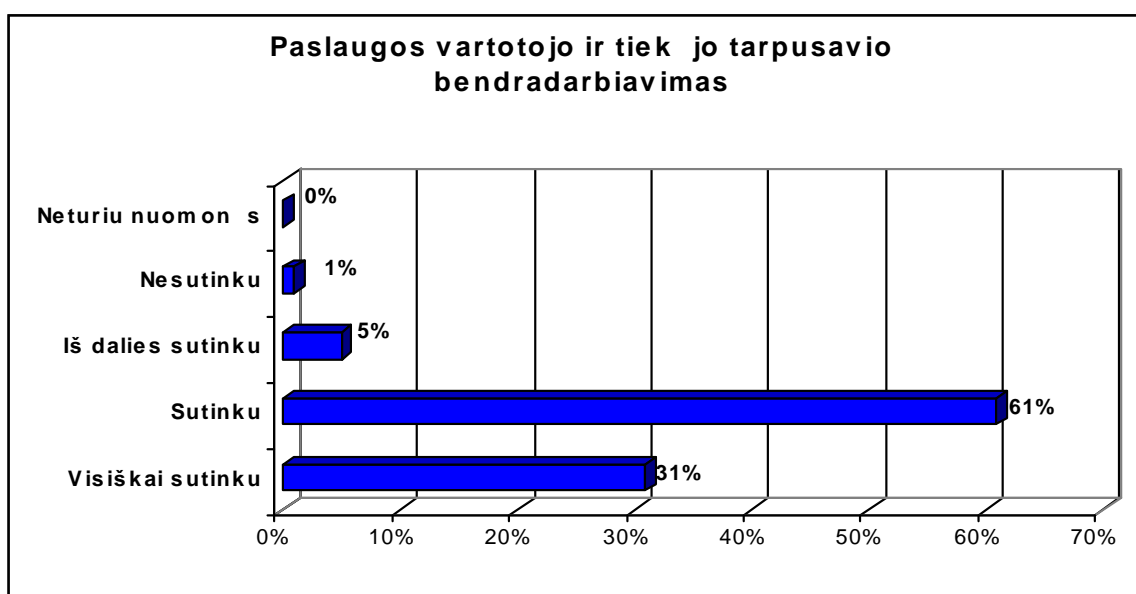

7 pav. Tėvų pasiskirstymas pagal nuomones, kas turi būti atsakingas už ikimokyklinę paslaugą kokybę, 2010 m.

Tėvai išskiria tris asmenų grupes, kurios turi būti atsakingos už ugdymo paslaugą kokybę, tai vaikų darželio direktorius (79%), vaikų darželio pedagogai (79%) ir tėvai (79%). Didelis faktas, kad tėvai nevengia prisiimti atsakomybę bent sau, jie suvokia, kad jų dalyvavimas ikimokyklinio ugdymo staigų veikloje taipogi prisideda prie kokybiškų ugdymo paslaugų kūrimo. Nemaža dalis apklaustųjų atsakomybę našta skiria valstybei, o tiksliau švietimo ir mokslo ministerijai (68%) bei vyriausybei (52%). Tačiau tik 22% tokią atsakomybę skiria seimui. Taip pat mažai tėvų mano, kad už vaikų paslaugą kokybę turi būti atsakinga visuomenė (22%), nes visuomenė yra per daug varė ir nevienalytė, todėl natūralu, kad ne visiems rūpi vaikų ugdymas.

Ugdymo kokybę ikimokyklinę staigoje didele dalimi priklauso nuo sėkmingo tėvų sitraukimo. Svarbu inicijuoti bendravimą ir bendradarbiavimą su vaikų tėvais ir kitais ikimokyklinio

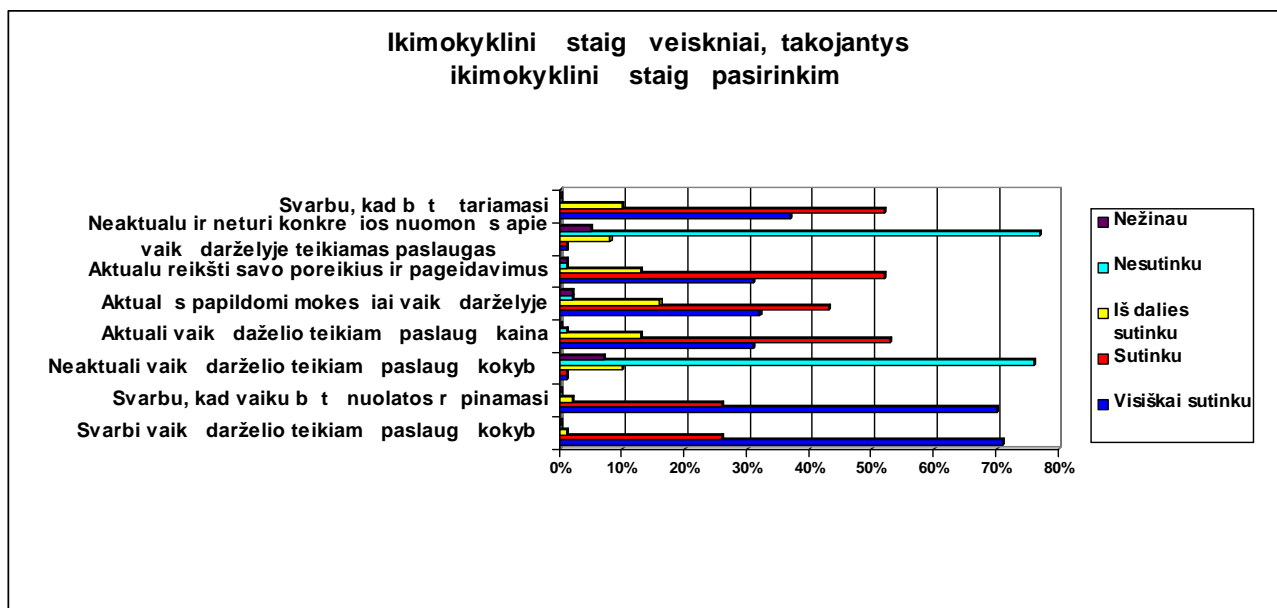
staigos bendruomenės nariais, tuomet lengviau spręsti iškilusias problemas ir daryti tokia vaikų pažangai, dirbant kartu. Labai dažnai bendradarbiavimas grindžiamas tik vienu puse informacija apie vaiko pasiekimus ir tai dažniausiai vyksta tik per formalius tėvų susirinkimus ikimokyklinio ugdymo staigoje. Ikimokyklinio staiga ir jos bendruomenės nariai turi būti atviri visuomenei, o svarbiausia – šeimai. Tyrimu būtų ir buvo stengiamasi išsiaiškinti tėvų požiūrį bendradarbiavimui.

8 pav. Tėvų pasiskirstymas pagal požiūrį, apie ikimokyklinio staigos ir šeimos narių tarpusavio bendradarbiavimą, 2010 m.

Analizuojant tėvų požiūrius ir vertinimus apie ikimokyklinio staigos ir šeimos narių tarpusavio bendradarbiavimą paaiškėjo, jog dauguma tėvų visiškai sutinka (31 %) arba sutinka (61 %), kad jis yra būtinas ir tik nedidelis dalis (5 %) apklaustųjų dvejoja ar tai yra būtina. 1% pasisakė prieš bendradarbiavimą. Galime teigti, jog tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas, tėvų nuomone yra svarbus. O tai kartu prisideda ir prie paslaugų tobulinimo kokybės. Tik sėkmingai bendradarbiaujant galime numatyti, kokie poreikiai yra aktualūs ir kokius poreikius būtina patenkinti.

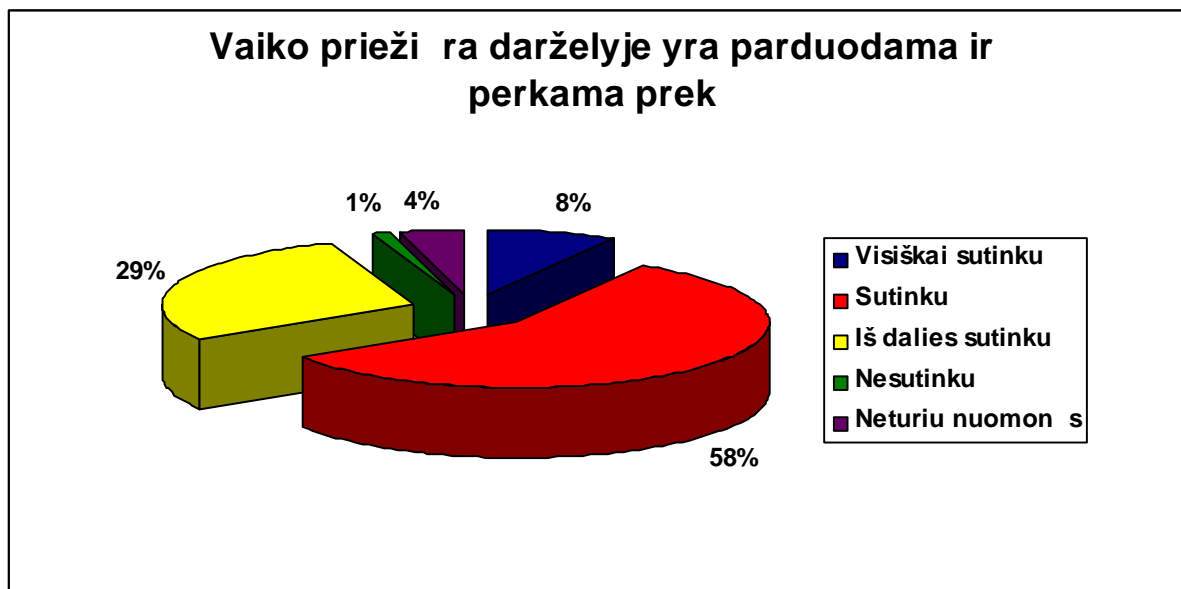
Kitas svarbus momentas, vertinant ugdymo paslaugų kokybę ir formuojant atitinkamą nuomonę apie teikiamas paslaugas yra tėvų motyvacija, būtų kodėl jie yra ikimokyklinio ugdymo staigos paslaugų vartotojai.

9 pav. T v pasiskirstymas pagal, veiksnius takojan ius j pasirinkim (ne)bt i ikimokyklin s staigos vartotojais, 2010 m.

Pagrindiniai kriterijai, kuriais remiantis renkama ikimokyklin staiga, t vai pirmoje vietoje renkami vaiko prieži r (70 %), teikiam paslaug kokyb (70 %). Dauguma apklaust j paprieštaravo išskirtiems kriterijimas – neaktualu ir neturi konkre ios nuomon s apie vaik darželyje teikiamas paslaugas (76 %) bei neaktuali vaik darželio teikiam paslaug kokyb (77 %). Didžioji dalis sutinka, kad svarbu yra tartis (52 %), kad būtų leidžiama reikšti savo poreikius ir pageidavimus (52 %). Finansinis aspektas taip pat yra svabus: aktual s papildomi mokes iai (43 %) bei teikiam paslaug kaina (53%). Visi šie skai iai rodo, kad t vai prieš tapdami ikimokyklin s ugdymo staigos vartotojais apsvarsto varias galimybes ir vairius faktorius.

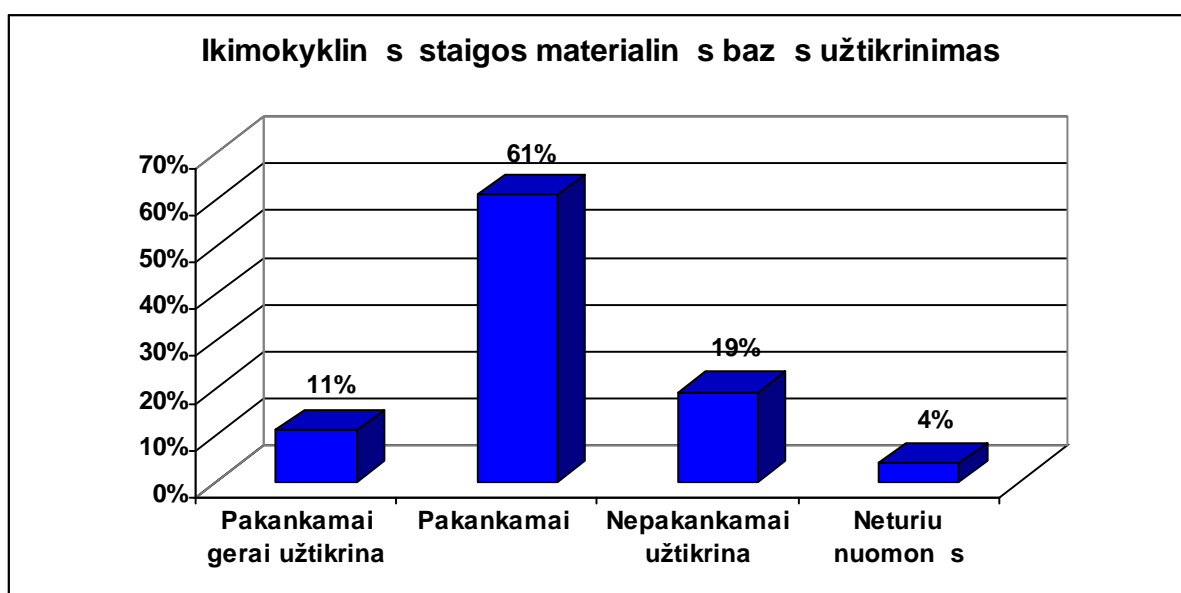
Ugdytini t v prašyta išsakyti savo nuomon apie ikimokyklinio ugdymo paslaug kokyb , užduodant klausim , ar vaiko prieži ra darželyje yra parduodama ir perkama prek ?

10 pav. Tėvų pasiskirstymas pagal nuomoną vaiko priežiūrai, 2010 m.

Mažuma (1 %) tėvų sutikinę, kad vaiko priežiūra darželyje yra neparduodama ir neperkama prekė. Iš dalies sutinka, 29 %. Daugiau kaip pusė tėvų (58 %) pritaria nuomonei, kad vaiko pasiekimams turi tokios papildomos tėvų mokesčių už ugdymą.

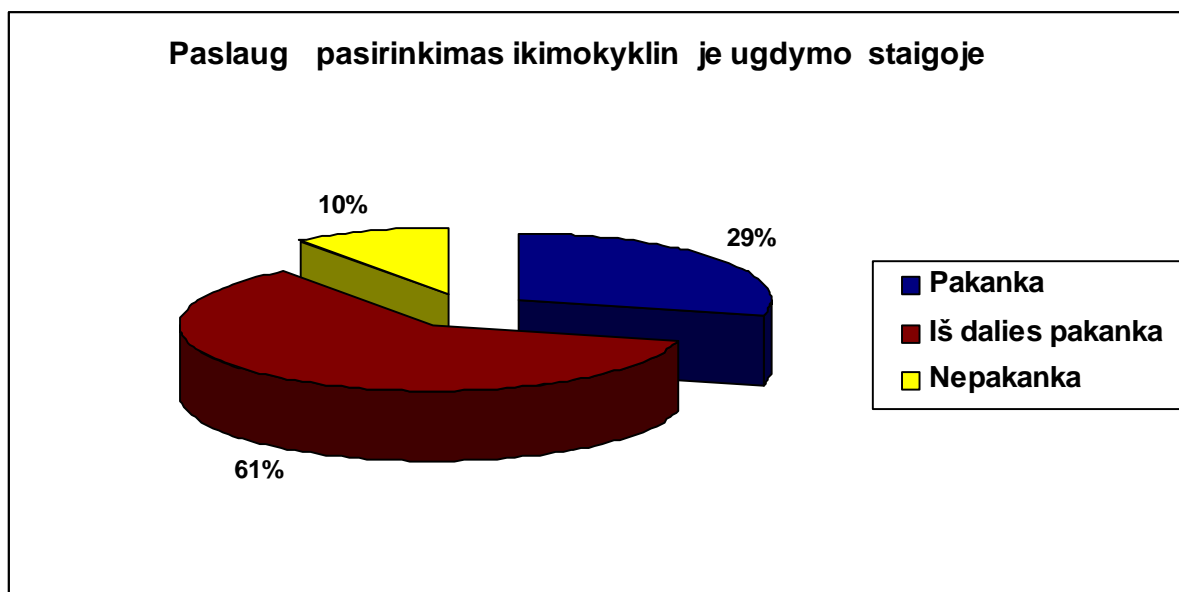
Anketoje taip pat buvo klausiama tėvų, ar ugdymo staiga, kuri lanko jų vaikas, materialiniais bazėmis užtikrina kokybišką priežiūrą ir ugdymą?

11 pav. Tėvų pasiskirstymas pagal nuomoną apie ikimokyklinės staigos materialiniais bazėmis, 2010 m.

Didžioji dalis tėvų (61 %) yra patenkinti savo ikimokyklinės staigos materialine baze, kuri užtikrina vaiko kokybišką priežiūrą ir ugdymą. Visiškai patenkinta tėvų dalis yra mažesni – 11 %, kad nepakankamai užtikrina mano 19 % tėvų, o 4 % neturi nuomonės šiuo klausimu.

Tyrimo metu buvo pasidomėta, ar tėvų nuomone, ikimokyklinės staigose užtenka teikiamų paslaugų?

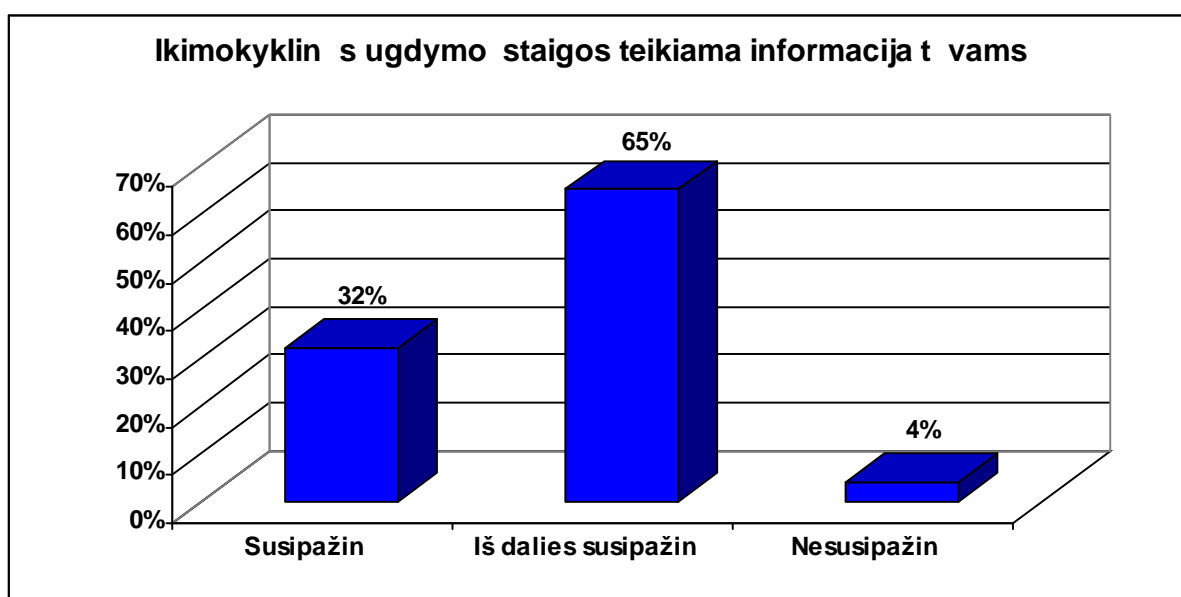

12 pav. Tėvų pasiskirstymas pagal nuomonę apie ikimokyklinių staigų teikiamas paslaugas, 2010 m.

Dauguma tėvų yra tik iš dalies patenkinti teikiamomis paslaugomis (61 %), 29 % iš jų yra patenkinti esama paslaugų pasiūla, o 10 % nesutinka, ir teigia, kad paslaugų kiekis yra gana ribotas ir jį reikia plėsti. Toliau siūlo:

- Organizuoti daugiau pažintinių išvykų įvairius muziejus bei renginius, miškus, parkus, sodybas ir kt.
- Daugiau skirti dėmesio vaikų kultūros lavinimui, šokiams.
- Rengti anglų kalbos pamokėles.
- Kurti prailgintas grupes;
- Rengti daugiau su vaiko vystymu susietų paslaugų;
- Tiesiog daugiau skirti laiko vaikams, užsiimti jais. Manau, per daug jiems leidžiama patiems užsiimti betkokia, netikslinga veikla. Aišku, saviraiškai reikia palikti laiko, bet ne tiek kiek šiuo metu yra paliekama.

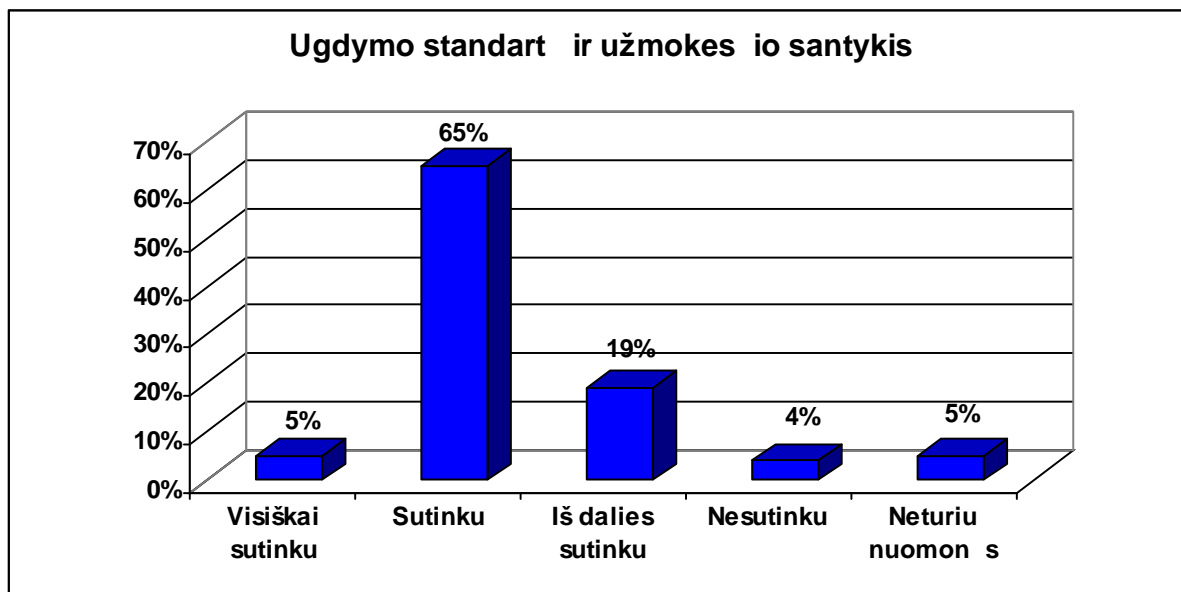
Buvo siekama išsiaiškinti ar tėvai gauna reikiamą informaciją apie ugdymo procesą ikimokyklinėje staigoje. Vadybos specialistai akcentuoja, kad sistemingas keitimasis informacija yra svarbi proceso planavimo dalis. Šiandien daugelis tėvų dirba visą darbo dieną, kai kurie dirba keliose darbovietėse, o kiti dirba naktimis, tai patvirtina ir tyrimo rezultatai, vadinasi jie ne visada gali dalyvauti vaiko ugdymo veikloje. Todėl pedagogams reikia sugalvoti naują tėvų sudominimo būdą, kad bendradarbiavimas su tėvais teiktų naudą vaikui. Tėvų dalyvavimas gali reikštis labai vairiai, nuo pagalbos namuose iki savanoriško vadovavimo grupės veiklai bei dalijimosi informacija apie vaiko pažangą.

13 pav. Tėvų pasiskirstymas pagal informacijos gavimą iš ikimokyklinės ugdymo staigos, 2010 m.

32 % pasisakė, kad jie yra puikiai supažindinti su savo vaiko ugdymo procesu, 65 % tik iš dalies supažindinti, o 4% tėvų deklaravo, jog negauna jokios informacijos ir nėra susipažinę su vaiko ugdymu ir jo veikla ikimokyklinėje staigoje. Daugelis tėvų skundžiasi, kad grupės auklėtojai nepasakoja asmeniškai tėvams apie dienos vykius.

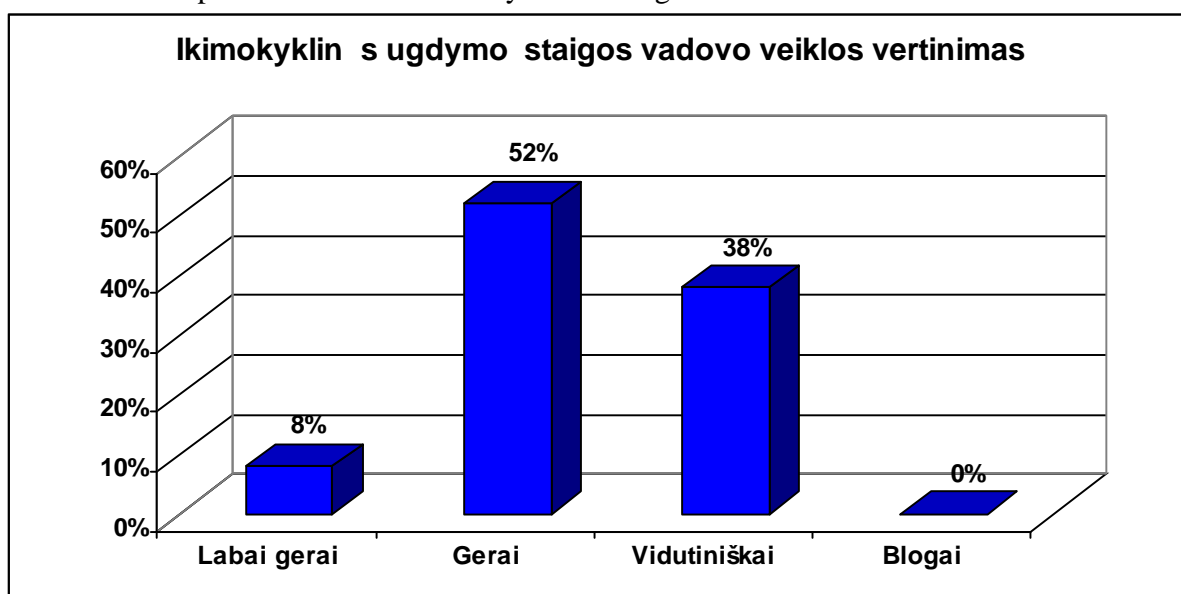
Kitas kokybės analizuojantis klausimas buvo apie ikimokyklinės staigos ugdymo standartus ir užmokesčio už juos santykį.

14 pav. T v pasiskirstymas pagal požiūrą į ugdymo standartus ir mokėjimus už juos, 2010 m.

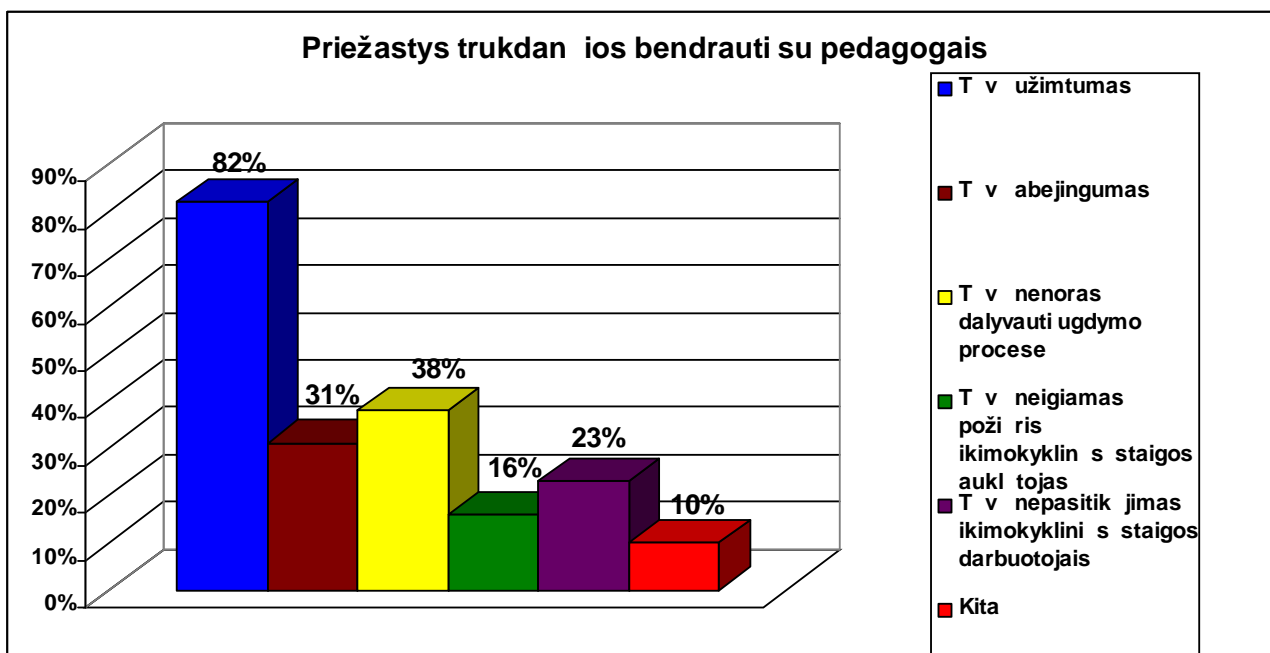
Tvairiai teigiamai, kad staigos ugdymo standart ir užmokesio santykis yra optimalus, su tuo sutinka net 65% tvairių. 5% visiškai su tuo sutinka, 19% iš dalies sutinka, 4% nesutinka ir 5% neturi nuomonės šiuo klausimu.

Buvo prašoma vertinti ikimokyklinės staigos vadovo veiklą.

15 pav. T v pasiskirstymas ikimokyklinės staigos vadovo vertinime, 2010 m.

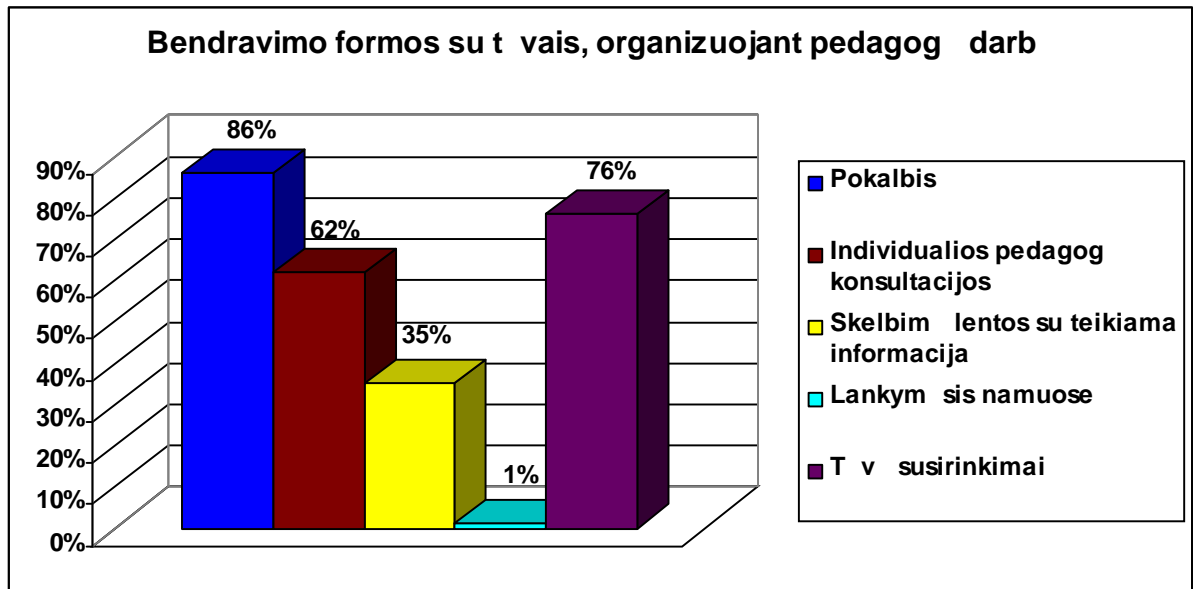
Labai gerai savo ikimokyklinės staigos vadovus vertino tik nedidelė dalis (8%) tvairių. Gerai vertino 52%, o vidutiniškai - 38%. Blogai vertinimo nepateikė nei vienas apklaustasis - 0%.

16 pav. T v pasiskirstymas pagal nuomones apie trukdžius, neleidžiančius plėtoti bendradarbiavimo, 2010 m.

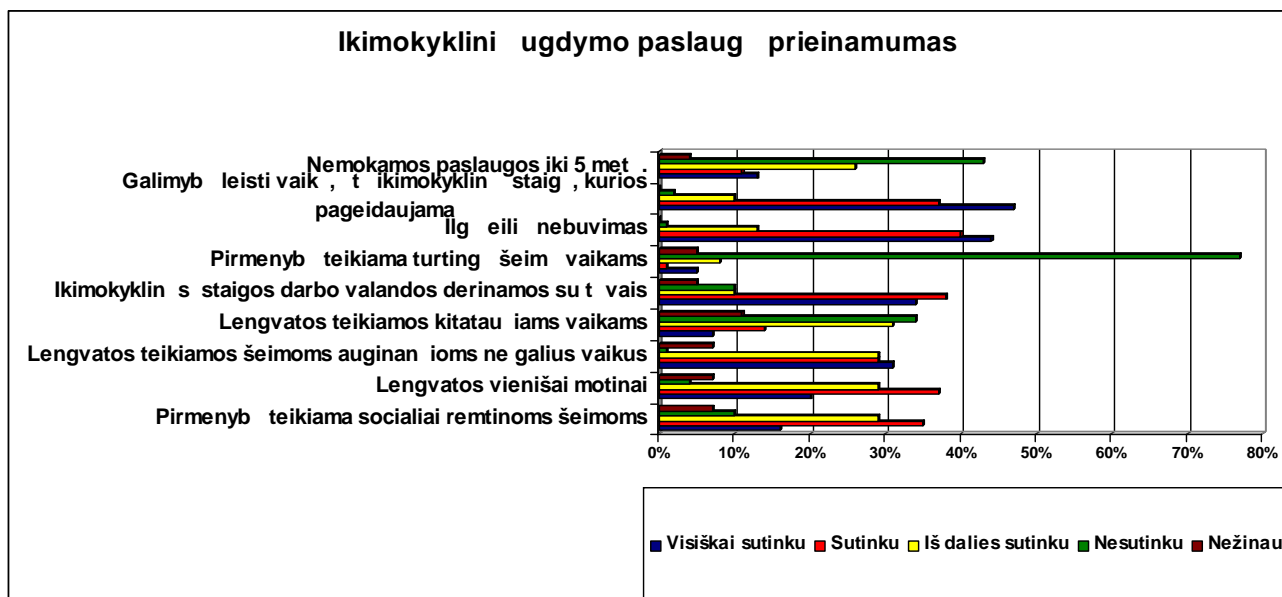
Siekiant išsiaiškinti, kas trukdo tėvams dalyvauti ikimokyklinio ugdymo staig veikloje, akivaizdžiai matome, jog tėvai vardija kaip vieną iš pagrindinių bendravimo su pedagogais problemų – tėvų užimtumas (82%). Tėvų nuomone ryškiausia pasizymi tėvų nenoras dalyvauti ugdymo procese – 38% ir tėvų abejingumas – 31%. J.L. Epstein (1995) šioje veiklos būdų sąrašą, parodant, kaip švietimo organizacija tai gali gyvendinti: tėviškai, bendraudama, vadovaudamasi savanoriškumo principu, patarimais, priimdama sprendimus, bendraudama su bendruomene. Vairios šeimos narių bei aukltojų bendravimo, bendradarbiavimo ir keitimosi informacija galimybės priklauso nuo to, kam šeima teikia pirmenybę. Pavyzdžiui, dirbantys tėvai gali neturėti laiko dažnai dalyvauti ikimokyklinio ugdymo staigos veikloje, tačiau būtų galima labiau išplėtoti elektroninę komunikaciją, informavimo sistemas, naujas informacines komunikacines technologijas pagalba: funkcionali internetiniai tinklalapiai, elektroninio pašto ir panašiai. Sekant toliau tėvų atsakymus, tai 23% nebendradarbiauja su ikimokyklinės staigos darbuotojais, nes jais paprasčiausiai nepasitiki arba turi neigiamą požiūrį aukltojų (16%).

Toliau tęsiant analizę apie tėvų ir pedagogų bendradarbiavimą, buvo aktualu išsiaiškinti, kokias bendravimo formas reikėtų naudoti organizuojant darbą su tėvais.

17 pav. Tėvų pasiskirstymas pagal išskirtas bendradarbiavimo formas, 2010 m.

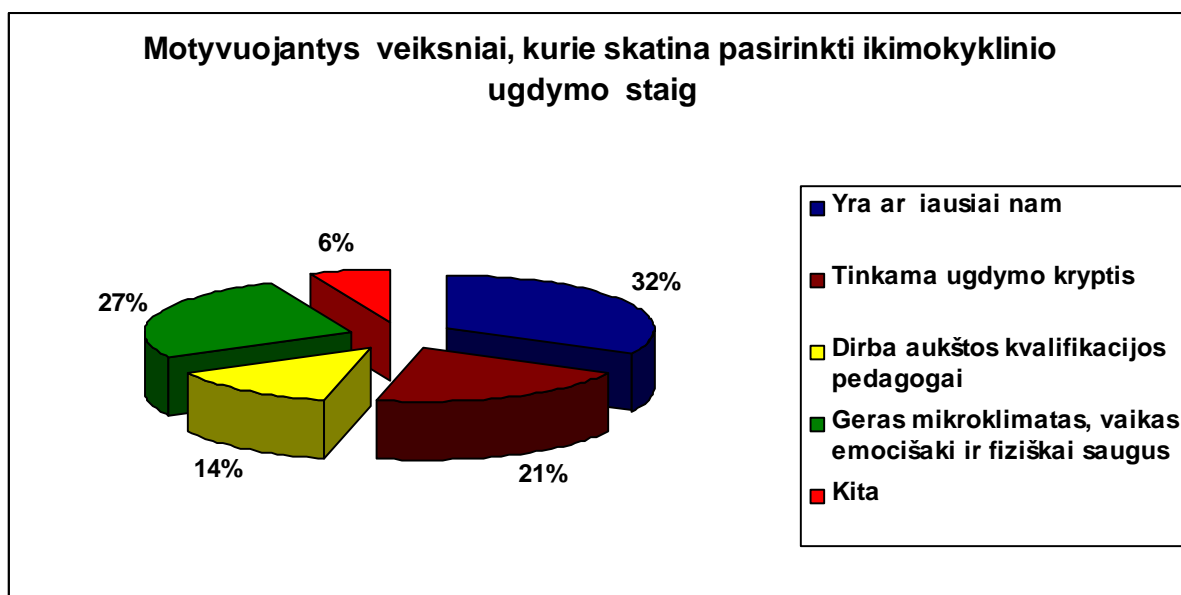
Vieni autoriai bendravimo esmę supranta kaip tikslingą pasikeitimą informacija, kiti apibendrina kaip komunikacinį procesą, tretieji vertina kaip veiklą, kurios pagrindinis tikslas perduoti mintis ir išgyvenimus. Analizuojant tėvų nuomonę apie bendravimo būdus ikimokyklinio ugdymo staigos veikloje, akivaizdu, jog ryškiausiai išsiskiria tėvų bendravimas su pedagogais (86%), tėvų susirinkimai išlieka labai aktualūs pas daugelį tėvų – 76%, taip pat tėvai pasisako už individualias konsultacijas su auklėtoju (62%). Apklaustieji taipogi pasisako ir už skelbimų lentos naudojimą – 35%. Pagrindinis namų apsilankymo tikslas – susipažinti su vaikais ir jų šeimomis, užmegzti ryšius su šeimos nariais. Tokiu būdu, auklėtoja sužino apie šeimos kultūros tradicijas, bendravimo manierą, tam tikrus narių gebėjimus ar talentus. Jei abi pusės suvokia apsilankymo tikslą ir ketinimus, gali užsimegzti pastovūs ryšiai. Tyrimo metu paaiškėjo, kad tik 1% tėvų pageidauja, jog pedagogai lankytųsi namuose.

18 pav. Tėvų pasiskirstymas pagal prieinamumo principo suvokimą, 2010 m.

Nepaisant atsiradusios ugdymo formų įvairovės, ikimokyklinis ugdymas yra ne visiems prieinamas. Tyrimas išsiaiškinti prieinamumo principo užtikrinimą. Visų pirma buvo klausiama, kaip tėvai suvokia ir kas jiems yra kokybiškų ugdymo paslaugų prieinamumas. Didelė dalis tėvų nesutinka, kad prieinamumas yra susijęs su pirmenybės teikimu turtingiems vaikams (77%). Taip pat domi tendencija, kad didžioji dalis tėvų nesutinka, jog nemokamos ikimokyklinės paslaugos užtikrinimas iki 5 metų yra prieinamumo garantavimas (43%). Nors žvelgiant užsienio šalių patirtį, šis faktas suvokiamas priešingai, pavyzdžiui Didžiojoje Britanijoje ilgą laiką buvo stengiamasi teisinti nemokamas paslaugas iki 4 metų, taip užtikrinant visiems lygias galimybes lankytis ikimokyklinėse staigose. Tėvai nepripažįsta kitais vaikams darželiuose, tiksliau nemato reikalo suteikti jiems lygias galimybes (34%). Apklaustiems tėvams prieinamumas visų pirma asocijuojasi su galimybe leisti vaikui lankytis ikimokyklinėse staigose, kurios labiausiai pageidaujama, su šiuo teiginiu visiškai sutiko 47%, sutiko - 37%, o nesutiko - 2%. Ilg eili nebuvimas daugeliui manymų yra labai svarbus veiksnys, su tuo visiškai sutiko - 44%, sutiko - 40%, nesutiko - 1%. Kadangi dauguma tėvų daug dirba, jį darbo valandos yra nelankios, darbdaviai nelinkę atsižvelgti ir suteikti lengvatas, tai ikimokyklinėse staigose darbo valandų derinimas su tėvų valandomis vaikams labai praverstų. Su tuo visiškai sutiko - 34%, sutiko - 38%, iš dalies sutiko - 10%, nesutiko - 10%. Apie lengvatas vienišoms mamoms, šeimoms auginančioms negalius vaikus ir socialiai remtinoms šeimoms tėvų atsakymų rezultatai buvo panašūs - 29% visais išvardintais tik iš dalies sutinka, kad šios lengvatų teikimas gyvendina prieinamumo principą.

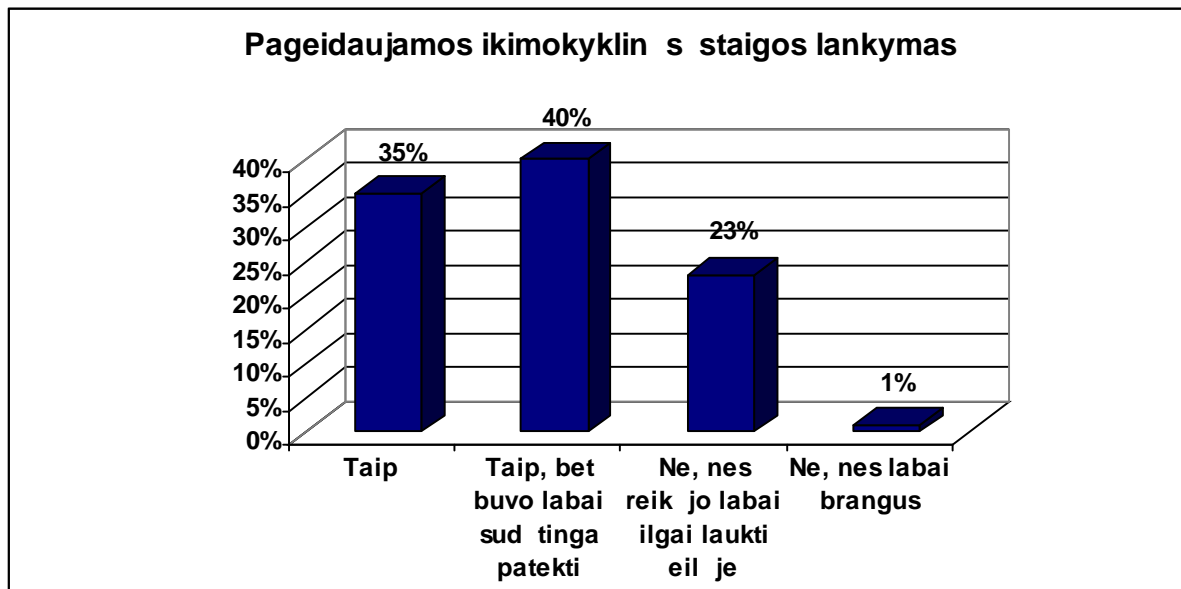
Kitas svarbus momentas, vertinant ugdymo paslaugų kokybę ir formuojant atitinkamą nuomonę apie teikiamas paslaugas yra tėvų motyvacija, nuo kurios dažnai priklauso ir pasitenkinimas teikiamomis paslaugomis. Buvo išskirti pagrindiniai veiksniai, takojantys tėvų apsisprendimą leisti savo vaiką vien ar kitą ikimokyklinio ugdymo staigą.

19 pav. Tėvų pasiskirstymas pagal veiksnius, takojančius tėvų apsisprendimą likimokyklinio ugdymo staigos, 2010 m.

Išsiaiškinta, kad tėvams yra labai svarbi geografinė ikimokyklinio ugdymo staigos vieta, kuo arčiau namų, tuo geriau (32%). Geras mikroklimatas, vaiko emocinis ir fizinis saugumas buvo išskirtas kaip antras prioritetas, takojantis tėvų pasirinkimą (27%). Tėvams labai svarbu būtų tinkama ugdymo kryptis (21%), tai rodo, kad tėvai yra orientuoti į vaiko ugdymo procesą ir koks bus galutinis rezultatas. Tėvai atsižvelgia ir į darbuotojų kvalifikacijos lygį (14%), tai rodo, kad tėvai yra modernūs ir siekia kokybišką paslaugą savo vaikui.

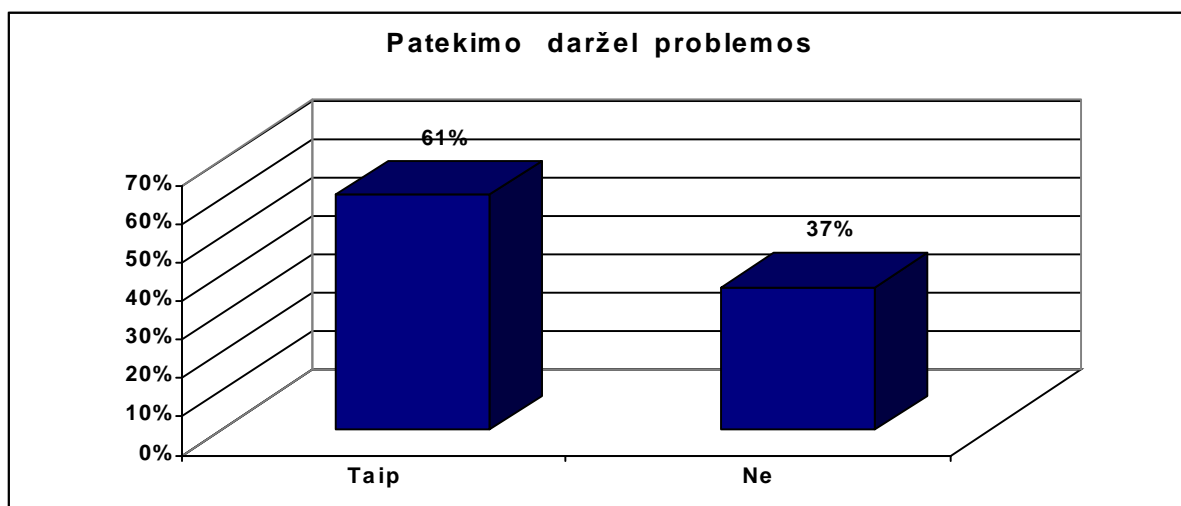
Toliau pratęsiant prienamumo klausimą, buvo svarbu sužinoti, ar apklausti tėvai, lankantys ikimokyklinio ugdymo staigą, kurios tėvai ir pageidavo.

20 pav. Tėvų pasiskirstymas pagal patekimą norima ikimokyklinio ugdymo staigai, 2010 m.

Grafikas akivaizdžiai parodo esamą situaciją. Didžiausia dalis apklaustųjų tėvų (40%) sutinka, kad jų vaikas lankytų ikimokyklinę staigą, kurios pageidavo, bet priduria, kad patekti į ją buvo labai sudinga. 35% pasisako, kad pateko be jokių problemų. 23% tėvų vaikai nelanko pageidautos ikimokyklinės staigos dėl ilgų eilių, 1% - nes labai brangu.

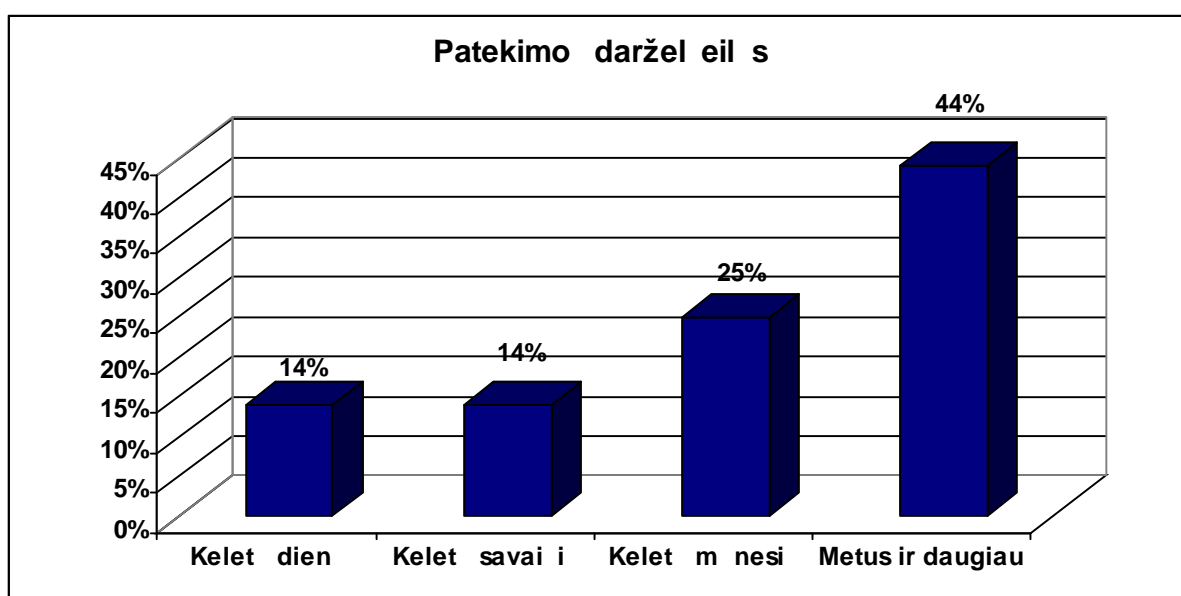
Kitas anketos klausimas galima sakyti papildyti ankstesnįjį – buvo klausama, ar tėvai susiduria su problemomis, kol jų vaikas pateko darželį.

21 pav. Tėvų pasiskirstymas pagal susidurimą su problemomis, prieš patenkant ikimokyklinę staigą, 2010 m.

Po apklausos paaiškėjo, kad problemos yra neišvengiamas dalykas, prieš patenkant ikimokyklinį ugdymo staigį. Su jomis susiduria 61 % tėvų, o 37 % pasisakė, kad nepatyrė jokių problemų prieš patenkant darželį. Palyginus atskirus faktorius pagal kintamuosius – būtent išsiskyrę gyvenamoji vieta, daugiausia su problemomis susiduria, tiek, kurie negyvena mieste. Tai atskleidžia akivaizdžią problemą, kad preinamumas ikimokyklinių paslaugų kaimo ir rajonų vaikams vis dar visiškai neįgyvendinamas.

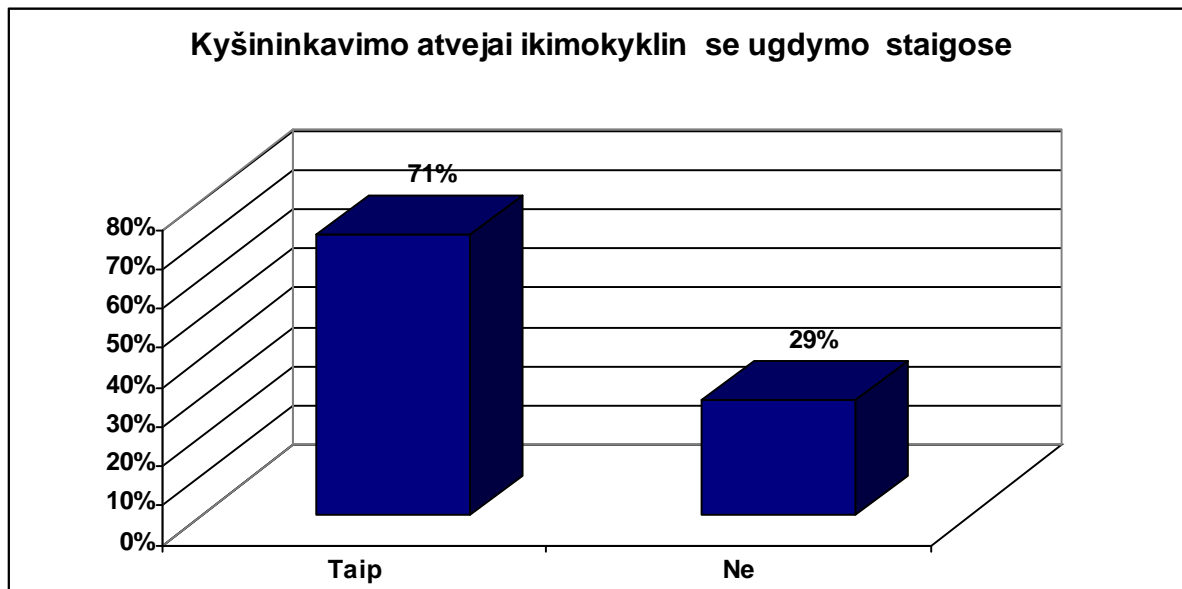
Ilgą eilę klausimas yra vienas iš opiausių, ir dar vis dėlto neišspręstas. Tėvams tikrai tenka laukti labai daug laiko, kol vaikas galės patekti norimam darželiui. Buvo pasiteirauta, kiek laiko tėvai laukia.

22 pav. Tėvų pasiskirstymas pagal tai, kiek laiko jie laukia eilėje, prieš patenkant ikimokyklinį staigį, 2010 m.

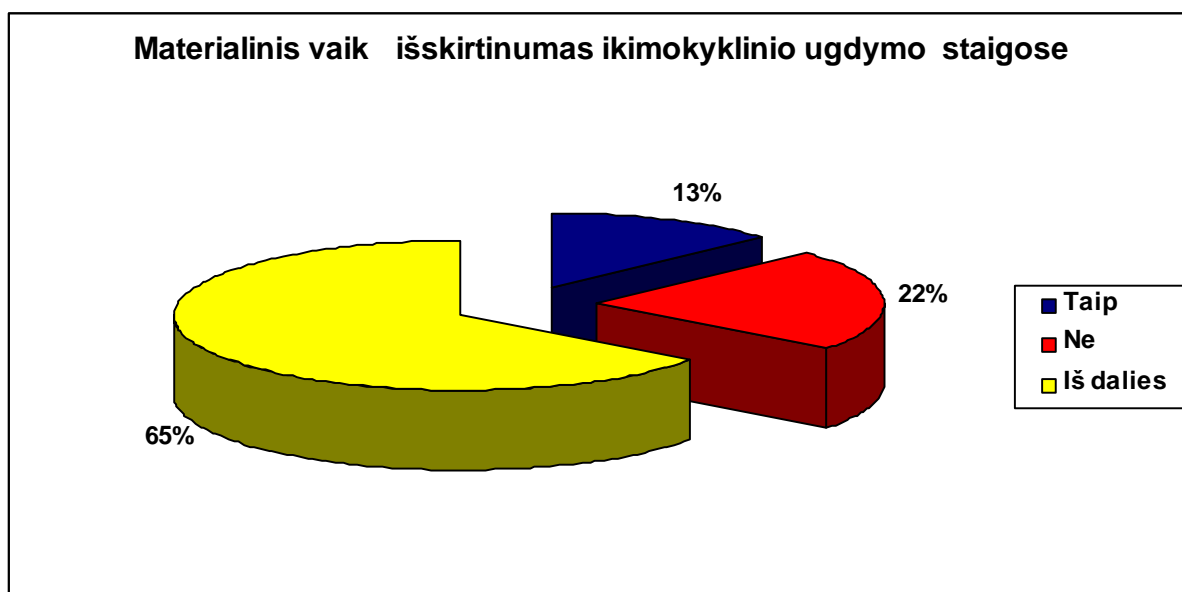
Situacija tikrai nėra išgerėjusi, net 44 %, o tai sudaro beveik pusę apklaustųjų eilėje yra išlaukę metus ir ilgiau. Tokios eilės yra gan tinai per ilgos. Kelet mėnesi yra išlaukę – 25 %, kelet savaiti ir dien – po 14 % apklaustųjų,

Korupcija egzistuoja visur, natūralu, kad kyla klausimas, kodėl vieni tėvai ikimokyklinį staigį vietą savo vaikui gauna greitai, o kitiems prisireikia laukti iki keleto mėnesi ar netgi metų. Anketoje buvo pateiktas klausimas, ar tėvai yra girdę apie kyšininkavimo atvejus ikimokykliniame staigose.

23 pav. T v pasiskirstymas pagal tai, ar jie yra gird j apie kyšininkavimo atvejus ikimokyklin se staigose, 2010 m.

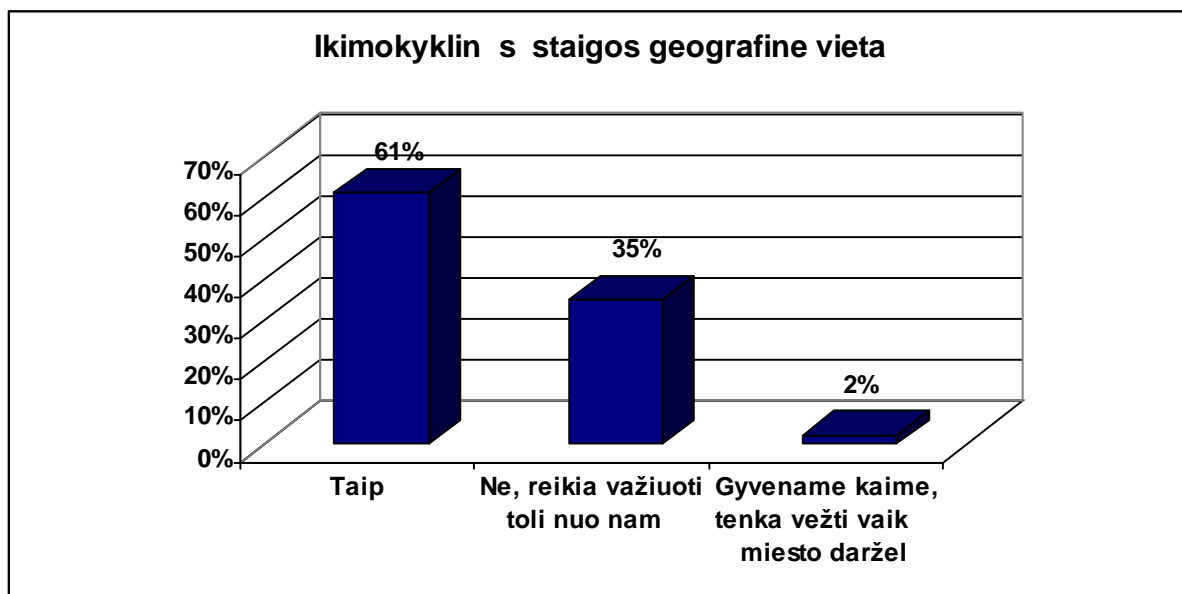
71 % yra gird j apie kyšininkavim tarp ikimokyklini staig ir t v . O tik 29 % pasisak , kad nieko n ra gird j su kyšininkavimu susijusi situacij .. Iš diagramos matyti, kad korupcija yra labai stipriai sišaknijusi ikimokyklin erdv .

24 pav. T v pasiskirstymas pagal j poži r kokybišk paslaug preinamum geresn s materialin s pad ties šeim vaikams, 2010 m.

Atlikus apklausą paaiškėjo, kad materialinis padėtis pasakotv nuomonis turi takos kokybišk paslaug preinamumui. 65 % tv iš dalies sutinka su teiginiu, kad geresnis materialinis padėtis šeim vaikai gauna kokybiškesnes ugdymo paslaugas. 13 % sutinka su šia mintimi, o 22 % mano priešingai.

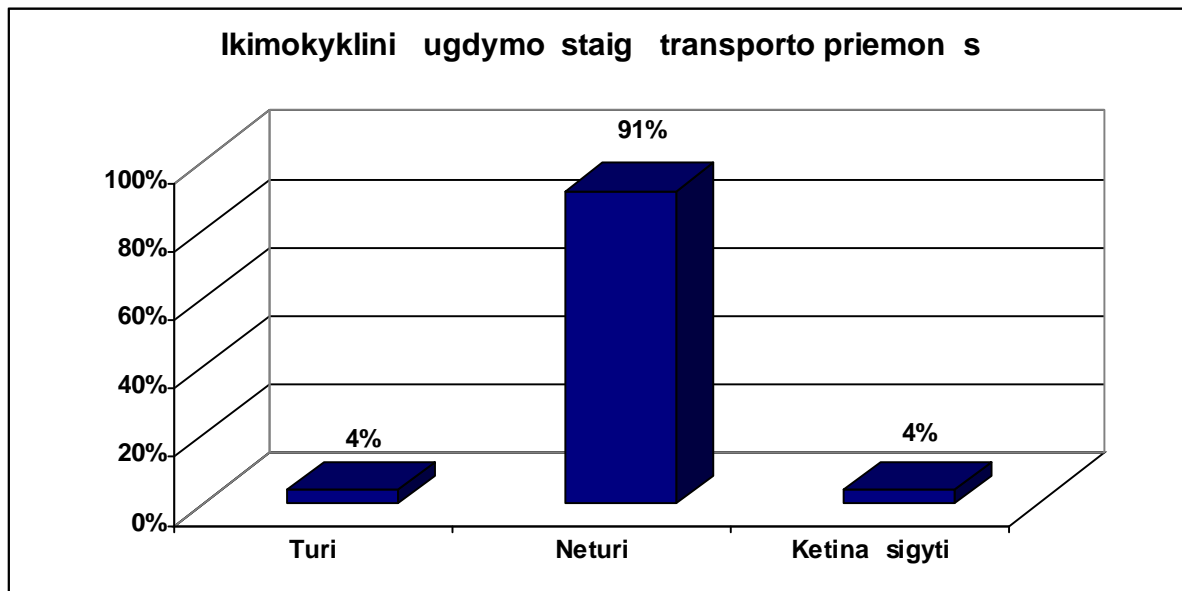
Kokybišk paslaug preinamumas lygoja ne tik materialinį padėtis, bet kaip jau buvo akcentuota anksčiau ir geografinį padėtis, bent kur šeima gyvena, ar mieste, užmiestyje, kaime. Aktualu pažinti, ar vaikai lanko savo rajono ikimokyklinį staigą.

25 pav. Tv pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą ir ikimokyklinį staigos lankymą, 2010 m.

61% tv teig, kad jų vaikai lanko savo rajono ikimokyklinį staigą, tačiau likusi dalis tv, iš kurių 35% lanko ne savo rajono darželį ir tenka važiuoti toli nuo namų, 2% tvams tenka vežti vaikus miesto darželį, nes šeima yra siskurusi kaime.

Gyvenamosios vietos problema tampa labai aktuali, nes vis daugiau šeimų kuriasi už miesto. Tyrimu buvo siekta pasidomėti, ar ikimokyklinis staigos, kuri vartotojais yra apklausiamieji t vaikai, turi transporto priemones, kuri pagalba būtų atvežami vaikai į darželį.

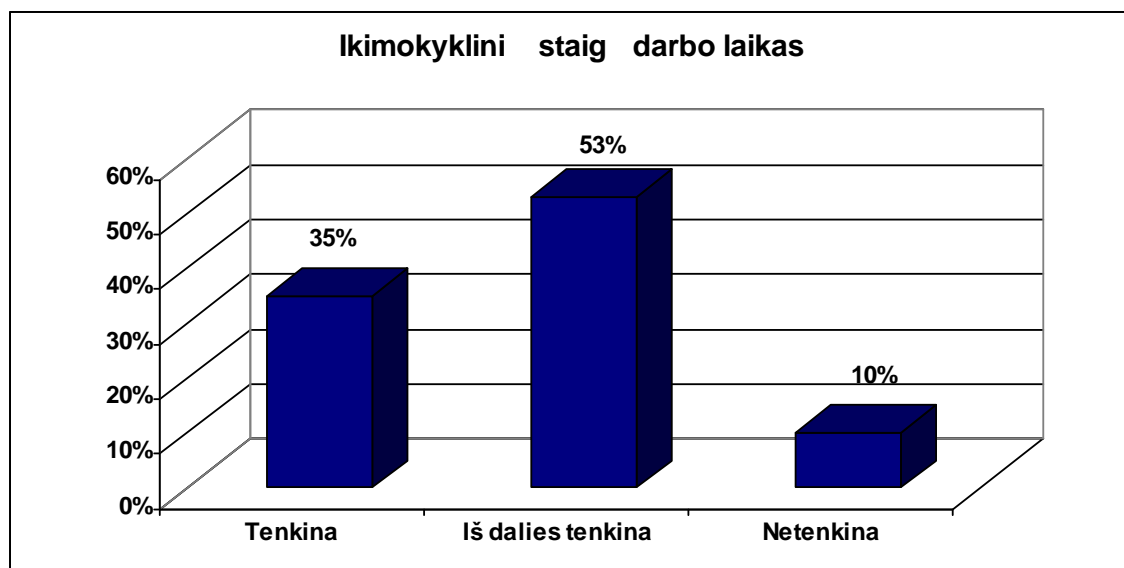

26 pav. T v pasiskirstymas pagal j ikimokyklin s staigos tur jim transporto priemon , 2010 m.

91 % t v pasisak , kad j ikimokyklin s staigos neturi jokios transporto priemon s, 4 % - turi ir tiek pat - 4 % - ketina sigyti. Jeigu ikimokyklin s staigos pasistengt sigyti bent po vien mikroautobusiuk prieinamumo procentas iškarto pakilt virš , nes b t suteikta galimyb atvykti vaikams ir iš tolimesni rajon ar kaim .

Ikimokyklini staig laikas taip pat vienas iš faktori apsprendžian i staigos prieinamum . T v darbo laikas ir darželio laikas gali b ti visiškai nesuderinimas, tokiu atveju t vams tokia ikimokyklin staiga tapt visiškai nepreinama.

Ikimokyklin s ugdymo staigos gal t prašyti paramos iš vairi paramos fond , inicijuoti vairius projektus, paramai gauti. Taip pat perspektyvoje rekomenduotina, susikoperuoti su keliomis ikimokyklin ms staigoms ir sigyti nors vien mikroautobusiuk arba atobus , kuris nors šiek tiek pagerint situacij .

27 pav. T v pasiskirstymas pagal tai, ar juos tenkina ikimokyklini staig darbo laikas, 2010 m.

Pateikus anketoje klausim apie ikimokyklin s staigos darbo laik , išaišk jo, kad 35 % t v darbo laikas yra tinkamas, 53 % tik iš dalies tenkina,o 10 % - netenkina. T vai anketoje paliko tokius pasteb jimus:

- Darbas baigiasi 19h,o vaik reikai pasiimti 17. 30.
- Per vėlai priima vaikus (nuo 7:30min) ir tai auklėtoja dažnai atvyksta 7:45 ko pasekoja, t vėliai v luoja darbus.
- N ra prailginto laiko grupi , o t v darbas prasideda 7-7.30 val. T vai priversti pastoviai v luoti darb , kuo darbdaviai labai nepatenkinti. Tad šiuo metu d l darželio darbo grafiko t vai rizikuoja savo darbo vieta.

Prailgintos grup s b t puiki išeitis ilgiau dirbantiems t vams, kurie nesp ja pasiimti vaik prastu laiku. 46 % apklaust j pasisak , kad j ikimokyklin se staigose veikia prailginto laiko grup s, ta iau 53% pasisak priešingai. Buvo j paprašyta išsakyti priežastis, kod l j manymu n ra toki grupi . Išskirtini tokie atsakymai: tr ksta l š , per mažas vaik kiekis, tam kad orgainizuoti prailginto laiko grup .

Vasaros m nesiai, nors ir atostog laikotarpis, ta iau dauguma t v dirba ir vaikus reikia kažkur palikti. Dauguma darželi nedirba, tod l susiduriama su naujomis problemomis - vasaros metu prasta prieži ra, pastoviai yra atkalbin jama vesti vasar daržel iš pedagog pus s.

EMPIRINIS TYRIMAS: IKIMOKYKLINIS STAIGOS PASLAUG ŠEIMAI IR VAIKUI KOKYBĖS RAIŠKA PRIEINAMUMO PRINCIPU

3.2. Vadov patirties analizė

Ikimokyklinio ugdymo institucijos atlieka svarbų vaidmenį vaikų ugdymo procese. Ikimokyklinio ugdymo institucijos papildo vaikų ugdymą šeimoje, skatina jų socialinį, pažintinį vystymąsi, praturtina vaikų bendravimą su kitais patyrimais, padeda vaikui psichologiškai ir fiziškai pasirengti mokymuisi mokykloje. Todėl kiekvienas ikimokyklinio ugdymo institucijos vadovas turi jaustis atsakingas prieš ugdytiniams tėvams už jiems teikiamą paslaugų kokybę.

9 lentelė

Tiriamųjų (vadovų) charakteristikos

Vadovų amžius							
18 m. – 25 m.		26 m. – 35 m.		36 m. – 45 m.		46 m. – 55 m.	
N	%	N	%	N	%	N	%
0	0	0	0	2	8	11	47
Vadovų išsilavinimas							
Vidurinis		Aukštesnysis		Aukštasis neuniversitetinis		Aukštasis universitetinis	
N	%	N	%	N	%	N	%
0	0	0	0	7	30	16	69
Vadovų pedagoginis stažas							
5 – 10 met		10 – 15 met		15 – 20 met		daugiau nei 20 met	
N	%	N	%	N	%	N	%
0	0	1	4	4	17	18	87
Vadovų vadybinė kategorija							
Be kategorijos		I kategorija		II kategorija		III kategorija	
N	%	N	%	N	%	N	%
8	35	1	4	13	57	1	4

Iš 9 lentelės matyti, kad nebuvo rasta jaun ikimokyklini staig vadov , nuo 18 m. – 25 m. – 0 %, nuo 26 m. – 35 m.- 0 %. 36 m. – 45 met amžiaus vadov pavyko apklausti 8 %, o diži j dal vadov sudar vadovai, kuri amžius yra nuo 46 m. – 55 m. – 47 %.

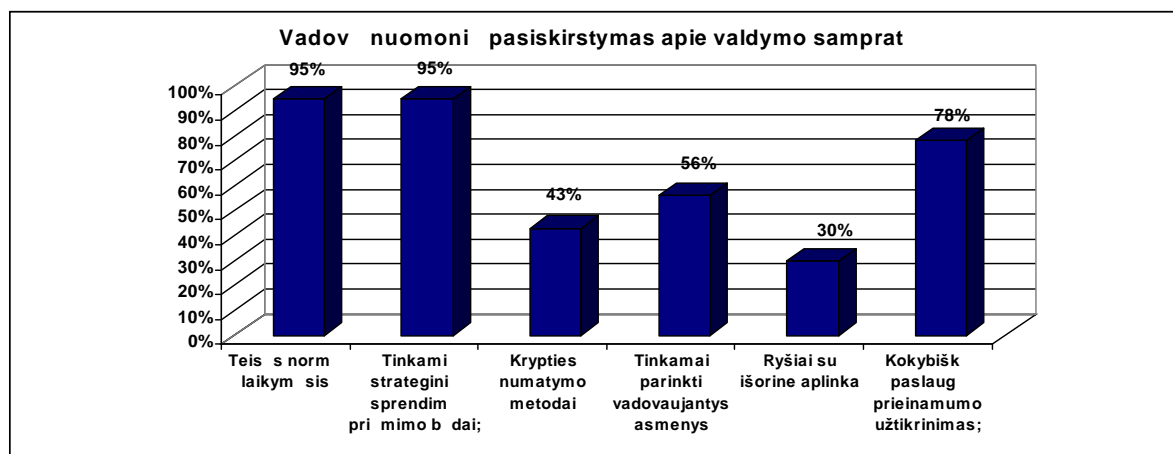
Visi vadovai turi aukšt j neuniversitin (30 %) arba aukšt j universitin išsilavinim (69 %). Tik su viduriniu ar aukštesniu išsimokslinimu nebuvo nei vieno apklausto vadovo.

Kaip ir buvo galima tik tis, sprendžiant iš vadov amžiaus, vadov pedagoginis darbo stažas taip pat nemažas. Didžioji dalis ikimokyklin s staigos vadov turi daugiau nei 20 met pedagoginio darbo staž – 87 %. 15 – 20 met šioje veikloje yra išdirb – 17 % vadov . O mažiausiai – nuo 10 – 15 met tik 1 vadovas. Šis vadovas dar yra jaunas, tod l nieko keista, kad ir darbo stažas dar yra nedidelis. Nuo 5 – 10 met darbin s praktikos nepasisak nei vienas vadovas.

Švietimo staig vadov kvalifikacin s kategorijos rodo j vadybin s kompetencijos lyg ir geb jim vadovauti švietimo staigai. Švietimo vadybinink kvalifikacin s kategorijos Lietuvoje yra trij lygi – I, II ir III. Buvo svarbu išsiaiškinti, b ten koki vadybini kategorij yra apklausiamieji vadovai, nes tyrimo tikslas yra susij s su paslaug kokybe. Savo ruožtu paslaug kokyb s vienas iš formuojan i veiksn i yra vadov kvalifikacija ir kompetencija. Išsiaiškinta, kad be kategorijos vadovais dirba 35 % apklaust j , su I kategorija - 1 vadovas, su II kategorija dirba daugiausia vadov - 57 %, o III kategorij iš vis apklaust j tur jo tik 1 vadovas.

Taigi iš išskirt vadov charakteristik galima teigi, kad didžioji dalis vadov yra išsilavin , kvalifikuoti ir ilgamet pedagoginio darbo patirt turintys specialistai. Visi apklausti vadovai dirba miesto ikimokyklin se ugdymo staigose.

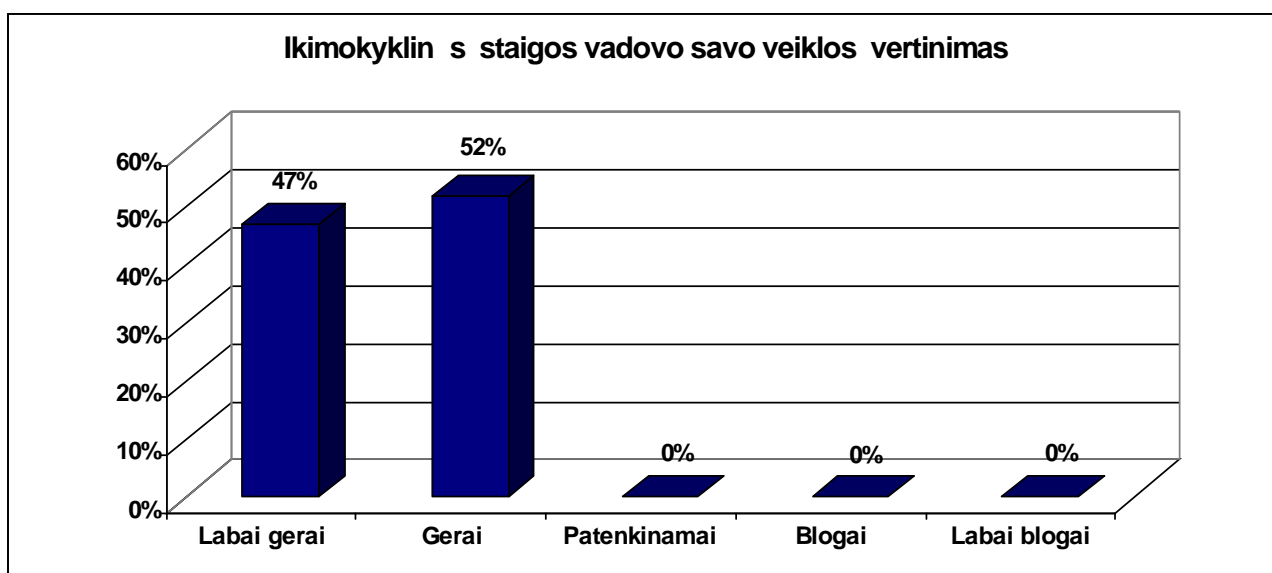
Vis pirma vadov apklausos anketoje buvo pasiteirauta apie tai, kas jiems yra valdymas.

28 pav. Vadov pasiskirstymas pagal tai, kaip jie suvokia valdym , 2010 m.

Ištirta, kad ties dviem valdym apib dinaniais kriterijais atsirado nuomoni sutapimas. Beveik visi (95 %) vadovai mano, kad valdymas, tai teis s norm laikym sis bei tinkami strategini sprendim pri mimos b dai. 78 % mano, kad valdymo s vok eina kokybišk paslaug prieinamumo užtikrinimas. 56 % vadov teigia, kad valdymas, tai tinkamai parinkti vadovaujantys asmenys, 43 % - krypties nustatymo metodai, 30 % - ryšiai su išorine aplinka. Šis klausimas tyrimui buvo naudingas, nes svarbu buvo išsiaiškinti, ar prieinamumo principas bus trauktas gero valdymo s vok . Kaip matome dauguma vadov mano, kad geras valdymas – tai kokybišk paslaug prieinamumo užtikrinimas. Vadovas dalinai yra atsakingas, už ikimokyklini ugdymo paslaug prieinamumo užtikrinim .

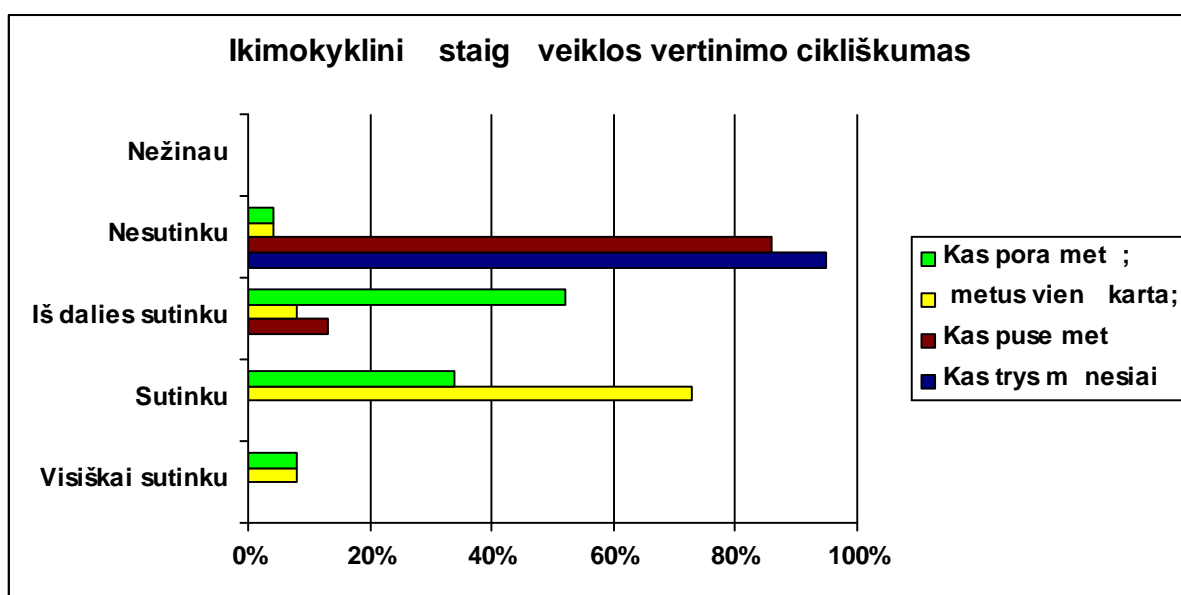
Sav s vertinimas bendr ja prasme – tai individo sav s paties, savo galimybi , savybi ir vietos tarp kit žmoni vertinimas. Nuo jo priklauso santykiai su kitais žmon mis, jo savikritiškumas, reiklumas sau, poži ris savo laim jimus, nes kmes. Sav s vertinimas turi takos žmogaus veiklai ir jo aktyvumui. Buvo paprašyta vadov vertinti savo veikl .

29 pav. Vadov pasiskirstymas pagal tai, kaip jie vertina savo, kaip vadovo veikl , 2010 m.

Po apklausos paaišk jo, kad savo vadovavim ikimokyklinei staigai vertina labai gerai (47 %) arba gerai (52 %). Iš to galime spr sti, kad jie pasitiki savimi, žino savo veiklos tikslus ir kryptingai j siekia. Be abejon s, si vertinimas prasmingas tik tada, jei jis yra pagr stas, objektyvus ir patikimas, tod l privalu remtis vertinimo kriterijais.

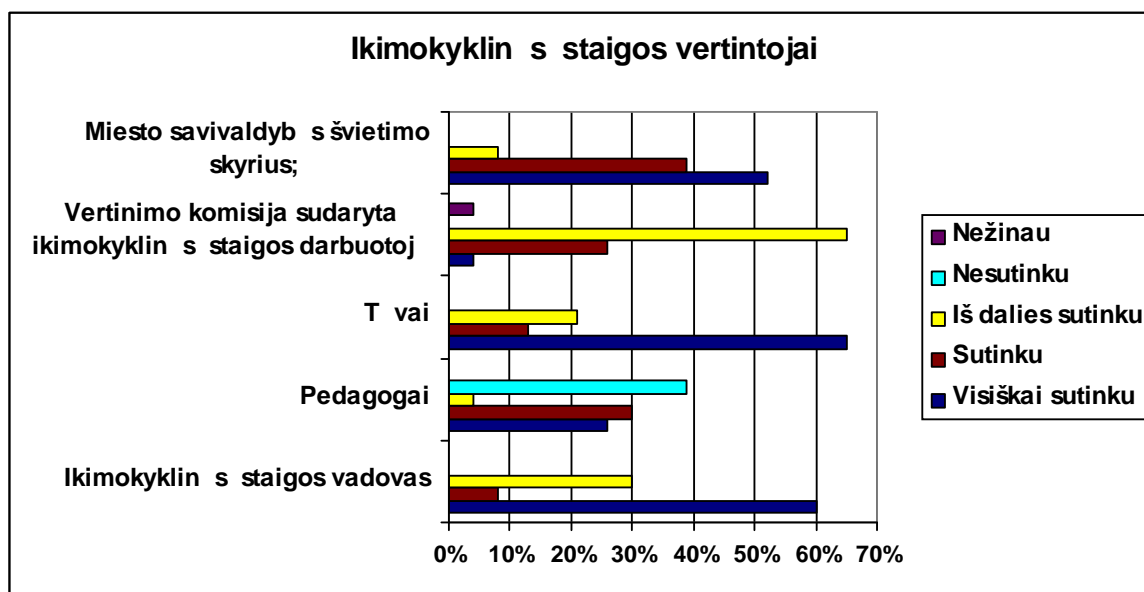
Kalbant apie staigos veiklos s km ir atitikim kokyb s standartams, tai ypatingai yra svarbu jos darbuotoj , vadov veiklos vertinimas. Veiklos vertinimo tikslas – skatinti darbuotojus siekti veiklos s km s ir sukurti papildom prielaid j darbo našumui didinti. Dom tasi vadov , kas kiek laiko, j manymu, tur t b ti atliekamas ikimokyklin s staigos vertinimas.

30 pav. Vadov pasiskirstymas poži riu, kas kiek laiko turi b ti vertinam ikimokyklin s staigos veikla, 2010 m.

Nors veiklos vertinimas ir duoda naudos, ta iau vadovai n ra link , kad j veikla b t dažnai tikrinama. Kad veikla b t vertinama kas tris m nesius nesutinka 95% apklaust j . Tikrinimas kas puse met taip pat daugumai vadov atrodo nereikalingas ir jie su tuo nesutinka (86 %), tik iš dalies su tuom sutinka - 13%. Geriausias variantas, pasak vadov , - tikrinimas metus vien kart (73 %) arba tik kas pora met (34%). Ši atsakym analiz rodo, kad ikimokyklini staig vadovams nelabai patinka b ti stebimiems ir vertinamiems.

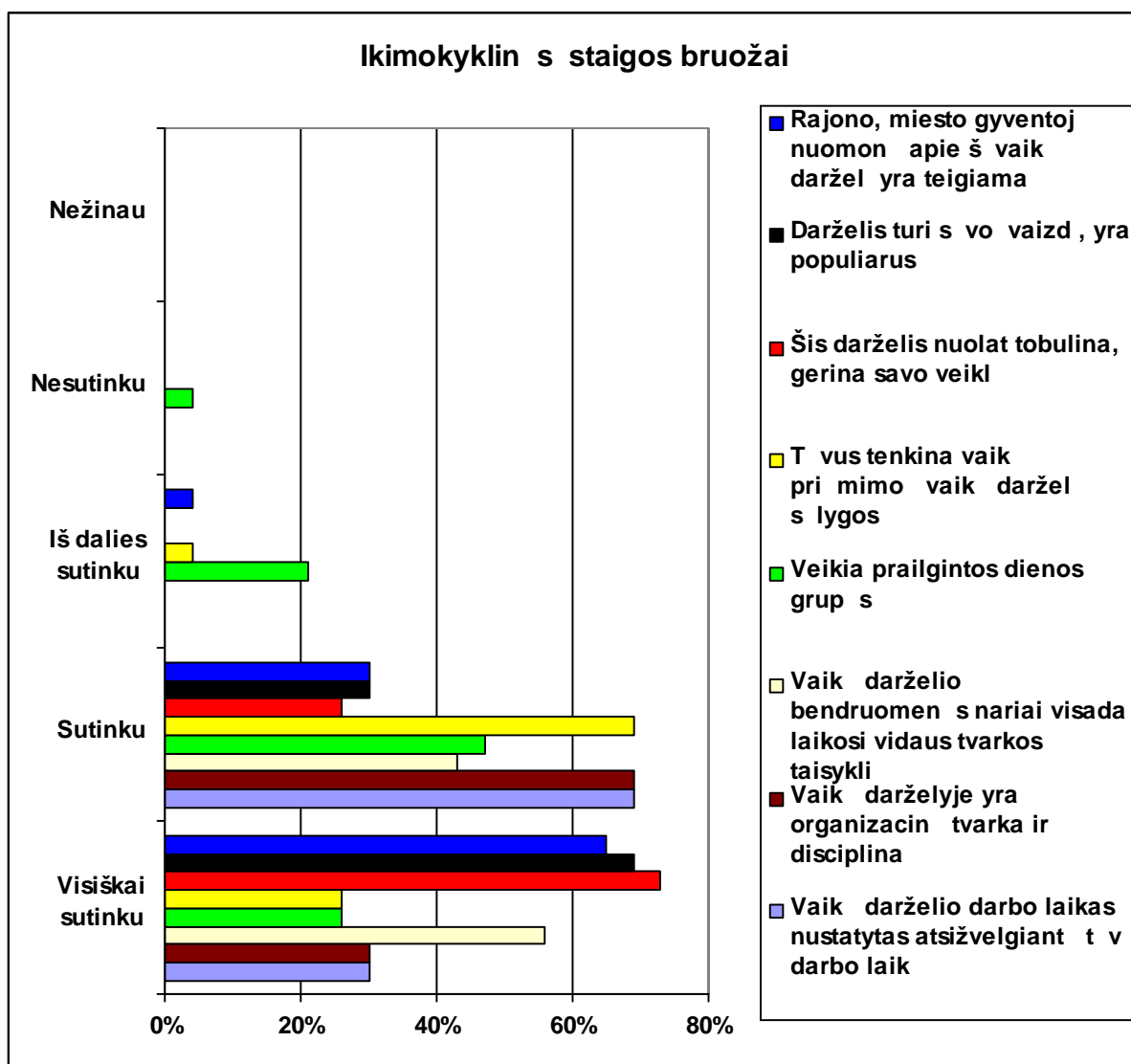
Toliau t siant klausimus apie vertinim buvo siekiama išsiaiškinti, kas geriausiai gali vertinti ikimokyklin s ugdymo staigos veikl .

31 pav. Vadovų pasiskirstymas pagal požiūrius, kas turėtų atlikti ikimokyklinės staigos veiklos vertinimą, 2010 m.

Vadovai visiškai sutinka, kad ikimokyklinės staigos veiklą turėtų vertinti tėvai (65 %) ir pats ikimokyklinės staigos vadovas (60 %) bei miesto savivaldybės švietimo skyrius (52 %). Aktyviai išsiskiria nuomonė, nepageidaujama, kad vertintojais būtų pedagogai. Su tuo nesutinka (39 %). Kad darželio staigą vertintų – vertinimo komisija sudaryta iš ikimokyklinės staigos darbuotojų, tik iš dalies sutinka 65 % vadovų.

Šiandienos ikimokyklinės institucijų veikla išsiplečia tiek turinio, tiek funkcinės prasme: ikimokyklinis ugdymas neatsiejamas nuo globalizacijos proceso visuomenėje, o tai reikalauja naujų ugdymo programų, formų ir metodų, atitinkančių tiek visuomenės, tiek tėvų lūkesčius. Vadovai buvo teirautasi, kas yra būdinga jų vadovaujama ikimokyklinio ugdymo staigai, ar ji atitinka šiuolaikinio ugdymo standartus.

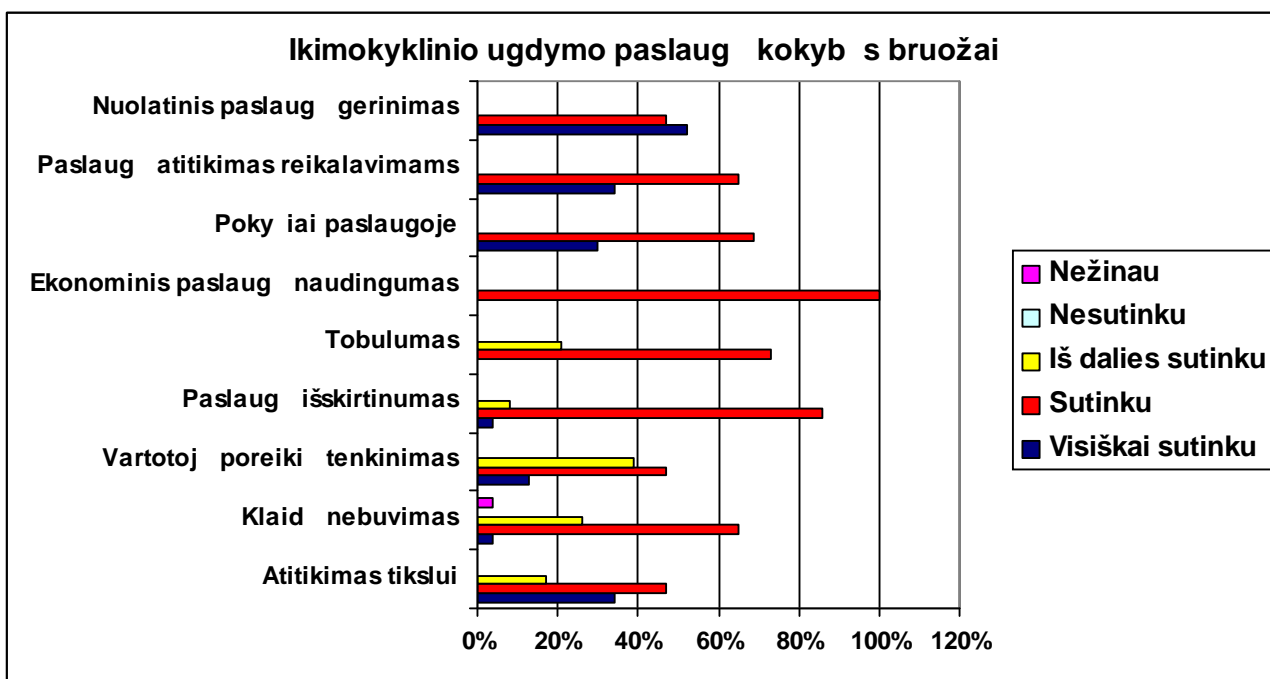

32 pav. Vadovų pasiskirstymas pagal tai, kas būdinga vadovaujama ikimokyklinio ugdymo staigai, 2010 m.

Daugelis vadovų pažymėjo atsakymu, kad ikimokyklinis staiga nuolat tobulina ir gerina savo veiklą, su tuo visiškai sutiko 73%, beveik tiek pat pasisakė už tai, kad darželis turi savo vaizdą ir yra populiarus – 69%, taip suformuojant teigiamą rajono bei miesto gyventojų nuomonę (65%). Šiame klausime išryškėja skirtumas tarp tiriamųjų tėvų ir vadovų atsakymų. Šiame klausime vadovai

sutinka, kad j ikimokyklinei staigai b dinga tai, kad t vus tenkina vaik pri mimo s lygos vaik daržel (69 %). Tai iau kaip anks iau buvo rašyta, daugelis t veli tuom kaip tik yra nepatenkinti. Taipogi vadovai sutinka (47 %), kad j staigai yra b dinga tai, kad pas juos veikia prailgintos dienos grup s. Ikimokyklin s staigos pasižymi orgnizacine tvarka ir disciplina (visiškai sutinka – 30 % sutinka – 69 %). 69 % sutiko, kad j ikimokyklinio ugdymo staigoje darbo laikas nustatytas atsižvelgiant t v darbo laik . Galima daryti išvada, kad šio klausimo analize pasteb ta, tam tikr nesutikim tarp t v ir vadov astakym . T vai sakosi, kad patekti yra labai sunku, darželio darbo laikas nesutampa su t v darbo laiku. O vadovai teigai priešingai. Tik realus situacijos veik jas gali atsakyti, kokia pad tis yra ištikr j . Galima tiesiog daryti išvad , kad vadovas tik darželio nuostatose yra visa tai tvirtin s, kurios tikrame gyvenime nelabai veikia. Šie sp liojimai yra paremti t v nusiskundimais.

Visa vadovo veikla ir darbas turi b ti orientuotas kokybiškos paslaugos suk rim ir teikim jos vartotojui – t veliams ir vaikams. Tyrimu buvo klausama vadov ,kaip jie suvokia kokyb ?

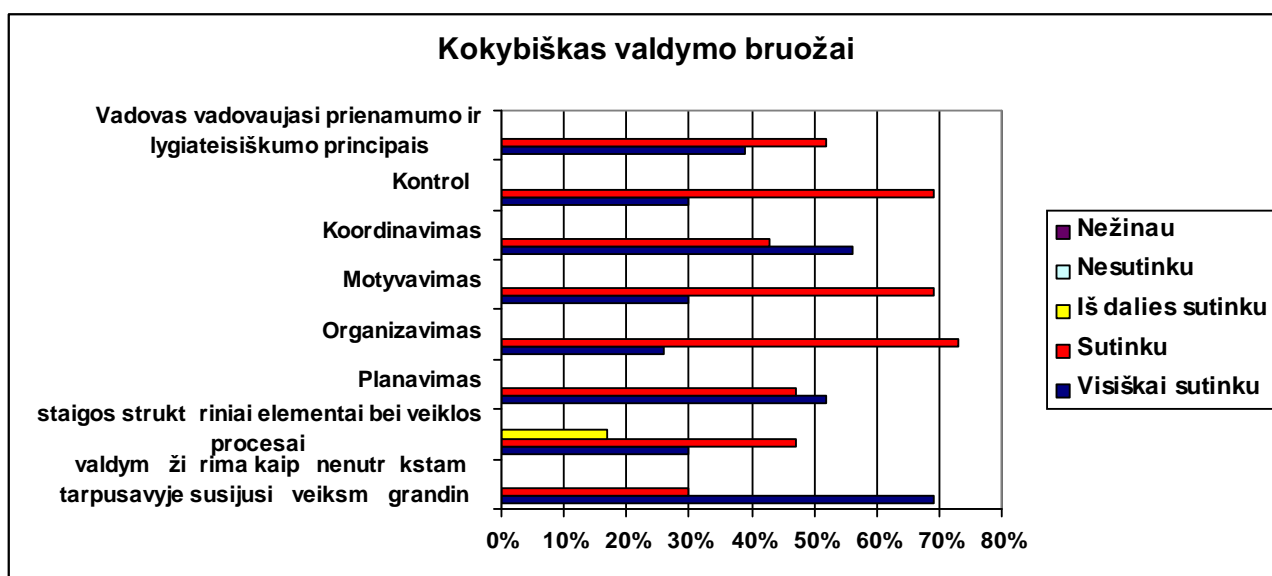

33 pav. Vadov pasiskirstymas pagal tai, kas jiems yra kokyb , 2010 m.

Kalbant apie paslaug kokyb , tai labai bendrai ši savok gal t apibr žti taip - *tai patenkinti ir viršyti kliento l kes iai*. Ikimokyklini staig vadovai kokyb s savok suved ekonomon paslaug naudingum , su tuo sutiko - 100% vadov . Taip pat jiems kokyb asocijuojasi su paslaug išskirtinumu (sutiko - 86%), tobulumu (sutiko - 73%), pokyiais paslaugose (sutiko - 69%).

Mažesnė dalis vadovų, tačiau jie visiškai sutiko, kad nuolatinis paslaugų gerinimas (52%) yra kokybės požymis. Atlikus šio klausimo analizę, akivaizdu, kad vadovai samprotaudami apie kokybės žvelgį jį per materialią prizmą, užmiršdami pagrindinius paslaugų vartotojus – tėvus ir vaikus.

Paslaugų valdymas yra vienas sunkiausiai praktikoje realizuojamų vadybos uždavinių. Kaip valdyti tai, kas labai sunku apibrėžti ir paaiškinti darbuotojams? Kaip pamatuoti paslaugų kokybę? Valdymo uždavinys dar labiau pasunkėja, kuomet reikia išlaikyti vienodai aukštą paslaugų kokybę skirtinguose organizacijos padaliniuose, skirtinguose regionuose. Kadangi dauguma apklaustųjų vadovų yra kvalifikuoti vadybos specialistai, anketoje pateiktas klausimas kaip jie mano, kad vyksta kokybiškas paslaugų valdymas.

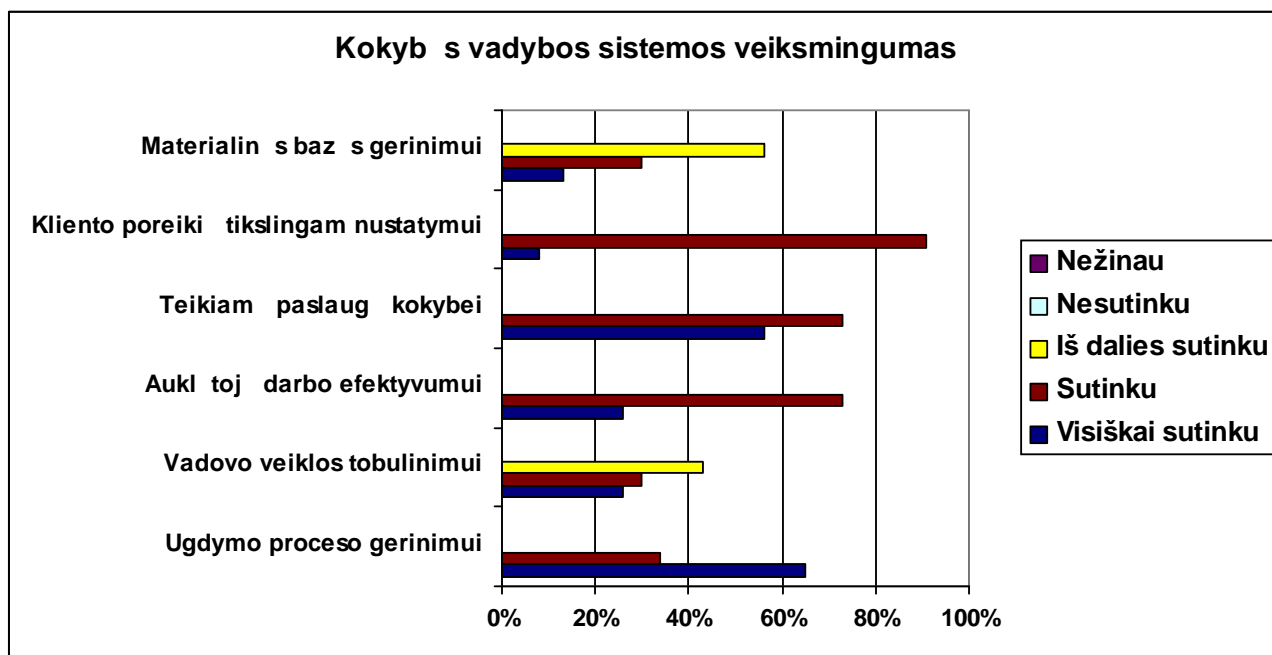
34 pav. Vadovų pasiskirstymas pagal tai, kas jiems yra kokybiškas valdymas, 2010 m.

Iš diagramos vadovai beveik vieningai sutinka, kad kokybiškas valdymas vyks tuomet kai jį žirsime kaip nenutrūkstam tarpusavyje susijusi veiksmų grandinė (visiškai sutinka – 69 %, sutinka – 30 %). Iš pagrindinių vadybos funkcijų, padedančių pasiekti organizacijos tikslus, vadovai labiausiai išskyrė planavimą (visiškai sutiko - 52%, sutiko - 47%), koordinavimą (visiškai sutiko - 56% sutiko - 43%) bei organizavimą (visiškai sutiko - 26%, sutiko - 73%). Ši funkcijų išskyrimas rodo, kad vadovai mąsto ir organizuoja savo veiklą strategiškai. Žvelgiant dar giliau vadybos teoriją, neužtenka vadovui vien žinoti kokybiškos veiklos terminologiją, reikia realiai tai gyvendinti, sukuriant bendrą atsakomybę už kokybę nuo pat organizacijos viršaus iki apašios.

Kokybiškos vadybos sistemos diegimas yra būtinas bet kurioje staigoje, ne išimtis ir ikimokyklinis ugdymo staiga. Kokybiškos vadybos sistema diegiama siekiant gerinti paslaugų kokybę ir

racionaliai naudoti l šas. Efektyviai veikianti kokyb s sistema leidžia taip pat mažinti kaštus, didinti staigos ekonomin stabilum , konkurencingum ir prestiž , išpl sti klient rat , geriau tenkinti aplinkosauginius reikalavimus ir t.t.

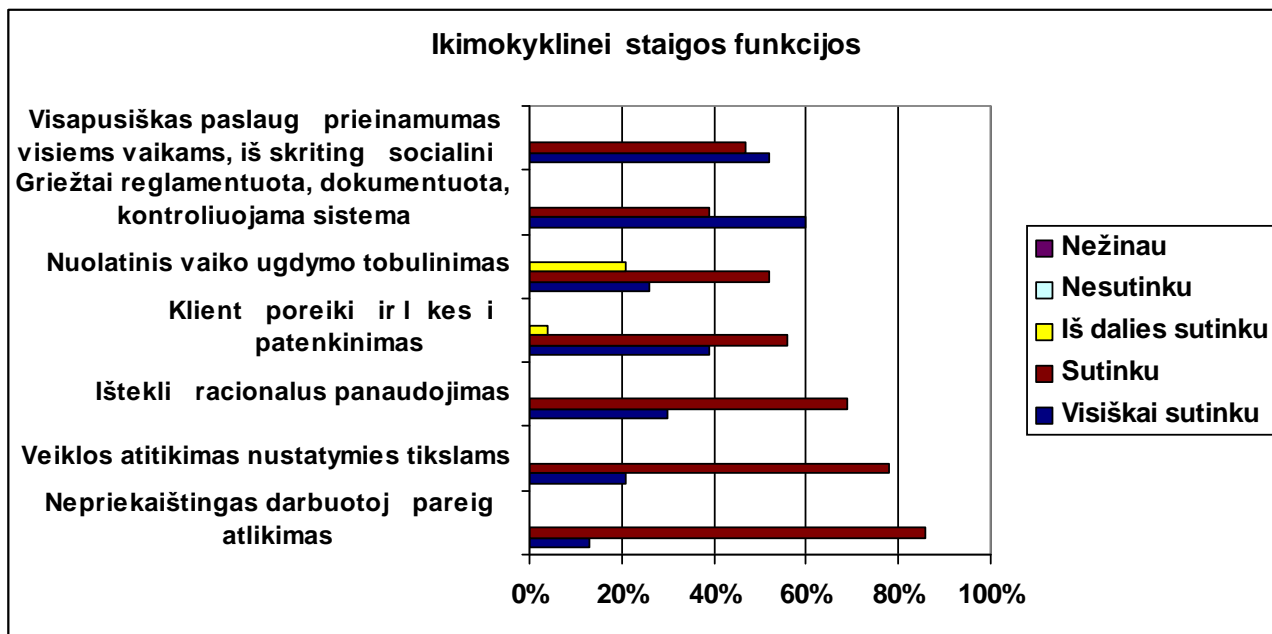
Šiuo tyrimu buvo norima sužinoti, k kokyb s vadybos sistema duoda ugdymo staigos efektyvumui gerinti.

35 pav. Vadov pasiskirstymas pagal požirius kokyb s vadybos sistemos tak ikimokyklinei ugdymo staigai, 2010 m.

Išsiaiškinta vadov nuomon , kad kokyb s vadybos sistema prisideda prie ugdymo proceso gerinimo (visiškai sutinka - 65%, sutinka - 34%), taip pat daro tak teikiam paslaug kokybei (visiškai sutinka - 56%, sutinka - 43%). Daugiausia vadov sutiko su id ja, kad kokyb s vadybos sistema daro ypatinga tak b tent kliento poreiki tikslingam nustatymui (sutiko - 56%). Kaip matyti iš atsakym vadovai puikiai suvokia šios sistemos naud ir tak staigos darbu.

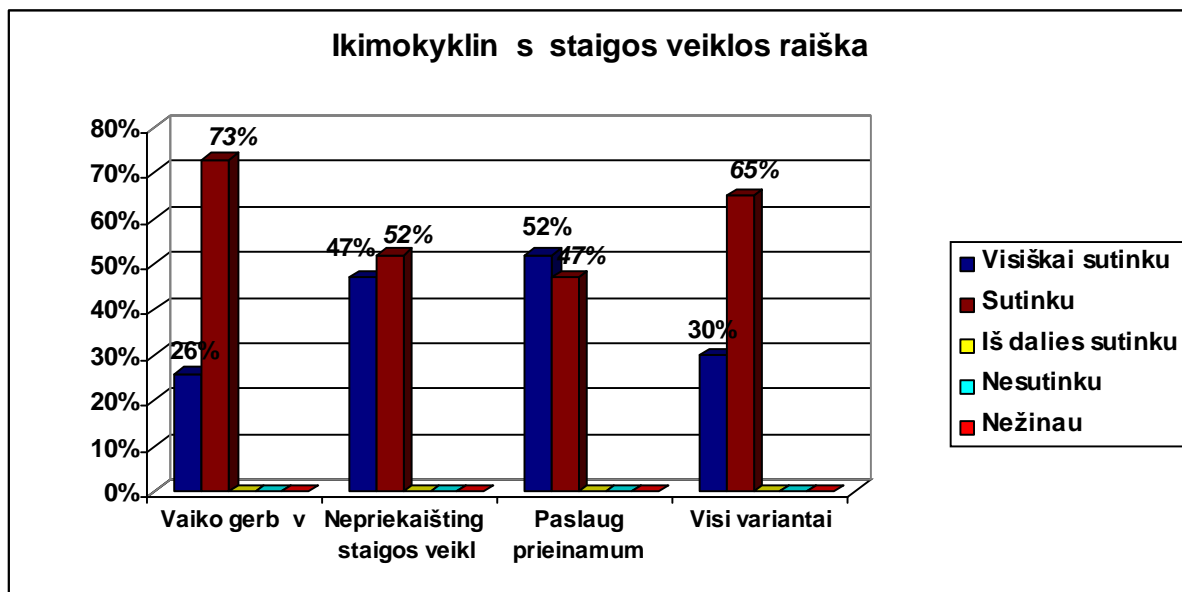
Kiekviena ikimokyklin staiga turi kažkuo išsiskirti, b ti patraukli ir domi t vams. Skirtingumas reikalingas ne tik tam, kad išlikti konkurencingai tarp kit staig , bet ir tam, kad t vams b t galimyb pasirinkti b tent t ikimokyklinio ugdymo staig , kuri jiems atrodo tinkamiausia. Tyrimo anketoje buvo prašoma vadov priskirti savo ikimokyklinei staigai b dingus požymius.

36 pav. Vadov pasiskirstymas pagal tai, kas b dinga j vadovaujamai ikimokyklinio ugdymo staigai, 2010 m.

Kaip buvo min ta anks iau apklaustieji vadovai pasižymi strategiška veikla, taip ir šiame klausime tas pasitvirtina, nes 60 % vadov visiškai sutinka, kad j ikimokyklinei staigai b dinga griežtai reglamentuota, dokumentuota kontroliuojama veikla. 86 % sutiko, kad j darželis pasižymi nepriekaištingu darbuotoj pareig atlikimu, staigos veikla atitinka nustatyts tikslus (sutinka 78 %). Kaip matyti tvarka ir stabilus darbas yra išskeltas prioritetines vietas. Tarkim visapusiškas paslaug prieinamumas visiems vaikams, iš skirting sociali grupi šeim neb ra vienas išskirtinesni staigos bruož (visiškai sutinka - 52%, sutinka - 47%), nuolatinis vaiko ugdymo tobulinimas (visiškai sutinka - 26%, sutinka - 52 % , iš dalies sutinka - 21%). Beveik puse vadov savo darbe vadovaujasi demokratiškumo principais, žino vadybini funkcij sek , atitikim teorij ir j taiko savo praktiniame darbe. Galima daryti prielaid , kad vadovai nors ir strategai, bet grei iau strategai – teoretikai. Jie pirma viet iškelia normatyvinius standartus, pamiršdami pagrind j teikiam paslaug vartotoj – vaik .

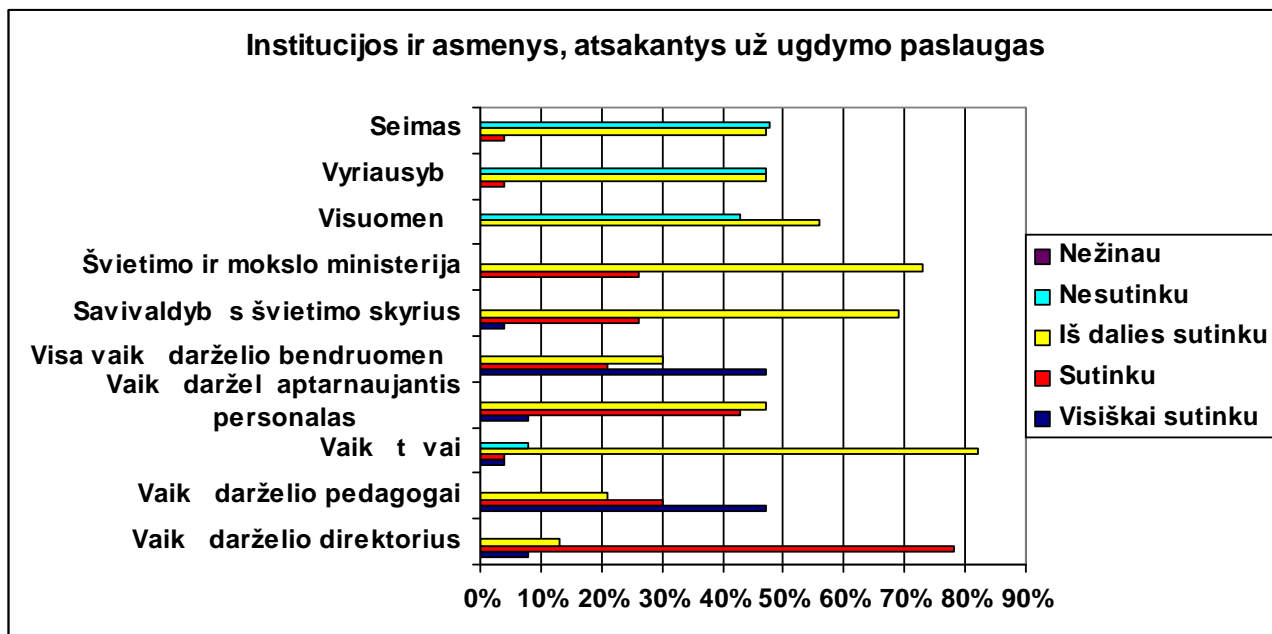
Tikslinga buvo paklausti vadov , kur j manymu, tikslingiausiai turi b ti orientuota ikimokyklin s staigos kokybiška veikla?

37 pav. Vadovų pasiskirstymas pagal požiūrį, kur turėtų būti orientuota ikimokyklinės ugdymo staigos kokybiška veikla, 2010 m.

Daugiausia (sutinka - 73%, visiškai sutinka - 26%) vadovų savo ikimokyklinės staigos kokybišką veiklą siekia orientuoti visų pirmą vaikų gerbimui. Labai panašiai pasiskirstė balsai ir tarp dviejų sekančių kriterijų – neprikaištinga staigos veikla bei paslaugų prieinamumas. Todėl daugelis vadovų pasirinko visus variantus (sutiko - 65%, visiškai sutiko - 30%), kaip tinkamus orientuoti ikimokyklinės staigos kokybiškos veiklos.

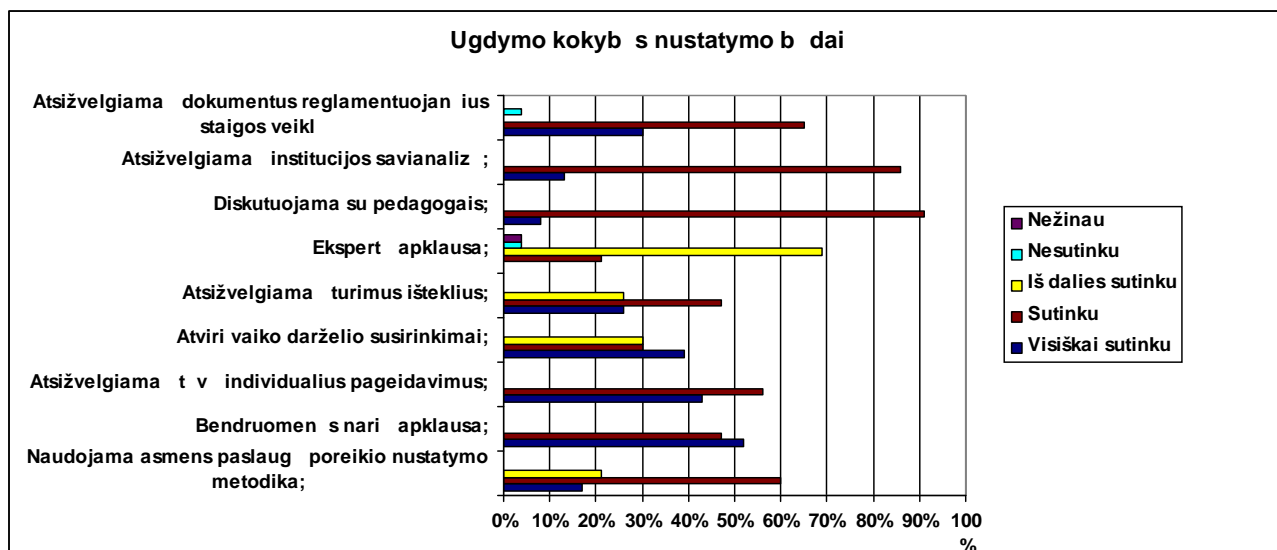
Atsakomybės klausimas taip yra labai svarbus organizacijoje. Ar vienas žmogus turi prisiimti visą atsakomybę, ar jį turi padalinti adekvatai kiekvienam pagal pareigas ir pareigojimus? Tai jau kiekvienos organizacijos vidinės erdvės reikalas.

38 pav. Vadov pasiskirstymas pagal požiūrį, kas turi būti atsakingas už ikimokyklinį ugdymo staig teikimas paslaugas, 2010 m.

Iš grafiko matyti, kad visiškai vadovai sutinka tik su dviem atsakomybėmis, nešiais tai su visa vaik darželio bendruomene (47 %) ir su vaik darželio pedagogais (47 %). Dauguma vadovų mano, kad atsakomybė turi „nešti“ vienas žmogus – ikimokyklinis ugdymo staigos direktorius (sutinka - 78%). 82% apklaustųjų iš dalies sutinka, kad tėvai turi būti prisiimti dalį atsakomybės. Seimui ir vyriausybei vadovai nerinko duoti atsakomybės (nesutiko – 47 %). Toks pats klausimas buvo pateiktas ir tėvams. Pastebimas atsakymų panašumas - tėvai išskiria tris asmenų grupes, kurios turi būti atsakingos už ugdymo paslaugų kokybę, tai vaik darželio direktori (79 %), vaik darželio pedagogai (79 %) ir tėvai (79 %). domus faktas, kad tėvai nevengia uždėti atsakomybę šiek tiek sau, jie suvokia, kad jų dalyvavimas ikimokyklinio ugdymo staig veikloje taipogi prisideda prie kokybiškų ugdymo paslaugų kėrimo.

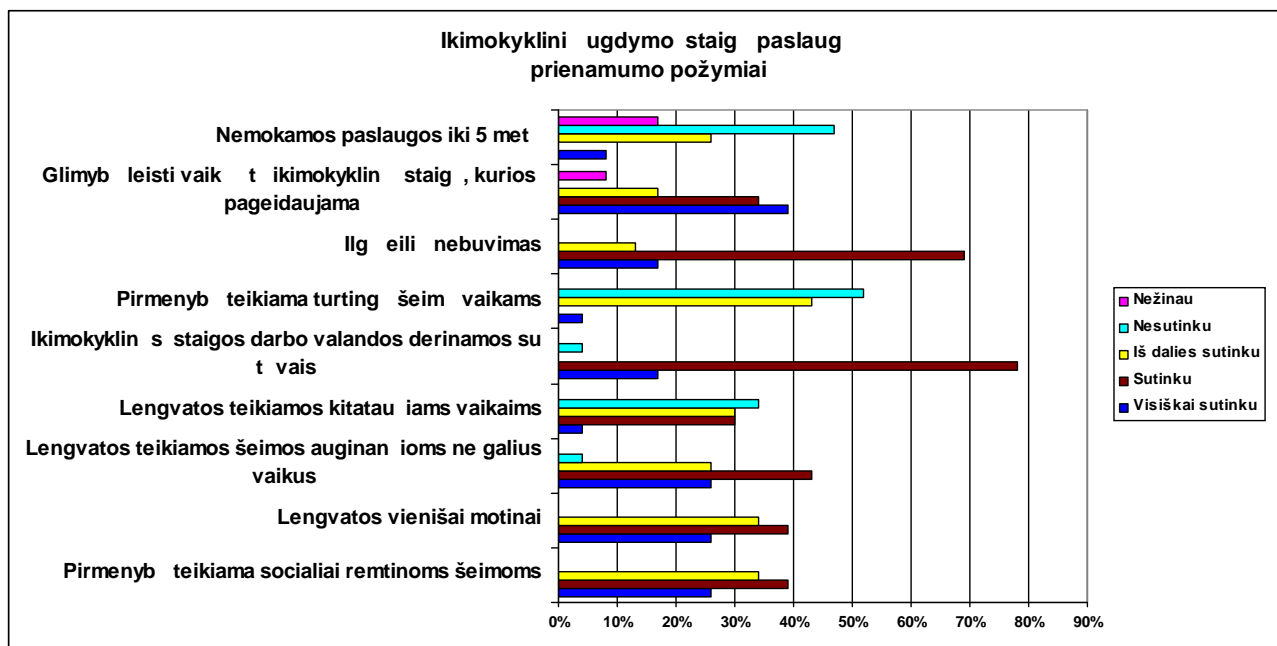
Kuriant demokratinį ir humanistinį vaikų ugdymo modelį, ikimokyklinio ugdymo institucijose itin svarbus tampa paslaugų kokybės valdymas. Vaik darželio bendruomenė yra mikromodelis visuomenės, kurioje siekiama vaikų ugdymo kokybės. Nerai taip paprasta vadovams sukurti ikimokyklinio ugdymo staigos kokybės standartus. Buvo pasiteirauta pagal jie nustato vaikų ugdymo kokybę.

39 pav. Vadov pasiskirstymas pagal k nustato vaik ugdymo kokybę, 2010m.

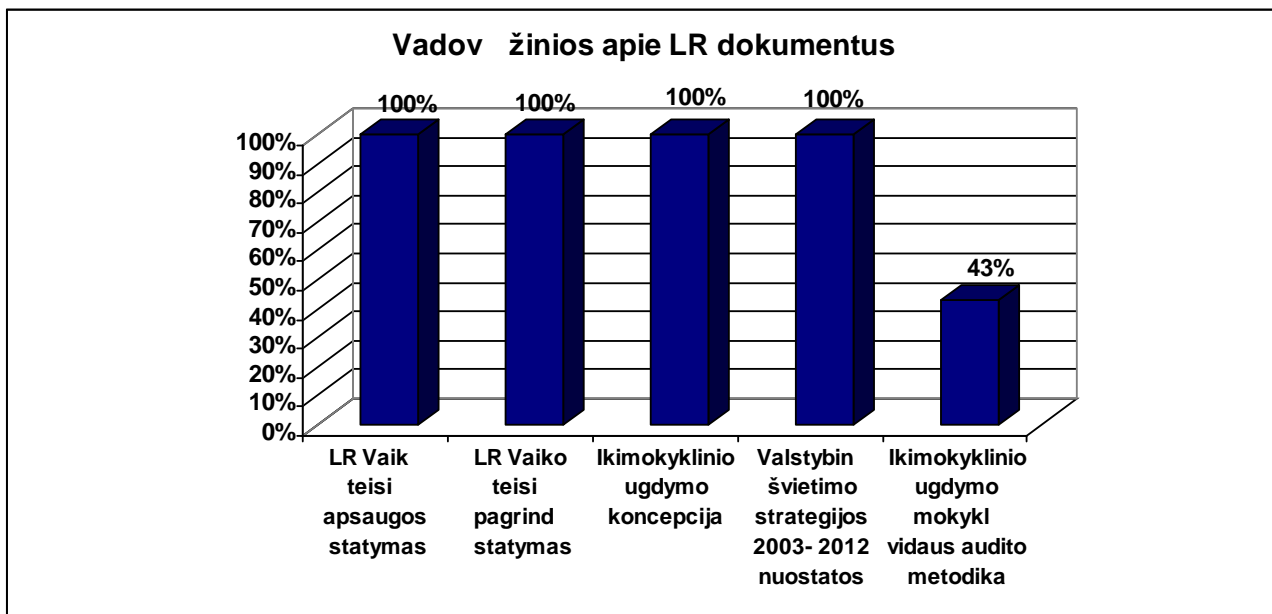
Daugiausia (91 %) vadov sutinka, kad reikia tartis su pedagogais, tai natūralu, nes mokytojai yra tie žmonės, kurie būna arčiau vaiko per visą laiką, kol jis yra ikimokyklinėje staigoje. Todėl pedagogų nuomonė yra labai svarbi. Vadovai atlieka savo institucijos savianalizę, kuria viliu naudojami kurdami kokybišką ugdymą (sutinka- 86%), normatyvinė bazė taip pat yra svarbi, nes visas ikimokyklinis ugdymas visų pirma yra reglamentuotas LR dokumentais, todėl juos atsižvelgti būtina (sutinka – 65 %). 52 % apklaustieji vadovai visiškai sutiko, kad siekiant nustatyti vaiko ugdymo kokybę reikalinga yra ir bendruomenės (jos narių apklausa) bei atsižvelgiama tv individualius pageidavimus (56 %). Pastebėtina, kad vadovai nelabai nori pagalbos pasitelkti ekspertus (iš dalies sutiko - 69%, nesutiko - 4%). Šiuolaikiniame pasaulyje jau daugelis staigosi pasinaudoja ekspertų ir vairių konsultantų pagalba, nes jie gali pasiūlyti optimalius sprendimus vienu ar kitu klausimu. Ikimokyklinės staigos turėtų atsižvelgti tai, nes šioje ugdymo sistemoje kartais sunku išgryninti būtent tai, ko iš tikrųjų reikia, todėl šioje vietoje ekspertų pagalba gali labai stipriai pasitarnauti.

Ikimokyklinio ugdymo prienamumas – tai ne vien staigos, teikiančios ikimokyklinio ugdymo programas, buvimas, bet ir tai, kad ji tenkina vaiko ir šeimos poreikius. Ugdymo programos parinkimas, kuri geriausiai atitiktų vaiko polinkius, tvirtinamus (Šeibokienė, 2007).

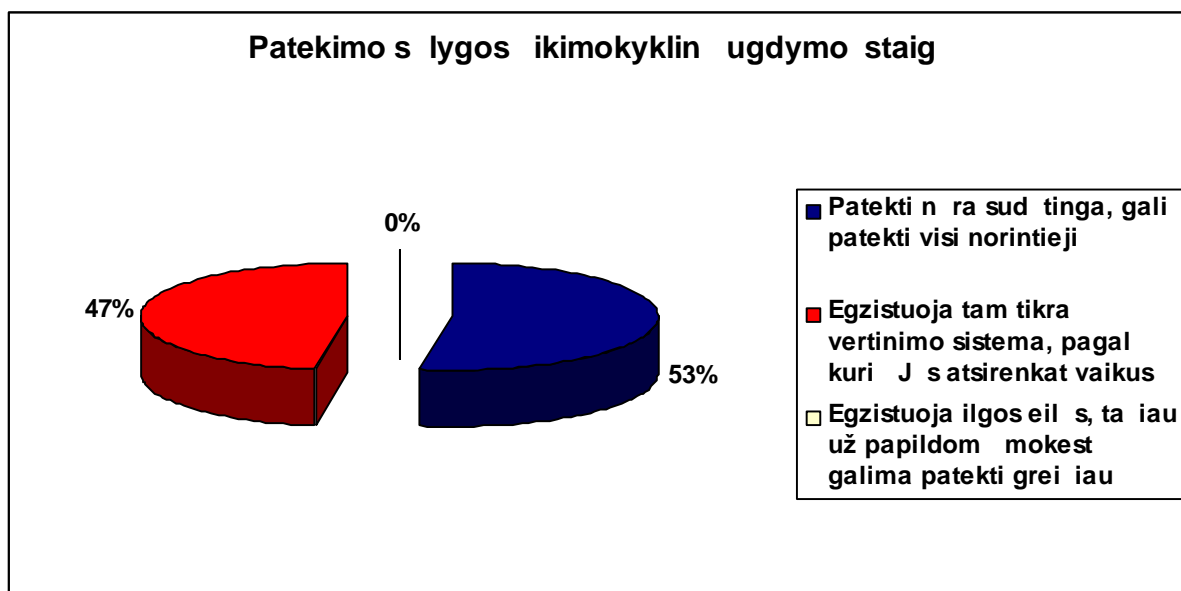
40 pav. Vadovų pasiskirstymas pagal prieinamumo principo suvokimą, 2010 m.

Po apklausos paaiškėjo, kad vadovams prieinamumo principas labiausiai asocijuojasi su ikimokyklinio staigos darbo valandų derinimu su tėvais (sutiko - 78%). Toks pats klausimas buvo pateiktas ir tėvams. Tai šioje vietoje tiek tėvų, tiek vadovų nuomonės sutapo. Kadangi dauguma tėvų daug dirba, jų darbo valandos yra nelankios, darbdaviai nelinkę atsižvelgti ir suteikti lengvatas, tai ikimokyklinio staigos darbo valandų derinimas su tėvų valandomis vaikams labai praverstų. Ilg eilė nebuvimas, pasak anketininkų vadovų apklausos rezultatų, taip pat garantuoja prieinamumo principo užtikrinimą (69%). Pastebima, kad dalis vadovų pažymi, jog pirmenybė gali būti teikiama vaikams iš turtingų šeimų (iš dalies sutinka - 43%). Šis atsakymas rodo, kad egzistuoja tam tikra nelygybė tarp turtingų ir neturtingų šeimų, prieinamumo principo kontekste. Vadovai kaip ir tėvai nesutinka, kad nemokamos paslaugos iki 5 metų vaikams – būtų vienas iš būdų užtikrinti ikimokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumą (nesutinka - 47%). Lengvatų teikimas vienoms mamoms ir socialiai remtinoms šeimoms (visiškai sutinka - 26%, sutinka - 39%, iš dalies sutinka - 34%) susilaukė kaip matyti iš diagramos vienodo vadovų pritarimo. Dar vienas sutapimas su tėvų požiūriu, tai nuomonė apie kitataurius. Jiems vadovai taip pat nerinkę suteikti lygią teisę (nesutinka - 34%). Taigi, prieinamumo principą panašiai suvokia tiek tėvai, tiek vadovai. Prieinamumas pirmiausia yra orientuotas tėvams ir vaikams.

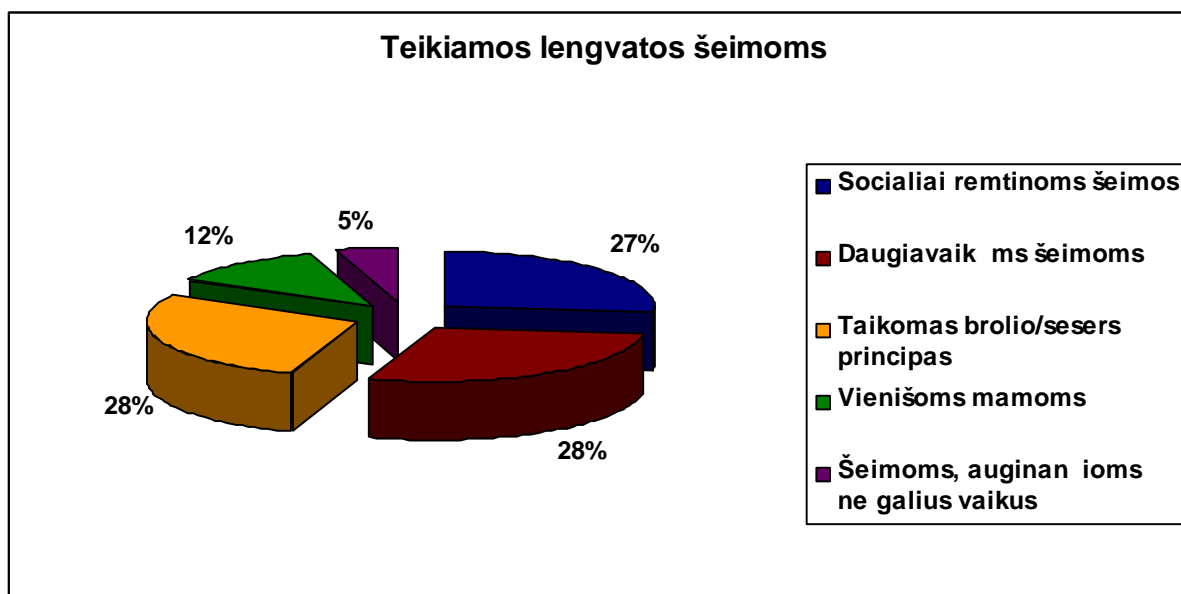
41 pav. Vadov pasiskirstymas pagal požiūrį, kurie LR dokumentai garantuoja kokybišką paslaugą prieinamumą šeimai ir vaikui, 2010 m.

Iš grafiko akivaizdžiai matyti, kad visi (100 %) vadovai mano, kad keturi dokumentai: LR Vaik teisi apsaugos statymas, LR Vaiko teisi pagrind statymas, Ikimokyklinio ugdymo koncepcija, Valstybin švietimo strategijos 2003- 2012 nuostatos garantuoja kokybišką paslaugą prieinamumą šeimai ir vaikui. Mažiau (43 %) taip mano apie Ikimokyklinio ugdymo mokykl vidaus audito metodiką.

42 pav. Vadov pasiskirstymas pagal patekimą į vadovaujamą ikimokyklinio ugdymo staigą, 2010 m.

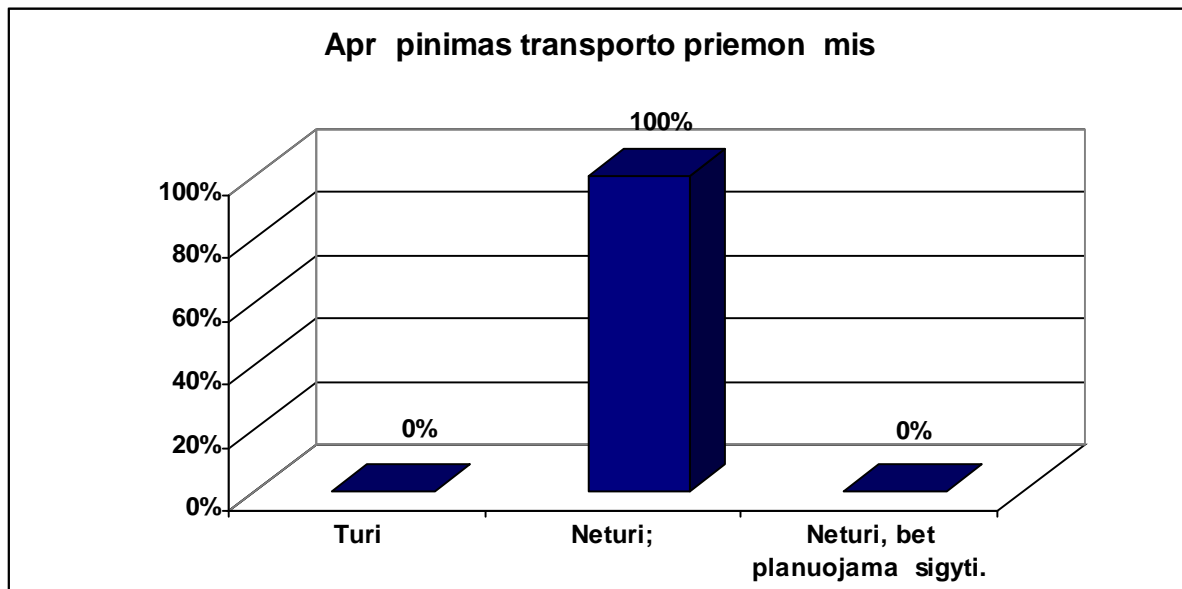
Paklausti vadovai, ar sunku vaikams patekti į vadovaujamą ikimokyklinio ugdymo staigą, buvo pateikti du atsakymai: patekti nėra sudėtinga, gali patekti visi norintieji (53 %) ir egzistuoja tam tikra vertinimo sistema, pagal kurią atrenkami vaikai (47 %). Kaip matyti nemaža dalis taip lengvai nepriima vis norinčių vaikų.

43pav. Vadovų pasiskirstymas pagal į vadovaujamą ikimokyklinio ugdymo staigą teikiamas lengvatas, 2010 m.

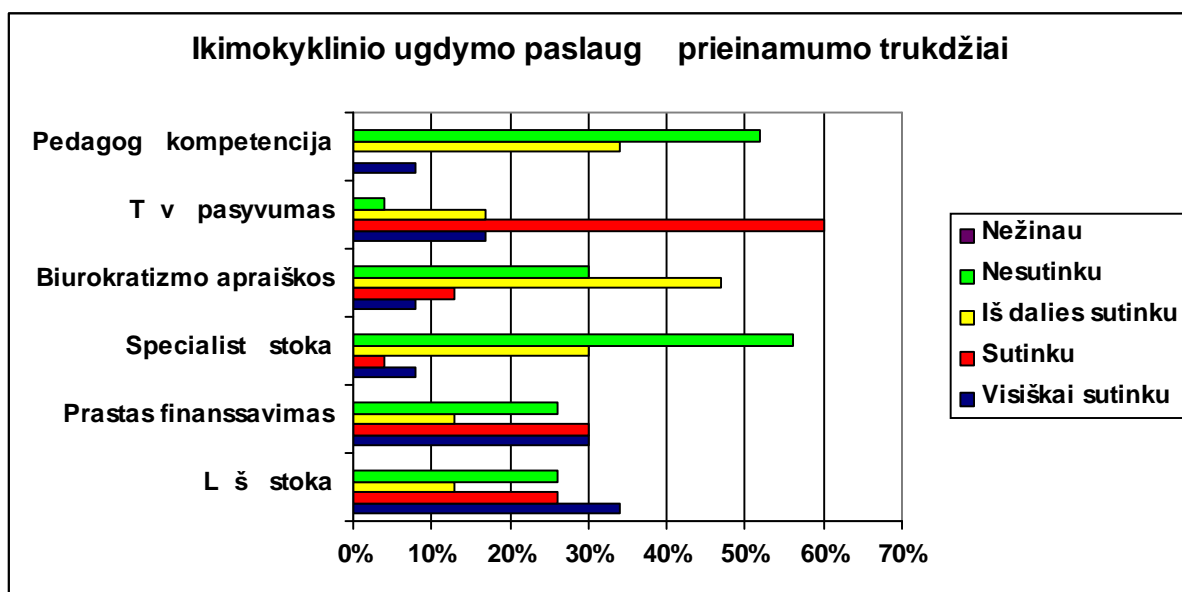
Visi apklausti ikimokyklinio staigų vadovai teikia varias lengvatas: socialiai remtinoms šeimoms (27 %), daugiavaikėms šeimoms (28 %), taikomas brolio/sesers principas (28 %), vienišoms mamoms (12 %), šeimoms auginančioms negalius vaikus (5 %). Ši lengvatų teikimas liudija apie prieinamumo principo gyvendinimą tėvams ir jų vaikams.

Šiandien ikimokyklinio ugdymo paslaugos Lietuvoje yra nevienodai prieinamos miesto ir kaimo gyventojams. Šio prieinamumo padidinti labai paprastas dalykas – transporto priemonių sigyjimas. Pakakt ikimokyklinei staigai sigyti nors vieną mikroatobusiuką, ir jau padidinti galimybes vaikams iš kaimo atvykti į miesto ikimokyklinio staigą, nes tėvai ne visada turi galimybes atvežti vaikus.

44 pav. Vadovų pasiskirstymas pagal jų vadovaujamų ikimokyklinio ugdymo staigų turimą transporto priemonių, 2010 m.

Po apklausos išsiaiškinta, kad nei viena ikimokyklinio ugdymo staiga, kuri vadovai buvo apklausti neturi transporto priemonių. Rekomenduotina sigyti, nes tai tikrai padidintų kaimo, rajonų vaikų galimybes lankyti norimą ugdymo staigą.

45 pav. Vadovų pasiskirstymas pagal požymius, kas trukdo pasiekti didesnę ugdymo paslaugų prieinamumą šeimai ir vaikui, 2010 m.

Užbaigiant anketą, buvo paklausta vadovų, kas jų nuomone, trukdo pasiekti didesnį kokybišką ikimokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumą šeimai ir vaikui. Vadovai pirmą vietą išskiria ir ją pasireiškia jų nuomoni sutapimas, dėl to vertinamas didelio pasyvumo (sutiko - 60%). 47% vadovų iš dalies sutiko, kad visapusišką prieinamumą pasiekti trukdo biurokratizmo apraiškos, specialistų stoka (iš dalies sutiko - 30%), tačiau su tuo nesutiko 56%. Lėšų nepakankamumas (visiškai sutiko - 34%, sutiko - 26% iš dalies sutiko - 13%, nesutiko - 26%). Dauguma (52%) nesutiko su tuo, kad pedagogų kompetencija gali turėti tokios didinant prieinamumą. Tad matyti, kad ties šiuo klausimu pastebima nuodiferencija, tai gali būti dėl to, kad kiekviena ikimokyklinė staiga turi savo skirtingas veiklos kryptis, skirtingas programas, skirtingas problemas, todėl ir prieinamumo užtikrinimui suvokia skirtingai.

Atlikus dvi grupes tyrimų: tėvų ir vadovų anketinis apklausos tyrimas, siekiant išsiaiškinti kokybišką ikimokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumą šeimai ir vaikui, galima teikti rekomendacijas ir pasiūlymus.

11 lentelė

Kokybinis analizė „Tėvų pasiūlymai kokybiškam ugdymo prieinamumui gerinti“

Kategorija	Subkategorija	Pavyzdžiai (iš tėvų pasiūlymų)
1. Palankios sąlygos patekimui	Vaikų atvežimas ikimokyklinio ugdymo staiga	„Sudaryti palankesnes sąlygas greičiau patekti ikimokyklinio ugdymo staiga, pasirūpinti vaikų atvežimu iš tolimesni rajonų ir kaimų“
2. Infrastruktūros gerinimas	Lėšų rekonstrukcijai	„Be to gerinti darželių infrastruktūrą, skirti daugiau lėšų darželių rekonstravimui“ Savivaldybės visai neskiria lėšų darželių rekonstravimui. „...Pvz.: mūsų grupėje šį šaltį žiemą buvo 13C temperatūra. O tai jau neatitinka higienos ir sveikatos reikalavimų...“
3. Tinklo plėtimasis	Ikimokyklinio staigų skaičiaus didinimas	Reikia pastatyti daugiau ikimokyklinio staigų, nes dabartiniu laikotarpiu reikia kelis metus laukti, kad vaikas galėtų patekti užrašytą darželę.

4. Mokesio modelio kaita	Tikslinti mokesti už lankytinas dienas	<p>„...Norečiau, kad mokytis reikėtų tik už lankytas dienas, nesvarbu dėl kokios priežasties vaikas nelankytų darželio. Taip pat ir mokytis vėrejomis būtų skaičiuojamas už tiek dienų, kiek vaikas buvo realiai darželyje.“</p> <p>„Labai jau skirtingai tvarkosi darželių direktoriai su vairiomis papildomomis rinkliavomis ir mokesčiais. Vieni išsiverčia iš to, kokią turi, kiti nuolat prašo teikti finansines pagalbos.“. Reikėtų vesti vienodus mokesčių standartus.</p>
5. Finansinis nesuderinamumas	Paslaugų kaini nebuvimas	<p>„Labai jau skirtingai tvarkosi darželių direktoriai su vairiomis papildomomis rinkliavomis ir mokesčiais. Vieni išsiverčia iš to, kokią turi, kiti nuolat prašo teikti finansines pagalbos.“. Reikėtų vesti vienodus mokesčių standartus.</p>
6. Patekimo palengvinimas	Eili nebuvimas	<p>Imtis realiai priemoni eili mažinimui;</p>
7. Ryši skatinimas	Bendradarbiavimas tarp pedagogų ir tėvų	<p>Skatinti dialogą tarp ikimokyklinės staigos darbuotojų ir tėvų, būriant teikti bendruomenes, atvirai su jais bendraujant per vairius susitikimus.</p>
8. Ugdymo paslaugų plėtimasis	Ikimokyklinės veiklos rėmimo išplėtimasis	<p>Siūlytina, kad pedagogai - auklėtojai labiau domėtųsi vairiomis rankdarbių technikomis ir mėgintų išbandyti tai su vaikais, skatintų vaikų rybiškumą bei organizuotų daugiau kolektyvini žaidimų lauke.</p>

12 lentelė

Kokybinis analizė „Tėvų pasiūlymai ikimokyklinio ugdymo sistemos kokybei tobulinimui“

Kategorija	Subkategorija	Pavyzdžiai (iš tėvų pasiūlymų)
1. Ugdymo sistemos pertvarkymas	Daugiau pritaikyti vaiko poreikiams visa ugdymo sistem	<i>Gerinti ugdymo turinį pagal realius vaikų poreikius, o ne pagal bendrus ugdymo standartus.</i>
2. Grupių pertvarkymas	Keisti lopšelių sistem	<i>Mažinti vaikų skaižį grupėse; Lopšeliuose ne daugiau 8-i vaikų, darželio grupėse ne daugiau 12-os; Išskirti vyresnius ir mažesnius grupes ir mažesnius (1-2 metų vaikų) grupėse viena auklėtoja turinti rėmėtojus nedaugiau kaip 3-4 vaikais, tegul ir už didesnius tėvų mokėst. Vyresni vaikų grupės kurti mišraus amžiaus, neišskiriant brolių ir seserų.</i>
3. Kompetencijos tobulinimas	Ikimokyklinio ugdymo staigų darbuotojų kvalifikacijos didinimas	<i>Kelti pedagogų kvalifikaciją; Darbuotojams privaloma nuolat atnaujinti žinias apie vaikų ugdymą ir jų psichologiją, raidą ir pan. Apmokyti juos padėti tėvams pradiniuose etapuose: pradedus lankyti staigą, kad būtų kuo lengvesnis adaptacijos periodas.</i>
4. Biurokratizmo šalinimas	Administravimo sistemos pertvarkymas	<i>„...mažinti administravimo išlaidas, o sutaupytas lėšas skirti ugdymo procesui. Pvz. mūsų darželyje tik šešios grupės, bet administraciją sudaro direktorė, pavadootoja, kvedė ir t.t...“</i>
5. Naujos ugdymo institucijos	Valstybinis ikimokyklinio staigų papildymas privačiomis.	<i>Ugdymo sistema patobulėtų jei būtų sukurti dienos centrai; Skatinti privačią ugdymo staigų steigimą.</i>
6. Paslaugų prieinamumo šeimai	Naujų prieinamumo priemonių	<i>Keisti registracijos darželį</i>

ir vaikui gerinimas	sukrimas	tvark ; Prailginti grupių rimas; Transporto priemonių sigyjimas;
---------------------	----------	---

Šiuose pasiūlymuose atsispindi visa t v anketin apklausa: kokios yra pagrindinės t v problemos, l kesiai, kaip jie suvokia kokybiškas paslaugas ir j prieinamumą kiekvienai šeimai ir vaikui, nežinti, koks jos materialinis - socialinis statusas, šeimyninis padėtis ir gyvenamoji vieta. Visiems turėtų būti lygios galimybės suteikti vaikui kokybišką ugdymą, kuris nėra tam tikras momentinis rezultatas – tai kruopštus pasirengimas tapti socialiu asmeniu ir s kmingai mokytis sekantiose grandyse, šiuo atveju mokykloje. Todėl už šį procesą turi būti atsakingi ir t vai ir ikimokyklinio ugdymo staig darbuotojai bei vadovai.

Apibendrinant vadov apklausos rezultatus, galima daryti pastebėjimus ir rekomendacijas. Nors vadovai yra puikūs vadybininkai, strategai, puikiai suvokia vadybinės organizacijos funkcijas, akcentuoja j taikymą, tačiau nenaudoja j kokybišką ugdymo paslaugų prieinamumo šeimai ir vaikui didinimui. Organizacijos, staigos tikslai, gera reputacija ir vaizdis šeimai ir vaikui nustumia antrą planą. Uždedant visą atsakomybę už kokybišką paslaugų prieinamumą trūkum paprasčiausiai t v pasyvumui vaiko ugdymo procese. Yra pamirštama, kad geras vadybininkas, šiuo atveju ikimokyklinio staigos vadovas privalo sukurti socialinius tinklus ir dialogą tarp ugdymo bendruomenės ir šeimos. Vadovai turi pirmi imtis iniciatyvos tai daryti, nes reikia neužmiršti, kad t vai yra paslaugos vartotojai, klientai, pirkėjai. Skiriasi vadov ir t v dabartinis ugdymo sistemos suvokimas – t vai žvelgia nemažą kiekį problemų ir trikdžių, siūlo savo pasiūlymus, kai tuo tarpu vadovai dideli sunkumai ne žvelgia ir pateikia optimistinį ugdymo sistemos vaizdą, taip nesusikurdami sau problemų ir nepalankių situacijų. Paprastas problemų sprendimas – transporto priemonių sigyjimas, labai pagerint prieinamumo situaciją. Tokie problemų sprendimai turi būti b tina traukti ateinančias ikimokyklinio ugdymo staig vadov darbotvarkes, norint sulaukti mažiau t v nusiskundimų.

Rekomendacijos. Darbo autorė siūlytina Lietuvos ikimokyklinio mokslo ugdymo staigoms pasiremti gerą užsienio valstybi patirtimi. Užsienyje, ikimokyklinis ugdymas yra orientuotas du pagrindinius dalykus paslaugų kokybę ir j prieinamumą. Deja, Lietuvoje nors ir stengiamas užtikrinti kokybiškas ugdymo paslaugas, vadovaujamosi naujosios viešosios vadybos principais, tačiau šios paslaugos nėra prieinamos šeimai ir vaikui. Užsienyje prieinamumo politikai daug dėmesio skiria valstybėms. Be to, tai yra gyvendinama per valstybės finansavimo sistemą, nes ikimokyklinis ugdymas yra nemokamas, arba

dalinai mokamas, o sunkiai materialiai besiverianioms šeimoms yra suteikiamos lengvatos, dotacijos. Lietuvoje šito pasisgenda. Vis pirma miest savivaldybės turėtų skirti vaikų ugdymo sistemai daugiau dėmesio, organizuojant miesto biudžetą rekomenduotina skirti daugiau lėšų. Taip pat ikimokykliniai staig vadovai turi atkreipti dėmesį į inovacijas ir laisvesnį valdymą. Tiek Italijos, tiek JAV ir Didžiosios Britanijos ugdymo sistemos yra orientuotos liberali tvarka ir naujoves, garantuojant visišką tėvų pasitenkinimą. Lietuvai reikėtų pasisemti patirties iš tokių šalių, nors šalyje ir stengiamasi modernizuoti ikimokyklinio ugdymo sistemą, tačiau darželiai vis dar yra „sustabarę“, vadovaujasi senais iš sovietmečio paveldais ugdymo standartais ir šablonais, priimtą statymą gana neužtikrina problemų sprendimais. Užsienio valstybėse yra labai išplėtotą informacijos mainų, bendradarbiavimo sistema tarp pedagogų ir tėvų, Lietuvai taip pat reikėtų atkreipti dėmesį, mginant išplėtoti elektroninę komunikaciją.

IŠVADOS

Atlikus mokslinį šaltinių analizę ir apibendrinus atlikto tyrimo rezultatus, galima daryti tokias išvadas: **Ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės mokslinis pagrindimas.** Ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės prieinamumo šeimai ir vaikui problema šiandienos švietimo vadybos moksle ir ugdymo praktikoje dažnai yra gvildinama ir yra pakankamai reikšminga praktiškai modernizuojant ir konstruojant ugdymo turinį. Apžvelgus šiuolaikinę ugdymo sistemą, akivaizdi ir aktuali šeimai ir vaikui teikiama socialinė ir ugdymo paslaugų vairovės bei prieinamumo problema. Šeimoms socialiniai užsakymai atliepiami nepakankamai, vaikams biologiniai, kultūriniai, materialiniai ir kiti poreikiai tenkinami iš dalies. Kolkas šeimos politika kuriama nenuosekliai, dažnai nesiremiant net turimomis parengtomis strateginėmis nuostatomis. Visuotinė kokybės vadybos teorija turi pasitarnauti kokybiškam ugdymo paslaugų prieinamumo šeimai ir vaikui didinimui.

Ikimokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumo šeimai ir vaikui ypatumai. Pagrindinės problemos kokybiškose paslaugų prieinamumo kontekste yra ikimokyklinio ugdymo staigskai mažėjimas, ikimokyklinio ugdymo nepakankamas prieinamumas kaime ir priemiesčiuose, valstybės finansinės paramos stoka vaikų darželiams, pedagoginės psichologinės pagalbos, specialistų stoka ikimokyklinio ugdymo staigose, socialinė atskirtis patiriančių šeimoms ikimokyklinio amžiaus vaikų priežiūros ir ikimokyklinio ugdymo prieinamumo problema, specialieji poreikiai ikimokyklinio amžiaus vaikams mažėjimas ir jų poreikių tenkinimas, galiausiai trūksta konstruktyvaus dialogo tarp tėvų ir ikimokyklinių staigų darbuotojų. Šios problemos gali būti sprestos pasitelkiant naują liberalią šiuolaikinio ugdymo filosofiją, kuri yra paremta paslaugų kokybės valdymo sistema. Rekomenduotina taip pat pasiremti užsienio valstybių gerąja patirtimi, kur egzistuoja ne tik tik platus ikimokyklinis staigų tinklas, bet ir optimalus lengvųjų paketas tėvams.

Tėvų žinios apie kokybę, ikimokyklinio ugdymo kokybiškas paslaugas. Tėvų kokybės suvokimas, orientuojasi labiausiai paslaugų gerinimui. Ugdytiniai tėvai ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę ir skirtingo vaiko ugdymosi sampratę sieja vaiko gerove ir kokybiškose paslaugų prieinamumu. Tėvai išskyrė tris asmenų grupes, kurios turėtų būti atsakingos už ugdymo paslaugų kokybę, tai vaikų darželio direktorius, vaikų darželio pedagogai ir patys tėvai, taip parodydami, kad atsakomybę turi būti pasidalinama, taip skatinant ikimokyklinių staigų ir šeimos narių tarpusavio bendradarbiavimą. Pagrindiniai kriterijai, kuriais remiantis renkama ikimokyklinė staiga, tėvų nuomone yra vaiko priežiūra ir teikiama paslaugų kokybė. Tėvai prieš tapdami ikimokyklinių ugdymo staigų vartotojais apsvaisto vairias galimybes ir vairius faktorius.

Ikimokyklinio ugdymo problematika; ar tai, kaip paslaugos vartotojai gauna kokybiškas paslaugas? Dauguma tiktai pritaria nuomonei, kad vaiko pasiekimams turi tokos papildomos tiktai mokėtis už ugdymą. Galima teigti, kad tokie tiktai atitinka tradicinio paslaugos vartotojo tipą, kuris orientuojasi į prekiškus ženklus pagal procesą „kaina- kokybė“, todėl jautriai reaguoja į kainų didėjimą. Labai gerai savo ikimokyklinio staigos vadovus vertino tik nedidelis dalis tiktai. Tai rodo, kad jie nėra patenkinti ikimokyklinio staigos vadovų darbu.

Kokybišką ikimokyklinio ugdymo paslaugą prieinamumas. Problemos yra neišvengiamas dalykas, prieš patenkant ikimokyklinio ugdymo staigai. Su jomis susiduria daug tiktai, kuriems prieinamumas visų pirma asocijuojasi su galimybe leisti vaiką, bent jau ikimokyklinio staigą, kurios labiausiai pageidaujama bei ilgą eilę nebuvimas. Nes dauguma vaikų nelanko pageidautos ikimokyklinio staigos dėl ilgą eilę. Tai neigiamai vertinama idėjimą suteikti turtingą šeimai ir kitatai idėjimą vaikams lygias galimybes, ir galimybę didesni šeimai vaiką galimybę pateikti ikimokyklinio ugdymo staigą nesieja su prieinamumo slykoma.

Kokybišką ikimokyklinio ugdymo paslaugą prieinamumo valdymo slykygos ir trukdžiai. Tai vams yra labai svarbi geografinė ikimokyklinio staigos vieta, kuo arčiau namų, tuo geriau. Konstatuota, kad trūksta: transporto priemonių, suderinamesnio darbo laiko, prailgintą laiko grupių bei veikiančių darželių vasaros atostogų metu.

Valdymo ir vadovo koncepcijos slykybų apibūdinimas. Vadovai mano, kad valdymas, tai teis slykybų normų laikymasis bei tinkami strateginiai sprendimai. Vadovai savo vadovavimą vertina labai gerai arba gerai. Toks vertinimas nebuvo būdingas tiktai vams. Vadovai beveik vieningai sutinka, kad kokybiškas valdymas vyks tuomet kai jį žiūrisime kaip nenutrūkstamą tarpusavyje susijusių veiksmų grandinę. Nors veiklos vertinimas ir duoda naudos, tačiau vadovai nėra linkę, kad jį veikla būtų dažnai tikrinama.

Ikimokyklinio staigos kokybės požymiai. Daugelis vadovų mano, kad ikimokyklinio staiga nuolat tobulina ir gerina savo veiklą, jį darželis turi gerą vaizdą ir yra populiarus, patekimo slykygos nėra sudėtingos. Tačiau priešingai tiktai atsakymai byloja, kad kit . Galima tiesiog daryti išvadą, kad vadovas tik darželio nuostatose yra visa tai tvirtinantis, kurios tikrame gyvenime nelabai veikia. Ikimokyklinio staigos vadovai kokybės slykybų suveda ekonomon paslaugų naudingumą. Taip pat jiems kokybė asocijuojasi su paslaugų išskirtinumu bei tobulumu. Akivaizdu, kad vadovai samprotaudami apie kokybės žvelgia į per materialią prizmą, užmirštant pagrindinius paslaugos vartotojus – tiktai vus ir vaikus.

Ikimokyklinis ugdymas ir valdymo kokybės sistemos diegimas. Vadovai puikiai suvokia kokybės vadybos sistemos naudą, sutikdami, kad ši sistema prisideda prie ugdymo proceso gerinimo. Jie savo darbe vadovaujasi demokratiškumo principais, žino vadybinių funkcijų seką, atitinkamomis teorijomis ir jomis taiko savo praktiniame darbe. Galima daryti prielaidą, kad vadovai nors ir strategai, bet greičiau strategai – teoretikai. Jie pirmą vietą iškelia normatyvinius standartus, pamiršdami pagrindinį teikiamų paslaugų vartotojų – vaikų. Tarkim, visapusiškas paslaugų prieinamumas visiems vaikams, išskirtingi socialiniai grupės šeimai, nėra vienas išskirtinesnių apklaustųjų ikimokyklinių staigų vadovų bruožų.

Kokybiškų ikimokyklinių ugdymo paslaugų prieinamumas. Prieinamumo principą panašiai suvokia tiek tėvai, tiek vadovai. Prieinamumas pirmiausia yra orientuotas į tėvus ir vaikus. Visi apklausti ikimokyklinių staigų vadovai teikia varias lengvatas: socialiai remtinoms šeimoms, daugiavaikėms šeimoms, taikomas brolio/sesers principas, vienišoms mamoms, šeimoms auginančioms ne galius vaikus. Ši lengvatų teikimas liudija apie prieinamumo principo gyvendinimą tėvams ir jų vaikams. Po vadovų apklausos išsiaiškinta, kad nei viena ikimokyklinė staiga, kuri vadovai buvo apklausti neturi transporto priemonių. Vadovų nuomone, didesnį kokybiškų ikimokyklinių ugdymo paslaugų prieinamumą šeimai ir vaikui trukdo pasiekti, didelis tėvų pasyvumas.

LITERATŪRA

- Arbatauskas A. (1996). Atestacija. *Ugdymo filosofija*. Vilnius.
- Baecker G., Bepink R., Hofermann K., Naegele G. (2000), *Sozialpolitik und soziale Lage in Deutschland*. Bd. 1. Wiesbaden.
- Bradford Early Year and Child Care Services*. (nd). *Free nursery education places for 3+ & 4 year olds: A guide for parents*. Bradford, UK: Bradford Metropolitan District Council.
- Curriculum in preschool* (2009)// International Journal of Early Childhood. Springer Netherlands. October 14.
- Department for Education and Skills. (2003). *Birth to three matters: An introduction to the framework*. London: Department for Education Skills.
- Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija. Valstybės žinios, 2008.12.02, Nr.: 138, Publ. Nr.: 5461
- Fullan, M. (1998). *Pokyčiai: skverbimasis ugdymo reformos gelmėse*. Vilnius: Tyto alba.
- Jungtini Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 liepos 3 d., Lietuvos Respublikos statymu Nr. I-983, Vilnius: Valstybės žinios, 1995 07 21, Nr. 60-1501
- Gedvilienė G., Zuzevičiūtė V. (2007) *Edukologija*. - Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas
- Juodaitytė A., Martišauskienė D. (2000) *Ikimokyklinio ugdymo kokybės valdymo prasmi kontekstualizavimas Lietuvos Respublikos švietimo dokumentuose*. Mokytojų ugdymas. Nr. 11 (2)
- Juodaitytė A., Gaušaitė R., Kazlauskienė A. (2009) *Informavimas apie ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą ir švietimo pagalbą*. Šiauliai
- Juodaitytė A. (2002) *Socializacija ir ugdymas vaikystėje*. Vilnius.
- Juodaitytė, A. (1999) *Socialiniai – edukaciniai pokyčiai ikimokykliniame ugdyme: Rytų, Vidurio Europos šalių, JAV ir Lietuvos patirties lyginamoji analizė* // Socialiniai – edukaciniai pokyčiai ikimokykliniame ugdyme. Klaipėda.
- Kabašinskaitė D. (2002) *Vaikystės sociologija, vaikų teisių ir vaikų politika* // Filosofija, sociologija: mokslo darbai. – Vilnius: Lietuvos mokslų akademija, Nr. 3
- Lamanauskas V. (2004) *Ugdymas: aksiomatinis ir sisteminis aspektai*. Vilnius.
- Lietuvos Respublikos švietimo statymas // Valstybės žinios, 1991, Nr. 23-593; 2003, Nr. 63-2853; 2004, Nr. 103-3755

- Lietuvos Respublikos vaiko teisi apsaugos pagrind statymas // Vilnius: Valstyb s žinios, 1996, Nr. 33-807
- Lietuvos Respublikos Vaiko teisi apsaugos kontrolieriaus statymas // Vilnius: Valstyb s žinios, 2000, Nr. 64-2328
- Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 04 18 sakymas Nr. ISAK-627 „D l ikimokyklinio ugdymo program kriterij aprašo“ - Vilnius: Valstyb s žinios, 2005, Nr.52-1752
- Lietuvos Respublikos Seimo 2003 08 20 nutarimas Nr. IX-1569 „D l Vaiko gerov s valstyb s politikos koncepcijos patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 52-2316)
- Lietuvos Respublikos Seimo 2003 07 04 nutarimas Nr. IX-1700 „Valstyb s švietimo strategijos 2003-2012 met nuostat “ – Vilnius: Valstyb s žinios, 2003, Nr. 71-3216
- Lietuvos Respublikos Vyriausyb s 2005 01 24 nutarimas Nr. 82 „D l Valstyb s švietimo strategijos 2003-2012 met nuostat gyvendinimo programos patvirtinimo“ – Vilnius: Valstyb s žinios. 2005, Nr. 12-391
- Lietuvos Respublikos Vyriausyb s „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pl tros 2007-2012 met programa“ - Vilnius: Valstyb s žinios. 2007-10-13 Nr. 106-4344
- Lietuvos švietimo koncepcija (1992) – Vilnius: Leidybos centras
- Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (2006) *Ikimokyklinio ugdymo pl tra:ar keisime finansavimo model ?*
- Louise B.S. (2007) *Starting School Early in Britain: A Model for Universal Preschool Education* //Early Childhood Education Journal, Vol. 35, No. 1
- Marcelionien E., Monkevi ien O., Šeibokien G. (2000) Priešmokyklinio ugdymo koncepcija // Informacinis leidinys. –Nr. 12
- Martišauskien D. (2008) T v ir pedagog poži ris ikimokyklinio ugdymo paslaug kokyb Kretingos lopšelyje – darželyje „ žuoliukas“//Jaun j mokslinink darbai Nr. 1 (17).
- Monkevi ien O. (2008) Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) turinio kaitos tendencijos // Pedagogika: mokslo darbai. – Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, Nr. 91
- Monkevi ien O., Glebuvi en V. S, Jonilien M., Montvilait S., Stankevi ien K., Mauragien V.,Tarasonien . A. L . (2008) *Ikimokyklinio ugdymo vaorov :esama situacija ir visuomen s l kes iai*. Galutin mokslin ataskaita. LR Švietimo ir mokslo ministerija .Vilnius
- Phillips D. (1987). *Quality ir child are: what does research tell us?* Washington, DC: National Association for the Education of Young Children.

- Pre-school education in the European Union* European Commission. (1995) Office for Official Publications of the European Communities, UNIPUB
- Stancikas E. R., Bagdonienė D., (2004) *Visuotinė švietimo kokybės vadybos metodų taikymas organizacijoje*. Kaunas.
- Stankienė V. (2001) *Ikimokyklinio vaiko priežiūra // Paramos šeimai politika: samprata ir patyrimas*. – Vilnius: Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas
- Steponavičius S. (2009) *Stažuotė Danijoje*. ATASKAITA
- Stoner, J. A. F., Freeman R. E., Gilbert D. R. Jr. (2000). *Vadyba*. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
- Šeibokienė G. (2007) *Keičiantis požiūriui vaikystėje // Švietimo naujienos: informacinis leidinys*. – Vilnius: ŠŠM Švietimo aprašymo centras, Nr. 6 (241)
- Šimonis M., Januškienė J. (2001) *Vaikų teisės Lietuvos respublikos teisės sistemoje // Teisės problemos: mokslo darbai*. – Nr. 4(34)
- Targamadzė V. (2001). *Švietimo vadyba: efektyvumas, struktūra, valdymas, strategija, konfliktai*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
- Želvytis R. (1999). *Švietimo vadyba ir kaita*. Vilnius: Garnelis.
- Želvytis R. (1998). *Švietimo kaita Centrinėje ir Rytų Europoje*. Vilnius.
- Želvytis R. (1999). *Pedagogika // Švietimo vadybos raida ir kai kurios aktualios dabarties problemos*. Želvytis R. (2001). *Švietimo vadybos pagrindai. Mokomoji priemonė*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. Vilnius.
- Želvytis R. (2003). *Švietimo organizacijų vadyba*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- West A. (2006) *The preschool education market in England from 1997: quality, availability, affordability and equity*// Oxford Review of Education Vol. 32, No. 3
- Quality targets in services for young children*. (2004) Childcare Resource and Research Unit as a Briefing NOTES in November.

Prieiga internete:

Andrijauskaitė D. „Sveikas darželis“: nuo idėjos iki rezultat

<http://www.sveikaszmogus.lt/index.php?pagrid=straipsnis&lid=2&strid=2424>

Choosing Child Care.

(http://www.childcareaware.org/en/child_care_101/choosing_child_care.php)

Egmonto projektas "Ikimokyklinio ugdymo sistemos demokratizavimas"

[http://www.osf.lt/lt/ataskait/1999/svietimo_programa.htm#Egmonto_projektas "Ikimokyklinio ugdymo sistemos demokratizavimas"](http://www.osf.lt/lt/ataskait/1999/svietimo_programa.htm#Egmonto_projektas_Ikimokyklinio_ugdymo_sistemos_demokratizavimas)

Ikimokyklinio ugdymo pasirinkimo galimybės Lietuvoje: Taikomas mokslinis tyrimas / užsakovas: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.

(<http://www.google.lt/search?hl=lt&q=ikimokyklinio+ugdymo+pasirinkimo+galimyb%C4%97s+lietuvoje&meta=>)

Pažintis su Italijos švietimo sistema, 2009

([http://ex.kaunas.lt/files/1025/Methodine%20medziaga%20\(Emilijos%20Redzas\).doc](http://ex.kaunas.lt/files/1025/Methodine%20medziaga%20(Emilijos%20Redzas).doc))

The Politics of Pre-school, 2007

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/09/10/61/322638cd.pdf>

Vaikų ikimokyklinio ugdymo situacija: problemos ir jų sprendimo būdai: tyrimas / Lietuvos Respublikos vaiko teisių kontrolieriaus staiga (2007).

(<http://www.3.lrs.lt/docs2/EEZIZCDL.DOC>)

Žakaitienė R. Lietuvos mokslų akademijos visuotinio susirinkimo sesija „Lietuvos kaimo vizija: dabartis ir žvilgsnis ateitį“

(<http://www.smm.lt/naujienos/kalbos.htm>)

http://www.vileisis.kaunas.lm.lt/projektas_1/gera_pradzia.html

PRIEDAI

IKIMOKYKLINIS STAIGOS VADOVŲ APKLAUSOS ANKETA

Gerbiami Vadovai,

Šiaulių Universiteto, Edukologijos fakulteto magistrantė Julija Vyšniauskaitė atlieka tyrimą tema: „IKIMOKYKLINIS UGDYMO PASLAUGŲ ŠEIMAI IR VAIKUI KOKYBĖS RAIŠKOS PRIEINAMUMO PRINCIPU KONTEKSTE“

Maloniai prašome Jūsų dalyvauti tyrime. Garantuojame atsakymų konfidencialumą, duomenys ataskaitoje bus pateikti tik apibendrinti. Prašome pažymėti Jūsų nuomonę labiausiai atitinkant variantą (pažymėti krite x) arba rašykite savo atsakymą.

Dėkoju už bendradarbiavimą ir atvirumą.

KOKYBĖS KONCEPCIJOS SAMPRATA IR POVEIKIS IKIMOKYKLINIO STAIGOS VADOVO VEIKLOS KOKYBEI

1. Valdymas tai: (gali būti keli atsakymo variantai)

- Teisės normų laikymasis;
- Tinkami strateginiai sprendimai priimami;
- Krypties numatymo metodai;
- Tinkamai parinkti vadovaujantys asmenys;
- Ryšiai su išorine aplinka;
- Kokybiškų paslaugų prieinamumo užtikrinimas;

2. Kaip Jūs vertinate savo, kaip vadovo veiklą?

- labai gerai
- gerai
- patenkinamai
- blogai
- labai blogai

3. Ikimokyklinis staigos veiklų turėtų vertinti: (pažymėti krite kiekvieną teiginį x)

Teiginiai	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku	Nežinau
Ikimokyklinis staigos vadovas;					
Pedagogai;					
Tėvai;					
Vertinimo komisija sudaryta ikimokyklinis					

staigos darbuotoj ;					
Miesto savivaldyb s švietimo skyrius					

4. Ikimokyklin s staigos veikla tur t b ti vertinama: (pažym kite kievien teigin x)

Teiginiai	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku	Nežinau
Kas trys mėnesiai					
Kas pusę metų					
metus vien kartą					
Kas porą metų					

5. Ikimokyklin s staigos veiklai b dinga: (pažym kite kievien teigin x)

Teiginiai	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku	Nežinau
Vaik darželio darbo laikas nustatytas atsižvelgiant t v darbo laik					
Vaik darželyje yra organizacin tvarka ir disciplina					
Vaik darželio bendruomen s nariai visada laikosi vidaus tvarkos taisykli					
Veikia prailgintos dienos grup s					
T vus tenkina vaik pri mimo vaik daržel s lygos					
Darželis nuolat tobulina, gerina savo veikl					
Darželis turi s vo vaizd , yra populiarus					
Rajono, miesto gyventoj nuomon apie š vaik daržel yra teigiama					

6. Kokybės tai: (pažymkite kiekvieną teiginį x)

Teiginiai	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku	Nežinau
Atitikimas tikslui					
Klaid nebuvimas					
Vartotojų poreikių tenkinimas					
Paslaugų išskirtinumas					
Tobulumas					
Ekonominis paslaugų naudingumas					
Pokyčiai paslaugoje					
Paslaugų atitikimas reikalavimams					
Nuolatinis paslaugų gerinimas					

7. Kokybiškų paslaugų valdymas sėkmingai vyksta tuomet, kai: (pažymkite kiekvieną teiginį x)

Teiginiai	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku	Nežinau
valdymų žiriama kaip nenutrūkstam tarpusavyje susijusių veiksmų grandinė					
staigos struktūriniai elementai bei veiklos procesai					
Problemų analizė, tikslų planavimas, sprendimų priėmimas ir komunikavimas vyksta remiantis šiomis funkcijomis:					
Planavimas					
Organizavimas					
Motyvacija					
Koordinavimas					
Kontrolas					
Vadovas vadovaujasi prienamumo ir lygiateisiškumo principais					

8. Ikimokyklinio ugdymo staigoje veikianti kokybės vadybos sistema labiausiai daro tak ? (pažym kite kiekvien teigin x)

Teiginiai	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku	Nežinau
Ugdymo proceso gerinimui					
Aukl toj darbo efektyvumui					
Vadovo veiklos tobulinimui					
Teikiam paslaug kokybei					
Kliento poreiki tikslingam nustatymui					
Materialin s baz s gerinimui					

9. J s vadovaujamai ikimokyklinei staigos kokybei b dingi tokie požymiai? (pažym kite kiekvien teigin x)

Teiginiai	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku	Nežinau
Nepriekaištingas darbuotoj pareig atlikimas					
Veiklos atitikimas nustatymies tikslams					
Ištekl racionalus panaudojimas					
Klient poreiki ir l kes i patenkinimas					
Griežtai reglamentuota, dokumentuota, kontroliuojama sistema					
Nuolatinis vaiko ugdymo tobulinimas					
Visapusiškas paslaug prieinamumas visiems vaikams, iš skirting socialini sluoksni .					

10. Ikimokyklin s staigos kokybiška veikla turi b ti orientuota : (pažym kite kiekvien teigin x)

Teiginiai	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku	Nežinau
Vaiko gerb v					
Nepriekaišting staigos veikl					
Paslaug prieinamum					
Visi variantai					

11. Už ikimokyklin je staigoje teikiam paslaug kokyb tur t atsakyti: (pažym kite kiekvien teigin x)

Teiginiai	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku	Nežinau
Vaik darželio direktorius (-)					
Vaik darželio pedagogai					
Vaik t vai					
Vaik daržel aptarnaujantis personalas					
Visa vaik darželio bendruomen					
Savivaldyb s švietimo skyrius					
Švietimo ir mokslo ministerija					
Visuomen					
Vyriausyb					
Seimas					

12. Vaik ugdymo paslaug kokyb J s nustatote: (pažym kite kiekvien teigin x)

Teiginiai	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku	Nežinau
Naudojama asmens paslaug poreikio nustatymo metodika					
Bendruomen s nari apklausa;					
Atsižvelgiama t v individualius pageidavimus					
Atviri vaiko darželio susirinkimai					
Atsižvelgiama turimus išteklius					

Ekspert apklausa					
Diskutuo jama su pedagogais					
Atsi ųvelgiama institucijos savianaliz ;					
Atsi ųvelgiama dokumentus reglamentuojan ius staigos veiki					

13. Ikimokyklini ugdymo paslaug prieinamumas tai: (pa ųym kite kie vien teigin x)

Teiginiai	Visi ųkai sutinku	Sutinku	I ų dalies sutinku	Nesutinku	Ne ųinau
Pirmenyb teikiama socialiai remtinoms ųeimoms					
Lengvatos vieni ųai motinai					
Lengvatos teikiamos ųeimoms auginan ioms ne galius vaikus					
Lengvatos teikiamos kitatau iams vaikams					
Ikimokyklin s staigos darbo valandos derinamos su t vais					
Pirmenyb teikiama turting ųeim vaikams					
Ilg eili nebuvimas, siekiant gauti viet ikimokyklin je staigoje					
Galimyb leisti vaik , b tent t ikimokyklin staig , kurios labiausiai pageidaujama					
Nemokamos paslaugos iki 5 met .					

14. Kokie dokumentai garantuoja kokybi ųk paslaug prieinamum ųeimai ir vaikui?

- o LR Vaik teisi apsaugos statymas (1996)
- o Lietuvos Respublikos Vaiko teisi pagrind statymas (1996)
- o Ikimokyklinio ugdymo koncepcija (1989)
- o Valstybin ųvietimo strategijos 2003-2012 m. nuostatos (2003)

- Ikimokyklinio ugdymo mokykl vido audito metodika (2005)

15. J s vadovaujamos ikimokyklin s staigos pateikimo s lygos:

- Patekti n ra sud tinga, gali patekti visi norintieji
- Egzistuoja tam tikra vertinimo sistema, pagal kuri J s atsirenkat vaikus;
- Egzistuoja ilgos eil s, ta iau už papildom mokest galima patekti grei iau.

16. Ar J s vadovujam ikimokyklin staiga turi transporto priemones (mikroautobusus), kurios pad t vaikams atvykti iš kaimo?

- Turi;
- Neturi;
- Neturi, bet planuojama sigyti

17. Teikiama pirmenyb ši šeim vaikams:

- Socialiai remtinoms
- Daugiavaik ms šeimoms
- Taikomas brolio/sesers principas
- Vienišoms mamoms
- Šeimoms, auginan ioms ne galius vaikus

18. Ugdymo ir su juo susijusi paslaug didesnio prieinamumo pasiekti trukdo:

Teiginiai	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku	Nežinau
L š stoka					
Prastas finansavimas					
Specialist tr kumas					
Biurokratizmo apraiškos					
T v pasyvumas					
Pedagog kompetencija					

19. Ar J s vadovaujama ikimokyklin staiga yra sulaukusi t v nusiskundim ? Jei taip, tai koks ši nusiskundim turinys?

- Taip,

- Ne;

VADOVO DUOMENYS:**J s amžius:**

- 18 – 25
- 26 – 35
- 36 – 45
- 46 – 55
- 56 ir daugiau

J s pedagoginis stažas:

- iki 5 met
- 5 – 10 met
- 10 – 15 met
- 15 – 20 met
- daugiau nei 20 met

J s išsilavinimas:

- pagrindinis
- vidurinis
- aukštesnysis
- aukštasis neuniversitetinis
- aukštasis universitetinis
- kita _____

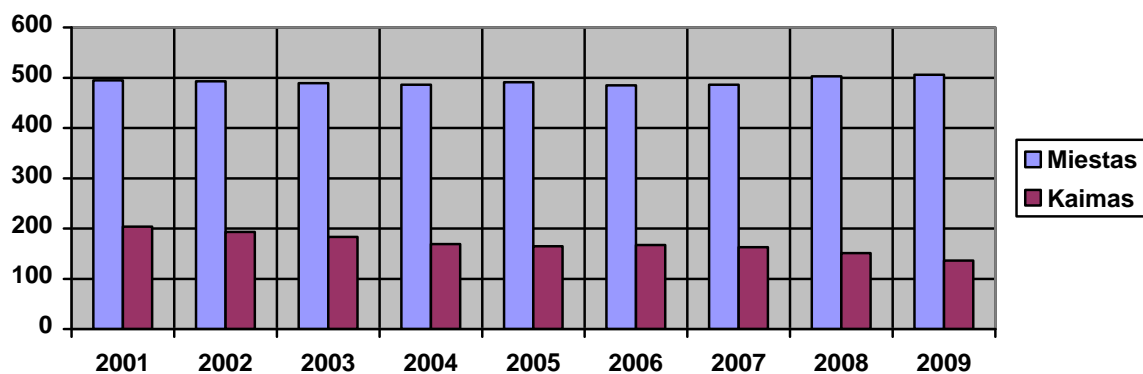
Vietov , kurioje dirbate:

- miestas
- kaimas
- rajonas

**J s vadybinis kvalifikacin
kategorija.....**

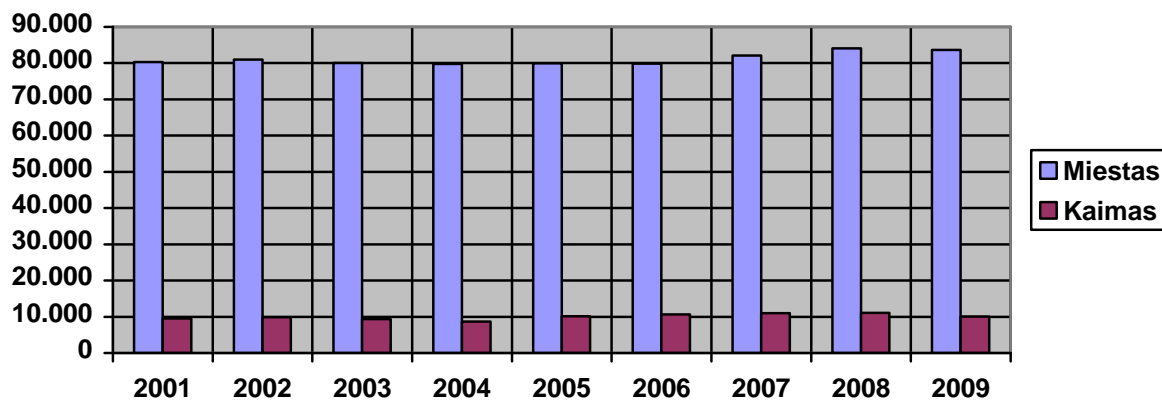
Nuoširdžiai d kojame už J s atsakymus

Statistinis lentelės

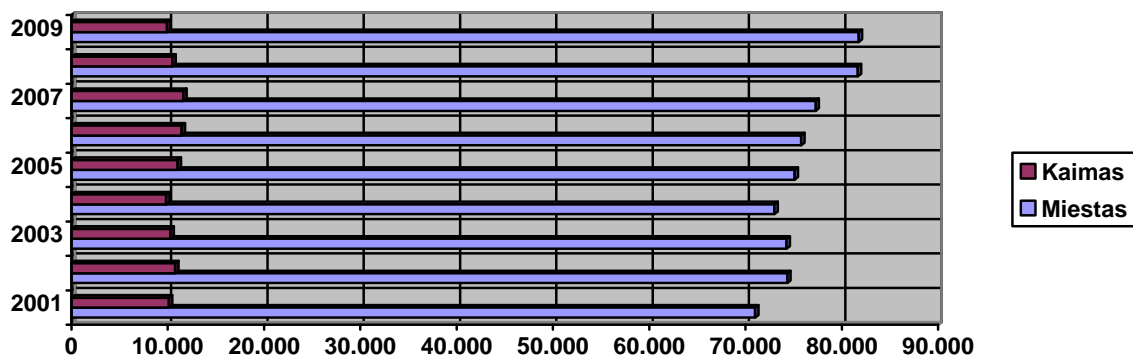
1 pav. Ikimokyklinio ugdymo staig skaičiaus dinamika 2001–2009 metais.

Šaltiniai: Lietuvos Respublikos statistikos departamentas, 2009; Lietuvos statistikos departamentas, 2001-2009m.

2 pav. Ikimokyklinio ugdymo staig aukštinis skaičiaus dinamika 2001–2009 metais.

Šaltiniai: Lietuvos Respublikos statistikos departamentas, 2009; Lietuvos statistikos departamentas, 2001-2009m.

3 pav. Ikimokyklinio ugdymo staig viet skai iaus dinamika 2001–2009 metais.

Šaltiniai: Lietuvos Respublikos statistikos departamentas, 2009; Lietuvos statistikos departamentas, 2001-2009m.

Metai	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
staig sk.	43	42	42	42	43	40	40	43	45
Aukl tinių sk.	6663	6620	6688	6755	6741	6786	7214	7146	7229
Viet sk.	6544	6668	6629	6668	6665	6876	7350	6543	6975

4 pav. Ikimokyklinio ugdymo staig viet skai iaus, aukl tinių skai iaus, viet skai iaus dinamika Klaipėdos miesto savivaldybėje iš viso pagal kalbas 2001–2009 metais.

Šaltiniai: Lietuvos Respublikos statistikos departamentas, 2009; Lietuvos statistikos departamentas, 2001-2009m.

Vaikai, lankantys ikimokyklinio ugdymo staigas 2008 m. Lietuvoje pagal amžiaus grupes	Kaime	Mieste
Iš viso 1-6 met	23,7%	75,3%
Iki 3 met	6,2%	32,0%
3-6 met	32,2%	99,2%

5 pav. Vaikai, lankantys ikimokyklinio ugdymo staigas 2008 m. Lietuvoje pagal amžiaus grupes kaime ir mieste procentais.

Šaltiniai: Lietuvos Respublikos statistikos departamentas, 2009; Lietuvos statistikos departamentas, 2001-2009m.

Vaikai, lankantys ikimokyklines ugdymo staigas 2008 m. Klaip doje pagal amžiaus grupes	
Iš viso 1-6 met	76,2%

6 pav. Vaikai, lankantys ikimokyklines ugdymo staigas 2008 m. Klaip doje procentais.

Šaltiniai: Lietuvos Respublikos statistikos departamentas, 2009; Lietuvos statistikos departamentas, 2001-2009m.

Ikimokyklini ugdymo staig steig jai (staig skai ius) Lietuvoje

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Savivaldyb s	694	682	668	652	652	648	645	648	634
Privatus asmuo	3	2	1	1	1	3	5
Bendra su užsienio m.	1	1	1	1	1	1	1

7pav. Ikimokyklini ugdymo staig steig jai Lietuvoje 2001 – 2009m.

Šaltiniai: Lietuvos Respublikos statistikos departamentas, 2009; Lietuvos statistikos departamentas, 2001-2009m.

